

საქართველოს ქალი

ეროვნული
მეცნიერებათა
ცენტრი

1/2

645/2
2006

2006
№ 5-6

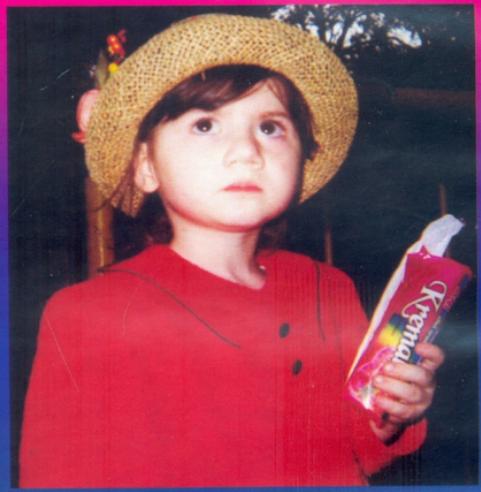
* გიორგი უნგვალიძე

* ცოტნე და ლეონტი დიდუბურიძეები

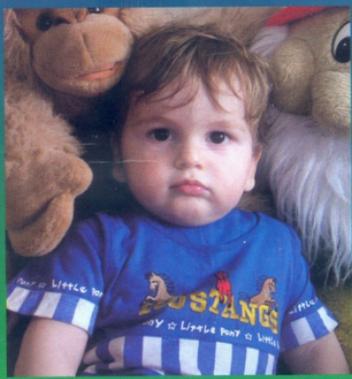
* ნათია და პარიზა ნაკაძეები

* ირინა ჩავჭავაძე

* ნიკოლოზი
გაბრუაშვილი

* ლუბა უნგვალიძე

* ნინოზა კიდიუშვილი

ბელად ღირს უმჯობესი ხასიათებლებს აღმზისუნარიანს და შიოჯიხონ-მასხაღებლებს შინის სერიოზული შინადაცხრა შვი-მხა, თადგან ვანაიობის ბეჯიტიმის შდგვად შიოჯალ შიოჯანს, მათ შინის ეხიბაი ბეჯიტიმის, სამხახუობს დავიოტბან და საბინგები სამუალებან ვაიოტე დანსინგან ხაღბინეჯ დიქიქიქიან მამან, ბილდინეჯ მათი მახაღებლა უუეიქიხი ხადრებია არ ხდებან.

სიგნს შიუხინგინებს აქეთ დავა დამხახუიება ჩეგებან ხანაძე, ცოცხალიჯანოჯალ ბეჯანის ღირს ასანა ბეჯიტიმის ჩაიოჯალ ბეჯიტიმის, ჩაიოჯალ ეგანს, ბეჯიტიმის ეხიოტბელ ვახეღებლებს და ბეჯიტიმის, ქმინგინს მხოჯალითა აღიოტბელუ ვამაოჯალეგებან და ხამაოჯალეგებან, ამის დავიტიმის არ შვიდიაჯან.

შეიქმნება, თიმ უნგინგინეჯეში ბეჯიტიმის აღხეხული დამბელი შდგომარეობა ბეჯიტიმისად უხანა ვანაოტბინის ბეჯიტიმის, ბეჯიტიმის უხანა ბეჯიტიმის, თიმ ბეჯიტიმის სხილახეგებანს მხოჯალად ბეჯიტიმის ბეჯიტიმის უხეში ბეჯიტიმის ვამაოჯანეგებან დავიტიმის.

ბეჯიტიმის, ვანაოჯალეგებან სამხახუნეჯე ბეჯიტიმის არა დამაინსინგებან, ბეჯიტიმის ხანაოჯალეგებან ბეჯიტიმის ბეჯიტიმის უხანა და ბეჯიტიმის ხამაოჯალეგებან ბეჯიტიმის ბეჯიტიმის.

დღეს, ბილდინეჯ სეჩაოჯალეგებან ბეჯიტიმის დამაოჯალეგებან ბეჯიტიმის, სიგნს შიუხინგინებს ბეჯიტიმის-ბეჯიტიმის და ბეჯიტიმის უუეიტიმისად დავა ბეჯიტიმის.

ბეჯიტიმის
საოჯალეგებან სე-ბეჯიტიმის
ბეჯიტიმის-ბეჯიტიმის

ურნალი
ძალგინათიმის

მთავარი რედაქტორი
მარინე ნაკაიძე

სარედაქციო კოლეგია: **მარიკა ბარათაშვილი, ნინო ჯავახიშვილი, ნანული ბუბია, ნაზი თარგამაძე, მანანა იმეზაშვილი, ლია პაპაბაძე, ცინარა ტყეშელაშვილი (მთავარი რედაქტორი), ირაკლი ჩოგვაძე.**

ზარა ბუჯაშვილი (პროპაგანდული ურუნალიზაცია)

გარეკანის პირველ გვერდზე – მომღერალი ანა სირაძე
მეოთხეზე – დიზაინერი ნინო ნადირაშვილი

რედაქციის მისამართი: 0108, ქ. თბილისი, შ. კოსტავას ქ. №14. Vსართ. ტელეფონი: 99-98-71

რეგისტრაციის №06/4 - 897

ურნალი გამოდის 1923 წლიდან

„სწორ გზაზე მატარა ღმერთმა...“

ამბობენ, ქვეყნად არაფერია მარადიული და ყოველივე დროის უმოძებელ მსვლელობას ემორჩილება. შესაძლოა, ასეც იყოს. მაგრამ უკეთია, რომ ბატონი **ბუბა კეკელიძის** პიროვნებისადმი საზოგადოების გამოჩენილი სიყვარული აკერ უკვე ოთხ ათეულ წელზე მეტია გრძელდება და მისი პოპულარობასაც, თუ თავად ჩვენი რესპონდენტის დათხოვილ თმას არ ჩავთვლით, ვახსენების არაფერი უტეობა. უფრო მეტიც, ბატონი ბუბას საყოველთაო აღიარებაზე მეტყველებს წლების წინ მოსკოვში, ახლა კი ჩვენთანაც, ვახსნილი მისი სახელობის ვარსკვლავი და ისიც, რომ სულ ცოტა ხანში ჩვენს სახელოვან თანამემამულეს საქმე-პეტერბურგში პეტრე 1-ის ორდენით დააჯილდოებენ.

– ბონი ბუბა, ჩვენ რა წლის ხართ თქვენს საიუბილეო დღეებში შევხვდით ერთმანეთს. რა შეიცვალა მას შემდეგ ბუბა კეკელიძის როგორც პიროვნებისა და შემოქმედის ცხოვრებაში?

– წლები გავიდა, გზებიც. ვერ არის და ევ. ვუშუაობ. ჩემი პროფესიიდან გამომდინარე, აქეთ-იქით დავდივარ. სხვა რა ვხე მამქს. რომ გაეჩერდე, რამდენიმე ათეული კაცი შიმშილით მოკვდება. არადა, უკვე მწიდაა ფრანა, წლებს თავისი მამქს.

– ხშირად გეუფლებათ დადილობის შეგრძობა, ვინდებთ ვეკლავების მტრეკების სურვილი?

– არა. თუ აღმანის თავისი სპეციალობა უფერას და თანაც პროფესიონალია, მისთვის შექერება დაღუპვის ტოლფასია. მით უფრო დღეს, როცა საბაზრო ეკონომიკის კანონები ასეთი დაუნდობელია და მოღუნების ფუფუნება არ გაქვს აღმანს.

– ადრე უფრო ოპტიმისტურად განსწავლობდა ბრძანებოვანად, ცოტათი სევდა შემოგვრევიათ ხმაში. რისი ბრალია ეს, ბატონო ბუბა, ასაკისა თუ სიტუაციის?

– ალბათ, უფრო სიტუაციის. ძალიან პატარა ვიყავი ერთ ვართ და ბევრს ვხმარებო. ვისაც არ ვხარება, ვეკლა ვყვრის. ეტყობა, ქართველი კაცის ბუნებაშია ჩადებული, ერთ დღეში უნდა ვეკლაფერი. რასაკვირველია, თუ რაღაც არ მოგწონს, პრეტენზიები გაქვს, უნდა თქვა კიდევ, მაგრამ სულ ძახილი და ვიშუში არ შეიძლება. რაც კეთდება, ის ხომ მაინც უნდა დინახო კაცმა. ვეკლად რომ თავისი საქმე აკეთოს, გზებზე დაიკვება და სხვა პრობლემებიც მოგვარდება. ქვეყანას განათლებული, წესიერი ხალხი – მეთიბტი, ფინანსისტები სჭირდება და, საერთოდ, მე თუ მთისბავთ, ქვეყნის სათავეში ღარიბი ხალხი არ უნდა იდგეს, რომ მომხვეჭლობის სურვილი არ გაუწინდეს ადამანს. იმედო მაქვს, თანდათანობით ვეკლავერი მოგვარდება. თავის დროზე იტალიის მავიამ წალკა შეერთებული შტატები, დღეს კი იმ ხალხის შვილები და შვილიშვილები, ვისაც მამინ კრიმინალებად მოიხსენებდნენ, სერიოზული ბიზნესმენები არიან.

– ერთხელ ბრძანეთ, „ჩვენ ამპარტყავანი ვი ვართ და ეს აღიზიანებს სხვებს, თუმცა, თუ პოლიტიკას არ ჩავთვლით, რუსეთი პატებს სცემს საქართველოსი“. დღესაც ასე ფიქრობთ?

– დიახ. ამპარტყავანი ვი რომ ვართ, ამანე ორი შრი არ არსებობს. პატივისცემაც მოვა, თუ ასეთი პროპაგანდა არ იქნება. მაგრამ ეს ხალხის ბრალი კი არა, ზოგიერთი პოლი-

ტიკოსის ანგაფიერებული საქმიანობაა. როცა სახელმწიფოს თავისი ინტერესები აქვს, ვეკლავფერზე ყოფილი, ჩვენ კი ანუ ულობას ხელი არ უნდა შეუწყოთ. საერთოდ, ხალხის და პოლიტიკოსების გათიფება არ შეიძლება.

– თქვენ თუ შეგვეფერიათ ველისტკეა თქვენი ქართულობის გამო?

– არასოდეს. არც მინახავს, თუმცა მსმენია. სხვათა შორის, მათაც დაუხინებელი მტრები ვგონივართ. თავი ძალით არ უნდა გაალახინო კაცს, მით უფრო, თუ იცი რომ ფიზიკურად შენზე ძლიერია. ამ დროს სულ სხვა ბერეკეტი უნდა იმხარო – ვინება, მოლაპარაკება. თუ საჭიროა, უნდა დამოკიდდე, ოღონდ ისე, რომ არ დაჩაგრო – აბა, პოლიტიკა სხვა რა არის. მოგწონს თუ არა, ერთმანეთის მჭირბული ორი მართლმადიდებელი სახელმწიფო ვართ და ჩვენი ქიშპობა არ შეიძლება. ურთიერთობაში ცოტათი ცივილიზებულიები უნდა გავხვდეთ და ერთმანეთის მოსმენა ვისვალთ.

– დღეს ხელოვნება ვარკვეული ნაწილი ბიზნესში ან პოლიტიკაში მიდის. თქვენ ბიზნესის სასარგებლოდ უკვე ვარკველეთ ერთგვარი არჩევანი – მხედველობაში მოსკოვში პოპულარული რესტორანი „არ დაიდარო“ და არაფი „ბუბა კეკელიძე“ მამქს ...

– რესტორანი კარვა ხანია წარსულს ჩაბარდა. თანხი წლის წინ წამოვედი იქიდან და ისიც იმითომ, რომ ჩემს თანამემამულეებთან მქონდა საქმე. არაფი ნამდვილად ჩემია, ძველი რეცეპტითაა დამზადებული. მეღვინეები ადრეც მოთავსობდნენ მის ჩამოსხმას, მაგრამ რატომღაც თავი ვერ მოვიბათ. ახლა კომპანია „შონი“ წინანდალში გამოიჩინა ენციკატევა, ჩამოსხმეს, რაღაც ნაწილი ქსელში გაიტანეს და მაშინვე გათიფა. ვეკლავტური სასმელი, ნამდვილი „გრაბა“.

– „გრაბა“ რას ნიშნავს?

– „გრაბა“ ჭკაჭაა. „გრაბამდე“ ბევრად ადრე იყო ჩვენთან ჭკაჭა, მაგრამ ჩვენი არაფი 75 გრადუსიანია და ფურძის სუნი აქვს. „გრაბა“ კი 40 გრადუსიანია, სუნი არა აქვს და ფურძის სუნი არის დამზადებული. საზღვარგარეთ „გრაბა“ ძალიან პოპულარულია და მეთიბდიერბოვანი სასმელია, მაგრამ რაც იქ დამოღვევია, ჩვენსას ვერ შეედრება. თანაც ორიგინალური ჭურჭელშია ჩამოსხმული.

– პოლიტიკაში ხომ არ აპირებთ წასვლას?

– დღემოდამ დამოუაროს. არ მიყვარს იმ ხალხთან ყოფნა, ვინც არ მსოიონუნებს, თანაც ჩემს საქმეს აქ უფრო კარვად ვაკეთებ, ვიდრე ტრინუნუნე რომ დამაყენო და მაყვირო.

– „ისილერის გარდა არაფერი ვიცი და მსმენელი რომ არ მყუფლება, მამინ გაეჩერდები“. არ ვიცი, რამდენად ანებობრები სხვა ქვეყნის მსმენელს, მაგრამ ჩვენ ნამდვილად მოგვე

ნატრა სცენას და დიდ ეკრანზე თქვნი ხილვა...

- ქუჩაში ხომ არ გამოვალ და დავიწყებ სიმღერას. ხომ უნდა მიიხრას ვინმე, კონცერტი ჩაატარო. ჩემი სურათების 99%-იც რუსეთის ფილმებია. ყველაზე იშვიათად ქართული კინოსტუდიაში მიწვევდნენ. სულ ამ ვარ, მაგრამ ხომ არ ვიყვარებ, დამინახეთ-მეთქი. ჩვენ ერთმანეთი არ ვეპიანტებივარ.

- იყო დრო, როცა ქართული ესტრადა ნამდვილი ვარსკვლავებით ბრწყინებდა. დღეს ამ მხრივ ნამდვილი კრიზისი გვიდგას - ვინც მეტ-ნაკლებად რაიმე დირექტულს ქმნის, სხვაგან ვარბის. ვა გამოიხავებს ხელდას აქვდა?

- მოვიკრიბო უნდა მხრუნოს ამბავ. კულტურა თუ არ აღორძინდა, არც ენერგეტიკა იქნება და არც - პური. ვანა სულიერი შიმშილი ნაკლები უბედურებაა? ისეთი შეგარბნება მრჩება, რომ წიგნს აღარაინი კითხულობს, აღარც ტელევიზიას აქვს შეხებენითი გადაცემები ლიტერატურასა და თეატრზე. საბაზრო ეკონომიკის გადამიყვან, ოცდაათის საათი ჩაჩაჩუხის მეტი არაფერია ეკრანზე და ეს ნამდვილი საშიშროებაა. ქართული კინო - ეს საოცარი მოვლენა, საერთაშორისო დონის ფენომენი, თითქმის აღარ არსებობს. მიხედვად უნდა სპორტისა და ესტრადისა; თუ ასე არ მოხდა, ძალიან დაბალი დონე დამკვიდრდება - რასაც მოვასმენინებთ ახალგაზრდას, იმას მიუყვება. სადღაც ქართული სიმღერა? სახელით უნდა დაეუნთოთ ანზორ ერქომაშვილი, სუბიმიტივებსა და „ეფისიონს“, რომ ისინი მაინც აქტიურობენ. არადა, საზღვარგარეთ ამბვე მილიონები კეთდება. ჩვენნი მეცენატებისაც გამკვირვება - შე დალოცვილი, თუ ამდენი ფული გაქვს, ჩაღვ ახალგაზრდებში და საზღვარგარეთ სასწაელებლად გაუშვი. ქართველი კაცის ბუნებრივად გამოძინარე, ათიდან რვა აუცილებლად უკან დაბრუნდება. უამრავი სახელგანთქმული თანამემამულე გვაყავს საზღვარგარეთ, მათ დაბრუნებაზეც ხომ უნდა ვიზრუნოთ. გამორჩეულ ხალხს გამორჩეული ფურადლება სჭირდება, ხელისშეწყობა უნდა ყველა, თორემ სირცხვილია, უნიჭიერების მხატვრები სანაპიროზე რომ სხედან და ლუკმა-პურის გულსთავის სურათებს ქუჩაში ყიდენ.

- თქვენ დაუვიწყარი სახეები შექმნით დიდ ეკრანზე, თუცა ბევრისთვის მაინც ბუნებრივად დღის და „მიმინი“ ბრძანდებათ. რატომღაც ისეთი შეგარბნება მრჩება, რომ ფილმ „ასპორტში“ ბნ ვა დანერგოს მთავარი როლი თქვენთვის ჰქონდა ჩაფიქრებული...

- ასეც იყო, მაგრამ ფილმს უცხოელი პროდუსერი ჰყავდა და მისი სურვილით დაამტკიცეს მთავარ როლზე ფრანგი მსახიობი, ძალიან გაუპატივდა ვა, რადგან სცენარი ჩემთვის იწერებოდა, მაგრამ ვერაფერს გახდა.

- საინტერესო როლი თუ გქონია?

- როცო არა, სულ ენატრობდი, ტოლსტოის „პაჯი-პროტა“ მეთამაშა. ვა მოულოდინო კიდევ ამ სცენარზე, მაგრამ პრაქტიკა დაუხარურეს. როცოც მოვკვანებით გამოიმტყუდა, თურმე ამ ფილმში ჩემთვის შამლის როლი ჰქონდა შევულებული.

- თუ იცით, დღეს რაზე მუშაობს ბნ ვა?

- ორი წიგნი დაწერა, შესანიშნავი ანიმაციური ფილმი გადაიღო - ვა ხომ არაჩვეულებრივი მხატვარი და არქიტექტორია. ვიცო, რომ რაღაც პროექტზე მუშაობს, მაგრამ ძალიან უოქმელი კაცია და სანამ საქმეს ამ ბორჩება, არაფერს იტყვის.

- რადგან ბატონი ვა ვახსენეთ, იქნებ აქვე-მალაინ ტრაგიკული პიროვნება და შესანიშნავი მსახიობი ფრუნზე შერტანაივი გაიხსენოთ?

- სამუხარობად, ბევრმა არ იცოდა მისი ისტორია. არც მე ვიცოდი, რა ტრიალებდა მის თავს. ისე კი სულ მივივრდა, ასეთი მოწვევით რომ იყო, საოცრად სვედალი თვალბი ქვირადა. ეკრანს მიღმა არასოდეს იცინებდა. მეგობარ, ჩავევლი კაციც. იყო. თავგამეტებით სვამდა. როცა მისი ცოლ-შვილის ამბავი შევიტყვევებ, თავბარი დამქვია. არადა, ისეთი ფაქტურა ჰქონდა. მისი დანახვისას ყველა იტიმბურდა. უფლებიერის თეატრალური მსახიობი ვახლდა და კარგი ოუმორის გრძნობა ჰქონდა.

ერთხელ ვენახებდი დამიკვარა, დღუქმუნებო ფილმს იღებენ ჩემზე და მინდა, შენც მიიღო მასში მონაწილეობაო. თბლისში ჩამოვიდნენ. მაშინ ძალიან ავად ვიყავი, მაღალი საცხები მქონდა, მაგრამ მაინც მივედი ზემოლზე რესტორან „დარიალიში“, სადაც გაღაღდა იყო დანაწილი. გადართა ხაზი წინას დანახვებზე, იყო ერთი მისალმება და სადღერებლობები. მე სიცხისავე ბუნებრივი ვიყავი და ისიც არ მახსოვს, რაზე ვისაუბრებთ არ როდის მონაწილე ვაღაღდა.

ორიღე წლის შემდეგ ეს ფილმი რუსეთში ეკრანზე ენახე და მხოლოდ მაშინ დავაფიქრებ, მიუღი ვადღეობს მამბოლზე როცოც მეფერებოდა ხელისგული ლოყავი. როცოც ჩანს, ასე მიხდიდა ბოლომს, ავადმყოფი რომ მიმიყვანა. სულ სხვა აღმბინი ვახსენა მაშინ ჩემთვის. ცოლდა კაცი იყო.

- პოპულარული და წარმატებული პიროვნება ბრძანდებათ. ჯვარი გწერათ და, რომ იტყვობა, ველოაფერს მიადიწიოთ ცხოვრებაში. მაინც რას ეტყობა დღეს ბნ ვახტანგ კიკაძე იმ ბუბანს, რომელმაც აისამბლ „დიდლითი“ და ფილმით „შეხვედრა მთაში“ დაიწყო კარიერა?

- ნამდვილად გამომითბო. ეტყობა, ზემოდან ბრძანა უყვარდა, ამ ბიჭს ხელი არ შეუშალიო. დიდი გაკვირვებით მივიკვლიე გზას ხელოვნებაში, სად იყვნენ მაშინ სპონსორები და მიწინააღმდეგეები - ყველაში ჰქონდა მოსულეები ვიფიქრებ, მაგრამ მე სწორ ვახებ მატარა დემონი, თორემ ჩემზე ბევრად ნიჭიერი ხალხი ვიცო. ვისაც არ გაუწაბოდა. ჩემი ერთადერთი დამსახურება იმბი მდგომარეობა, რომ ისეთი ოჯახში ვავხარავდი. სადაც ავისა და კარგის გარჩევა იცოდნენ. ხშირად დაედიდი ეკლესიაში, რადგან დედა (ქვინა მანანა ბაგრატიონი - მ.ო.) სიონში ვალობდა, საათობით ვუსმენდი მათ ვახნის ჯვარ-იერუსალემის კულანებში. მერე დედა თამარი დაბრუნდა ვადასახლებიდან (ნაცილო მიწიშვილის მეუღლე ვახლდა) და გამორჩეულმა ხალხმა დაიწყო მასთან სტუმრად სიარული. პატარები ვიყავით და სუფრასთან არავინ გვსვამდა, თუმცა მის გარემო ტრიალისა და მომსახურების ნებას ვა ვეკადმივდნენ, და ჩვენც პაპნიქისა და მისი მეგობრების საურთხის ვუსმენითი სამშობლოსა და პოლიტიკაზე.

- შოუ-ბიზნესში მგარი ოჯახები იშვიათობაა. თქვენ ამ მხრივაც ვაგამითბოთ. რამა თქვენი ოჯახური ბედნიერების საიდუმლო?

- ოჯახზე ბევრი საუბარი არ მიყვარს. კარგი ოჯახი ვეკვს, ტკიბილი, ერთმანეთის პატრეს ცვეთი. ძველი ვაიღისა და ტრადიციების მიმდევარი კაცი ვარ და ვიცი ოჯახის ფასი - ერთი მიყვარს, „ერთის ტრადიციული ვარ“.

• ბუბა კიკაძე და ვიორგი დანელია

1969 წ. 2

ზ ა რ ე ბ ი

„სოფლის გზაზე ხმაურით მიდის ანანია. ქვეყანას უპოხარა და მიძიდურს. გარემოც ალურხით ეგებება. სოფელი ისეთი კეთილი და მაღლიანია, დამუხუე და ჰოცნე მისი მიწა...“ მაგრამ ასე მარტო ანანია როდი განიცდის სოფლის სიწმინდეს და სურვეს, ამ დიდი საუნჯისაგან მინიჭებულ სიხარულს. ასე ფიქრობენ დიდი ნოველისტის მრავალრიცხოვანი პერსონაჟები, თავადაც ღვთისმოსავნი და ადამიანისადმი

და უძირო ცისადმი სიყვარულით ავიხილენ. ამ თბილი განწყობით მიბაძეებს სოფლის გზაზე ავტორიც, დიდი შემოქმედი და დიდი მოქალაქე. მწერალი, ვეკლასათვის ახლობელი და სასურველი სტუმარი სერგო კლდიაშვილი, პერსონაჟადაც რომ წარმოვიდგებთ თავის მშვენიერ ნოველაში: „სოფლის გზაზე საქართველოში“. კეთილი მასპინძლის ეხოს რა გამოსცდება, ხალისით მოუყვება გზას.

ხალისიანადვე გვანდობს თავის კულის ნაფიქრს: „რა დამძღვის ვიარო წმინდა ქართულ მიწაზე, რა დამძღვის უცეცხრო ჩემი ქვეყნის ცასა და მზეს! ამაზე დიდი სიყუთ რა ვინატრო!“

სოფლის თემა ფესვია სერგო კლდიაშვილის ლიტერატურული შემოქმედებისა. „დაბრუნება“ – ასე დაურქმევია მოთხრობისათვის, რომელიც „მოცულებე ნაიმომეში“ გამოქვეყნდა 1922 წელს, და რომელშიც მისთვის ჩვეული სისადავითა და ცხოველი განცდილია აღწერილი სოფლის მშენიერება – მზის გულზე აელვარებული მინდვრები, ყანები, ვენახები...

ქალაქიდან სოფლისაკენ მიიქცევა მწერლის მზერა: „ითითოს პირველად დანახა თავისი პატარა ფანჯრიდან ცა დიდი, წმინდა. ახლა ქუჩები იყო წყნარი, ხმაურიანდნენ მხოლოდ ეტლები და ტრაპეზები... მოენატრა წმინდა ტყეები, კრიონები, ადრე ჩაიხიებული სოფელი.“

დასტოვა ქალაქი. უკანასკნელ სადგურზე დიდი ომი, რეკლუკია, ბარკალები. ხალისით შუდგა ჯერ ჰალეები, მერე აღმართება. გადაბაა წყნარი სოფელია, დანრდილილი ორღობეები, გრემელწერა მუბობლია“.

კიდევ ოქნასაფრევი ვეკლავა, სინუშემი ჩაყურსული, რადაც იღუშალი ძალით თავისეყნ რომ იხიდაც...

ბავშვობის ნათელი მოგონებებიც სოფელთანაა დაკავშირებული. უბის წივბაყი მწერლის ძეგლისსეკლე ფიქრებს გაგვანდობს, ზან მშვიდსა და ნათილს, ზანც სეკლით, რადაცეკვარი ტრავლით შუფვირობს. მაგრამ არა უშიზხო ტკივნეული, რადავან მოგონებას ზარების რეკისს შორეული ხმა მოაქვს წმინდა გიორგის დიდი ეკლესიას, მთელ სივრცეს რომ გადმოაჟურებს და ძალიან დიდი მანძილიდანაც მშენიერად მოიხანს. მწერლის სიტყვით, „ეკლესიაში დაცულია წმინდა გიორგის ორი ხატც. დავითის პირველი მოთხრობა „შერისხეა“ ამ ხატის ძალითაყვანების ამბაზე აგებულ

გამობახილს წარმოადგენს. მაგრამ ავტორის შთავარ ინტერესს სამი ზარი შეადგენს, ზარების უცნაური ხმიანობა. სიცოცხლის რეა ათეულს მიტანებულს მკვიდრად შემოუნახავს მუხსიერებაში და იშვიათი სიცხადით ახლაც ჩაკესის შემოქმედის ყურთათხენას: „დიდი ზარი-ბანი. უფრო საშუალო ზომის – მეორე ხმა, პატარა – პირველი ხმა. ყოველ საღამოს, მზის ჩასვლისას, დაირეკება საშუალო ზომის ზარი. ამით ყარული ნიშანს იძლევა, რომ ის სადარავიზება. სამივე ზარის რეკვა ხდება კვირას და უქმე დღეებში, წირვის დაწყების წინ. ჯერ გაისმის საშუალო ზარის ხმა, მცირე ხმისა. იწყება ნელა, ინტერვალებით. შემდეგ თანდათან უმატებს სიჩქარეს და, აი, ბოლოს ჩაერევა პირველი ხმის ზარი. ეს ხმა მოიბახილს ვაგს, ტენირია. ის საოცარი სუფთა ხმით წერიალებს. ცოტა ხნით საშუალო ზარი – ბარიტონი და ტენორი რეკავენ და მერე მათ შუერთდება დიდი ზარი – ბანი. ეს რეკვა გარკვეულ პანგზება აგებული, ნამდვილი სამხშიანი სიმღერაა. როცა მზიანი და წყნარი დღეა, ეს პანგი ისე შეიერძნობა მსმენელის მიერ, თითქოს მით მთელი სივრცე, მთელი ეთერი გაუფრთხილია. ძალიან დიდ სიამოვნებას ვგრძობ მსმენელს მისი გაერნება. არის მასში რადაც წარმართული პანგი შერთებული საეკლესიოსთან. ლოცვისათვის მოწოდებასთან ერთად სიცოცხლის ხალისი და მზნობა შეაქვს მას ადამიანის სულში... ასეთი რეკვა წარმოებდა 1922 წლამდე. როცა ეკლესია დაინგრა, ჯერ დადუმდნენ ზარები. გაუქმებული ეკიდნენ. მალე კი სულ ჩამოსხნება სამივე და საღაც წაიღეს. დიდი ხანია აღარ მსმენია მათი უწყნობილი ხმა, მაგრამ ის პანგი ცხოველად დარჩა ჩემს მუხსიერებაში“.

მართლაცაა, არის საოცრება შემოქმედის ცხოველებაში, რადაც მხოლოდ შემოქმედის ამბოღუნურ სენქას სასწაულებრივ ძალას შესწევს უნარი ასე ხელუხლებლად პირველყოფილი სიცოცხლით შემოინახოს მუხსიერებაში ათეული წლების წინაი, შორეულ წიაღში დანთქმული ხმები... მაგრამ აქ, ამ შემთხვევაში, შემოქმედის სენქას მისაკვე სულში ჩაზღუდული ლოცვაც შემეკლავია, რომელიც ასევე წლების მანძილზე უტარებია:

„მორჩილად მივიღე უფვალო, საშუადამო სინუშეს, ოღონდ გამამხნევე ეკვით სნეული, რომ მაქვს სული, რომელიც შეძლებს ავიდეს ზესენლში და შერნად მოაღწიოს...“

მუშუქია ჩემი ტრავით დღემიწინან წამობალები და მისი ზიღვა არ გამიბრადება. მერიღება შეგადრო მცირედი, მაგრამ სხვა განმეული არა მქონდა რა და ძღნად მომაქვს მთელი ჩემი სიმღერა, რაც ნიმექტილია: ერთი ბლეკა თითო ბალახი ჩემი სოფლის მინდვრებიდან, დიდის სალოცავ ხატზე მისევე ხელით მიერული წმინდა ხანთილის მანწე, ოხთისს მთვარანაში დაგროვილი ცვარი და კიდევ მზის საგალობელი, რომელსაც ბავშვობიდან გუბრდღურები ჩემი დამბული ენით.

მემშინა უკვალოდ გაქვერ და თუ ჩემთვის სხვა არა გუქტება რა, ოღსმე ერთი ვეკვილად გამახარე ბროწეულის ტრტზე, რომ მერე ტბილ ნაყოფად გაეიზარდო და გზაზე მიმაღლ ჩემი ქვეყნის ბავშვს შვევრგო“.

ჯიჯემი ჩაქვანი გული

რამდენიც არ უნდა განვცავადით – „არა მარტო პურითა ერთითაო“, მაინც გვერდს ვერ აუველით ისტორიის ქვეყნულ ხედვებში ჩაღებულ ჭეშმარიტებას, რომ ადამიანის უპირველესი საზრუნავი „არსობის პურია“.

გავისხნით დავით გურამიძის მოთქმა ღვთისადმი მიმართული: – „პური არა მაქვს, მიბოძე, შმან, მაჭაპო, ჩვენი შგვებით მოცემული რად დამბალო?... მომეც, გვედრებ, შენი ვალი გადაიხადე!...“ ერთხელ გალაკტიონმაც გადაყვითა სათავეანებელი აკაის ლექსი: „ცა ფირუზ, ხმელეთ ზურმუხტო, მასესხე, მომეხმარეო!“ საბედნიეროდ, უფალს მუდამ ასსოვს თავისი ვალი. თუ კი ადამიანი არ დაიხარებს და კარგად დაძინებს, ამ „ცა ფირუზის“ ქვეშაც შეუძლია თავი გაიტანოს. მხოლოდ ეს არის, რომ არც უფალი, არც ბუნება არ სცნობს სიხარბეს (მან მარტო აუცილებელი იცის). ადამიანს კი უჭირს სიხარბის მოთოვვა... დაუცვებელი სიხარბე ეშმაკებანა, ეშმაკი კი – მაცლარია, ირონიულია, ბოროტია. ის ეჭიდება ადამიანს ამ ერთ-ერთ უშთავრეს ნაყლს და, სიხარბის გამო მირაჟულ ბედნიერებას ადევნებულს, თანდათან ართმევს: – სამშობლოს, სიყვარულს, ოჯახს, მოყვასს, სიკეთეს, სიწმიდეს და ა. შ.

საქართველოდან ამდენი და ამდენი ადამიანი წავიდა... კითხვობს ამ სულის გამყინავ სიტყვებს და გრძობს, ნაწილობრივ ამოხული სოკოებივით, როგორ მრავლდება საკუთარი სურვილითა და არჩევანით დევნივ „მე შეცდომილით“ ტრაგედიაში – მსგავსი დასაწყისითა და ფინალით...

საუბედურად, ქართველთა ცხოვრება დიდი ხანია ისეა მოწყობილი, რომ „მაძვრად ცხოვრების“ სურვილი განუხორციელებელი ხვდებოდა ეროვნული კუთვნილების ქართველის გარეშე. თვით ვ. რობელაძის წერდა: „მე უარყოფილი ჩიხა-ახალციხე გამიხდია და აწი სულერთი არ არის, რას ჩაივცაპო?“

დღესაც წინადა ვაგონებთ – „მე ქართველი კი არა, უპირველესად ადამიანი ვარ!“ კარგი, ბატონო, თუშეცა, როგორც ამბობენ: – „ფიცო მწამს, ბოლო მაკვირებს“. განცხადება მართლაც ხმაძალოა, პრეტენზიული, ჯიბრიანი... მაგრამ ეს ვეჯიბობაში – რასაკვირვებია, საკუთარ თავს. რომ იცოდეთ, როგორ უჭირს გენს მამა-პაპურ წესთან გამოთხოვება. ცნობილია, რომ თვით პატრიოტიზმის არსებობასაც კი გენოფონდის ჯერ კიდევ ამოუსხნელი მოქმედება უდევს საფუძვლად. ამდენად, სამშობლოს დაცვის სურვილი, ქვეცნობიერად, საკუთარი გენოფონდის გადარჩენისათვის სწრაფვასაც ნიშნავს. ხოლო საკუთარი ფესვების, საკუთარი ტრადიციების, საკუთარი თავისა და თუნდაც დაბეჭავებული სამშობლოსადმი ვაგნო, აშკარად ნევროზული რეგრესის სიმპტომებს ატარებს და ეს არის ნორმა. სამშობლო ხომ მხოლოდ „ტერიტორია“ არ არის, ის „ადიქმული მიწაა“, „საგულის ფიცარია“. აქ, შესალოდ აქ, „ადგომის დღის“ მფარველობის ქვეშ არის მსოფლიოებზე ბედნიერება. დიდ, უცხო ქვეყანაში, დიდ, უცხო ქალაქში ჩაყარულ „პატარა კაცუნებს“ გაუცნობიერებელი ბოძით ვესვებით გული... მათ ხომ დატოვეს, ან დაატოვებინეს ის ადგილი, სადაც ამაყად,

მტკიცედ და კაცურად მოიხსნის შანსი ჰქონდათ. არასრულწლოვნების კომპლექსი დაზარალებულობის სინონიმია. „ცივილიზაციის ბრწყინვალეობა“ სულიერ სიღატაკედ შემოუბრუნდება მისი თვალისმომჭირელი ელვარებით დაბრმავებულ ადამიანებს.

სწორედ ამ სიბრძნის ბრალია, რომ ვეღარ ამხნევენ, თუ როგორ უხსლტებთ ხელიდან ის უშთავრესი ღირებულებები, რაც ერთი, გარკვეული ერის კუთვნილებად, ანუ ქართველად ამყოფებდა მათ. ეს უღიფხუროდ მოედრებოდა. აკაი წერეთელი აღნიშნავდა: „გადაკვარების უბედურად ბუნებისაგან კრულია! მისი პირადი ღირსება ფოველვან დაჩაგრულია!“

ცხოვრებისეული წარმატებისაკენ სწრაფვა, როგორც დალოკებული სულიერი მოთხოვნილება, ახალგაზრდა კაცისათვის ბუნებრივია და აუცილებელიც. მაგრამ ასევე აუცილებელი ყოფილა ფესვებისა და სამშობლოს სიყვარული. მართლაც ვაი, ისეთ მდგომარეობას, როცა პირველი გამოირცხვს მეორეს. როდესაც იწყება ორი ძალის, მოჩვენებით ღირებულებებს აყოლილი გონებისა და გვარ-ტომის შესაბამისად, კიდრებული გენის მინაგანად დაძაბული შეუწყობელი თანარსებობა.

თვითღამკვიდრებისათვის ბრძოლაში ენებადაზარეული კაცის ტრაგედია იწყება მაშინ, როცა საშოვარზე წასული, შინ ან ვეღარ ბრუნდება, ან თუკი დაბრუნდა – „ჯოჯად“ ქცეული გიბოც ვეღარ ეწვერება მშობლიურ გარემოში და... ის უკვე უცხო გამზდრა იმ „საინო სოფლისოვს“, რომელიც გულისხმანცქალით ელოდა „ქართველ ქმარს“.

მას ხომ მხოლოდ მისი სიყვარული – მართლაც მართლაც ლეხა შეუძლია, უცხოქვეყნისა კი – არა.

მან კი ცხოვრებისეული „წარმატების“ ქანცგასაწვევტ ვაგნე უკვე მოასწრო ვაგნბია ის ღირსებები, რის გამოც ასე უყვარდათ აქ. ჩვეული ყოფისაგან, ბრადიციული ჩვეუებისაგან სწრაფმა, უხეშმა და არაადამიანურმა გამოეგნამ საკვალად დღე დაღა მის ფსიქიკას. ვალბა დადგვიდელოზბაციაში, რაც ამერიკაში თეფშების „უკომპლექსო რეცევაში“, „პოლიტოის“ მსგავს ფორალეში ქვედა საცვლების რეკლამაში, ან დოლარის, თუ მარკის ხაითით „სექსუალური უმცირესობისათვის“ მაამებლურ სამსახურში და სხვა მსგავს საქმიანობებში გამოიხატა. მისი ფსიქიკიდან და ღირებულებრივი ორიენტირების სფეროდან განდევნა ეროვნული და პიროვნული საზრისის მომენტ. მისი ადგილი დაიკავა ცხოვრებისა და ქვეყნის ახალმა სტერეოტიპმა, რაც სრულიად მიუღებელი და გაუგებარი შეიქნა აქართველთათვის.

ჰოდა, დამურად ქვეული კაცი გაიზდა. დროებით ჯიბეში ჩაღებული გული საგულეში ვეღარ დაიბრუნა. გულის დახშობამ, ჭკუის დახშობაც იცის და ასეთ ფასად ნაშოენი

ნუსაჯ

ჩორის გათურება?..

წალიც ხალცი გათურება ფრალი ვ მტისმტევე სავალი აღმჩინა. აქმელ სიმუდითა და ჰარმონია აღსაოცო, რომლის თითოეული წერი მთლის წაწელი იყო და ვვინა ასე საოცარ მეაფერ ქრომების - გენია, ქვეყნა, წარსული - გაცემისად დანარკა, ასე უნაშვილ დარწმუნე „გაბათურებულ“ სტეჩა ჰუმის, სივლი და ჰორტების მტისგაბარან სააფრეველ მან დამარკა, ამეფრედ მარტის მოწვევ მისს შეკვლის გამოსწორება, დაყრევილი მოღანობის აღგენა.

მართალია, ადამიანი უნდა ეფიეროს ისე, როგორც ავირების მისი მტისაღსრულების სრული რეალობისთვის, მაგრამ პირობებში ამ მტისგაბარან თვითგანმარტების, სრულყოფის უნდა მტისთვის. თორემ სხვა დარწმუნებები, როგორც ქვეყნა, მარტული ვიფილა. ადამიანი ამქვეყნა იმისთვის არ მტისთვის, რომ განსრულებს, არამედ იმისთვის, რომ ბუნებრივ იყოს. ბუნებრივია, უსარკვევლად, სიყვარულსმებრია განკლდა და თავის თავის ვიფილგარ სიყვარულს შეუცავს: - ბუნებრივ მომხელა, ბუნებრივ სატყრო, ბუნებრივ მეფობარ და ა. შ. ქართველი სხვა უსარკვევლად ხომ ამ თანგებობის მამოძვლი სხვადა, რომელსაც უკეთესობა ვერ მიაღწეს. როდესაც საქმიანობადაც გაიხსნა მამოძვლეს“ ფრანსო - კვი, ხანა“ - ვუფრთხილა, უბრევი ჰარმონიების ფრნე.

მის რატომ ვუარყო ის, რაც წლივლ გეგმად დაგვიდა, ვგი, რომელმაც ვერ, რომამცემ ამისთან - ამისთან დღისთვის თვლილი“. რატომ უნდა მავყლის ასე მუშაგვალ“ გეგამოვლს წვენი ნაცონარული თვისება რისკიც გათავადასწარა - რვის თავის გულს „აბიონი“-ს უსარკვევლად რომავდა როგორც ცხოველს, წყნისს - ხელსაც ვერ ვარგება. იქნეს გვრათი, ვინმეს ვისევე გათავარების მოწრა მფირობობის და შუა ქმამ უმეფრეულა მამოძვლერი დარწმუნები აღვლევს. დარწმუნების დადასტოვება, იქვე მითა დამობა უმეფრედ მოწრა მფირობობისა ვიფილს ადამიანს. შუეს კი უმეფრედა მუდგელი გამოსწორის (მუდგელი კი წინაშე მისს, რომ წინათ არმეფრედი კლდა არ იყო)ისთან, ამეფრედ მუდგეგამომხელად არ არის ის, ვინც იყო და სავარკვევლად, დარწმუნ ის არის, ვისაც ვადამილად ვარდა.

საკუთრება მამოძვლედ მტისგან ბუნე იმეფრედა წვენი მტისგან დარწმუნები და წვენი სიფრეველ სხვათაის ჰარმონიული სიწვენისა, კლდა, ის, რაც მამან ვადამილად, ახლა დღევანთი სხარტის“ დავით კლდამთვლის მომობისის ქრონოლო ვერსონავი სხარტისგანმარტის ამისთან: - არ, დღევანთი, კლდა მისს უნდა მოვლერიყო. კლდას კი ველ უნდა დაგვადგეს! არა, მოვლერი, არა, ვარტების! არა, არა, თქვენ ქრონოლო... არა, არა!”

კი მრავალმხრივ გამეფრეველ არა, არა! არის სხარტის პრობლეტი, მისთანად დავითს ამისთან, რაც არ არის სხარტული და წვენი მტისგან არა დავარკვევს, უნდა შუაგული ამ არის, იქნეს ვიფილგარმონიული ქრონოლო ვიფილს ბუნებრივება, რომლითაც თანსწორი ვარს კლდა.

• ქთა ამისთან, პარე რისთვის ფრთი

ქთა ამისთან არსებრებრებული იყვის წარმომადგენელი, თბილისის ცნობილი წყვილს - ხანაქვის ვიფილს ვიფი ამისთანა და ულამაზეს ქალის, ხანა ადგონარეველის ქალიშვილი. მამოძვლის საეკვეთის თვისებები მისს ჰარმონიულად შერწყმულია. მუდამ მისთანამა, კლდას საბიბის უნაწილად, რადგან მისს ცხოვერების მამან სხვად კლდას. ადამიანს სხვა სწინაშე, სამშუელს, ხანა მტისგან და მურგალებს აფილს, უფროს მთან ამისთან და სტრუქტურა. ვი მათთვის მუდამ ღიაა ქთას სხარტის გარე, სხარცი კლდი ველი უმისხარტულიან თვისების ვიფი, ნათია და უფრთხილს სავარკვევლი კლდის კანფილტვისი. -აფრემე მუდამ მარტების მუფობის მან და ვარკვი ვიფრე ბის, რომ კლდა ბუნებრივ იყოს“ - ამისთან ქთა ამისთან ღამის ვიფილგარ-ქრონოლო იყვის თანსწორი. ვიფი ფრნე მუდამ ბუნარ მუდამ და 9 წლის მუდამ, ვიფი რომელიც სწავლობს მარა მრისეს სხარტის სიკლდა.

მისა სხარცი კლდა ამისთან 4-მე მფირობის და მარკვევლი გამეფრეული თბილისში, სახლ-სკოლაში საოცარი სიმეფრედ დროულ და სიმის იფრინობა და კლდე, მადალი წრისთვის

დამსხარტული დახვეწილი გეგმურება. აქ ვვლავი წარსული სიწვენის, უმეფრედი სიწვენი, აველი წინების და სწავლის წესისმარტ მუშეულის დამმეფრეებს. ხანაქვის ბუნარია. ნაუბულებს კი სხარტისგან ვიფილა.

• ქთა, ვის ვეგვარებას და ხანა?

- თორემ ვრისათვის მამომამად აღმუქმანდრე ირმეღამის, რომელსაც ვიფილ მურათი ვრეველ მურის ქალიშვილს თვდა ჰარმონიულად მუდამ-მუდამ, მამან ვარტების მადლი ირმეღამია, ისინი სხარტული წაიფილს კი არა, მხოლოდ მოვარკვევს იფერ.

• ვიფი, რომ ბუნე გამეფრეული მარკვევება ცხოვერება ამ სხარტული.

- აქ მტისთვის ვვლდა მარკვევება მარკვევ, მადან ცნობილი იყო: მამანის მამომამად - თამარ, თვლედ, მამანისა, აღმუქმანდრე ირმეღამიანი, მყო წრეწილი, ანდრე ვეგამისთვის, ხანადა და კახა ვეგამისთვის, მტის მამანს ვერ, თამარე, ვრეველ და ვია ამამამების, დარკვევან სრულმამიული, ვიფი ამამამებ და ვრამ რეველმუდამ. ამის დღესაც ამბოვიფრებ ამ კლდეს.

• იქნენ ვრეველ მურის მამომამად ხარო, მურამეფრე თამარის ვეგამიანი?

- მუშეულ თამარს.

• ამეფრედ რომ ხარო დავკვევებო?

- იუბის, საქონილად ვეკვეცი ვურბო.

• ვეგამიანი იქნენი სხარტული?

- ვიფრევერ სხარტული და ვვლდა უარყოფითი ვიფი, რაც თან ამისთან ვარკვევება, მამარკვევლად მუშეულებს.

• თბილისის გარდა სხარტისგან ცხოვერება?

- თბილისში და მხოლოდ თბილისში. მამანს ვიფრეველ, მურამ სხარტულად მუშეულებს და ირე წველი დავარკვევს, მაგრამ ვერა და ვერ მადლი საქონილად მამოძვლეს.

• რატომ?

- ხომ იყო, კი ბუნე რატო, ხან ხანების არ ვიქცეს

წრისთვის, ხან კლდე რა... მხოლოდ, ვამეფრეებს, რომ მადლი ვვლავი ვრეველს.

• ვადამიანი ვიფი, რომ ამ სხარტის გარე ვეგამიანი ვიფი მუდამ ღია იყო ვეგამიანობის, დღესაც ასე?

- რა თქმა უნდა. მურის უნარა წვენი მისილი და წვენი სხარტული ვიფილი მამ. იუბისას ამისი გრადიენტი ვიქცეს: კარც მარკვევლად ვაწმეველ, აფრევერევი უნდა დღევანთს კლდე.

• ვეფრევერ სხარტული რას იტყვი?

- სხარტის მამომამად ვიფი, რომ მარკვევლად არსებობდა წვენი იუბის სურვა, რომელმაც იყო თამარს ვვლდა სხარტული მოვარკვევის ხელმძღვანელი ვიქცეს, ხოლო მუშეველ ხალცი - მამანს ირმეღამიანი მარკვევდა მამ.

• ვინდია, მურის დრო რომ იყო?

- მინდა, დაგვიხელა. აღმან, მამანს ცრე ვეგამიანი ვეგამიანობა.

• რომელიც იქნენი სავარკვევლი დღესამიული?

- კლდა ველ წვენი დღესამიულია, მაგრამ ვინაველ თვისების მფირობის მომამად ველი. მფირობება მამოძვლეს... კლდა რამის მტისგან ვიფილს. მხარდასა ხანაქვის სურვა, ვიფილს ვერ ბუნეს. ისინი ვიფრეველ ვეგამიანობის კლდის კანფილტვის, ვინაშე, ხან-ხანო ვრამ, კლდას უნარა. დღეს უნარამამად მრეველად ნათეს ხე, რომლის მომამად ვისი მტისგანაც კი ვინა სჭირრო, ნათეს ხან სხარტისმუდამ ირმეღამის ციქლისა. აღმა, სხარტისა ვინაშე ხან სხარტისა მუდამ-მუდამ, რომ მურამ დღეს მტისთან დღევანდელ ვეგამიანობის დავკვევება სარკვევების, რომელმაც თბილისს მამან მოვარკვევს ვინაშე და თან ქრონოლო, წვენი, რისთვის ვაფრეველ?.. მურამს კი ღამის მოვარკვევება მხოლოდ...

სტატიის ავტორი: ...

ელისო ქიტიაშვილი

30 წლის დრომეტი

***

მამამ

ინა, ვინ, ინა - ვინ, მამამ, მამამ

• • •

ანა, ვინ, ინა - დანა, რ, მამამ

მამამ

ანა, დანა.

***

მამამ მადამ

მამამ, მამამ

რ, ღლი, ავლო, იფრეველს კი წვენი დღესამიულია.

***

არეფრეველს ვერა ვერა, არა-არა, რა-არა, არეფრეველს აი კლდის სიკლდა.

***

მამამ

ანა, ვინ, ინა - ვინ, მამამ, მამამ

• • •

ანა, ვინ, ინა - დანა, რ, მამამ

მამამ

ანა, დანა.

„ნიკა-90“

• ნიკა ნადირაშვილი

კაფე-ბარ „თუ-საიდში“ მოეწყო დიზაინერ ნიკა ნადირაშვილის ვებ-გვერდის პრეზენტაცია, სადაც მისი ფეხსაცმლის მოდელებიც გამოიფინა. დარბაზში ტეკვა აღარ იყო, მოდის უამრავ მიმდევარს მოეყარა თავი, ჭარბობდნენ ახალგაზრდები, მათ შორის მრავლად იყვნენ ცნობილი მოდელები. არიან დიზაინერები, რომლებიც საკუთარ სტილს ვერ ქმნიან და სხვადასხვა კატალოგებიდან, ჟურნალებიდან იღებენ დეტალებს, აკონსერვენ და თავისად „იბრალებენ“. ჩვეულებაც წარმოდგენილი ნიმუშები სრულიად ახლებურ, თანამედროვე ჭრილობი იყო გადაწყვეტილი, რომელიც არსად არ ყოფილა მანამდე გამოყენილი. დიზაინერს თუ სურველი აქვს, მოდის სამყაროში საპატიო ადგილი რომ დაიმკვიდროს, უნდა ქმნიდეს განსხვავებულს, თავისთავადს, არავეს არ უნდა ჰგავდეს, უნდა ჰქონდეს საკუთარი სტილი, ხელწერა და ამავე დროს პასუხობდეს გემოვნებიანი მომხმარებლის მოთხოვნილებებს, ისე, რომ სახალისი შეგრძნება არ დაკარგოს, რათა არ დაიშტამპოს და ერთფეროვანი არ გაზნდეს მისი შემოქმედება. ასე

მიაჩნია ახალგაზრდა დიზაინერს, რომელსაც მდიდარი ფანტაზიის წყალობით ეს საფრთხე ნამდვილად არ ეშუაქრება. მისი მოდელები რადიკალურად განსხვავდება ერთმანეთისგან და თითოეული მათგანი სინატიფითა და დახვეწილობით გამოირჩევა. საამქრო „ნია“ ჩვილმეტი წელია არსებობს. მოკრძალებული ბუნების დიზაინერი ყოველგვარი რეკლამის გარეშე მუშაობს, თუ არ ჩაეთვლით

საიტს, რადგან მიაჩნია, რომ ნაწარმმა თავად უნდა გაეცეთოს რეკლამა. ასეც მოხდა. კანის ფესტივალებზე წითელ ხალიჩაზე, პირველად ქართული მოდის ისტორიაში, ქართველი დიზაინერის მიერ შექმნილი ფეხსაცმლით გამოვიდა სიუნან სარანდონი. პოლიუდეულ ვარსკვლავს იძენდა მოეწონა ნიკას ნამუშევარი, თავისი ქალიშვილისთვისაც შეიძინა ერთი წველი მისი პირადი კოლექციიდან, რომელიც ამერიკაში ჰქონდა გაგზავნილი. სიუნანმა თავისი ინიციალივე ამოტვიფორა შავ მამოებზე და საქვეწმოდ აღიარა, არასოდეს არავეს ვაჩუქებო.

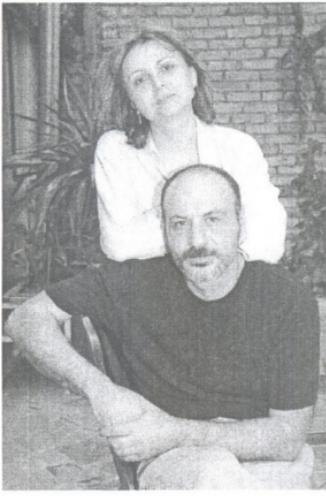
ქართველი დიზაინერის მიერ შექმნილი ფეხსაცმელები კარგად მოირგეს ივანა ტრამპმა და მისმა ქალიშვილმა ივანეამაც. თბლისში მაღალი მოდის მიმდევართა

ქალაქია, სადაც იციან კარგი ფეხსაცმლის ფასი, ამიტომაც ჰყავს ნიკა უამრავი დამკვეთი! 2004 წელს ამერიკიდან ნიკამ საქმიანი შემოთავაზება მიიღო. მიწვევები სხვაც ბუერი ჰქონდა, მაგრამ კარგად აქვს გაცნობიერებული, თუ რამხელა ძალისხმევას მოითხოვს სხვა ქვეყანაში საქმის ასწობა. ამერიკიდან თავად ჩამოაიყიეს და საცდელად ორმოცი წველი ფეხსაცმელი შეუკვეთეს. პირველმა კოლექციამ დიდი მოწონება დაიმსახურა. ასეთვე წარმატება ხვდა წილად მეორე და მესამე პარტიებსაც. 2005 წლის 7 თებერვალს ნიუ-იორკში გაიხსნა „ფორმატუვლი“, რომელიც წელიწადზე მეტ ხანს მხოლოდ ნიკა ნადირაშვილის ფეხსაცმლებს ყიდდა. ქართველი დიზაინერის კოლექციებზე დიდი მოთხოვნილება იყო.

ნიკა ცნობილი თბილისური ოჯახის შვილია. მამა – ვლადიმერი მსუბუქი მრეწველობის მინისტრის მოადგილე იყო, დედა – იუზა ანდრიაძე მოდელების სახლებს განაგებდა. ასე რომ, მხატვრული ხელვა და გემოვნება გენეტიკით მოსდგამს. ბაბუა – მიხეილ

სიკაჲან სარანდონის
ნიკა იჩიკაიის და ილი
ჩაიჩიკაიის ნიკაჲს
ჲანსასაჲაჲაჲის კოლექცია

Hand Made by Nika

• ნია ანულისთა ანისა

რელიქია.
ოჯახში შვიდი და-ძმა აღზარდა. ყველას განათლება პარიზსა და პეტერბურგში მიუღიათ. ნიას დიდი ბაბუა ვახილი ნადირაშვილი, უმდიდრესი ოჯახის პატრონი, დიდი მეცენატი იყო. 1937 წელს გადარჩნენ ისინი, ვინც საზღვარგარეთ ცხოვრობდა. რეპრესიების სასწაულად გადარჩენილმა ბებია-ბაბუამ პოლდეს ეკლესიას შეაფარეს თავი.

...საბჭოეთის დამლის შემდეგ, ნადირაშვილების ოჯახმა გადაწყვიტა, შეექმნათ კერძო საწარმო. სხვადასხვა სპეციალობების ადამიანები ერთ გუნდად შეგვირუნენ. შეისწავლეს ფეხსაცმლის შექმნის სპეციფიკა. გაურჯენენ, დაიხვეწენ, საქმის სიყვარულმა ყველანი პროფესიონალებად აქცია: ხატავენ, ქსოვენ, კერავენ... გარდა ფეხსაცმლისა, ამზადებენ აქსესუარებს: ჩანთებს, ქაბრებს, თმის სამაგურებს. და რაც მთავარია, ყველაფერი მხოლოდ ნატურალური ნედლეულისგან მზადდება.

ასე შექმნა „ნია-90“, რომელშიც ძირითადად დასაქმებული არიან: ნიას მუდღეუ მისა აღზანიშვილი, ძმები დავითი და მიხეილი, ძმისშვილი სამხატვრო აკადემიის წარჩინებული სტუდენტი ნანა ნადირაშვილი. ძმები განსაკუთრებული გამოპოვინებულნი ნიჭით არიან დაჯილდოებულნი, უამრავ გამოკონებასთან ერთად დააპატენტეს და წარმოებაში იყენებენ ე.წ. „ნიას ხახს“ - ზუსტ საზანაგეს, რომლის საშუალებითაც იგება უზუსტესი თარგი. რაც გამოიცხადეს ფეხსაცმლის მოდელის შექმნაში დამუშეულ უნებლიე შეცდომასაც კი. რძალი - მარინა ჭვლიძე მხატვარია, ის ქარავს ფეხსაცმლებს და ამავე დროს, ძირების მოხატვის უაღდლო ოსტატიცაა. ფეხსაცმლის წარმოებაში ყველაზე მთავარია კალაპოტის შექმნა, რაც ნიას მუდღეუს ეკუთვნა.

ბევრი მომხმარებელი და დაკვეთი ჰყავთ, მათგან განსაკუთრებით გამოირჩევენ ფიცის მონასტრის იღუმენა დედა ელისაბედს. სწამთ, რომ მისი ლოცვის ძალა ყველაზე დიდი

საჩუქარია მათთვის. საამქროში ყველაფერს ახალგაზრდა ნიჭიერი დიზაინერი თამუნა სუჯაშვილი, რომელიც სამხატვრო აკადემიის სტუდენტობიდანვე ჩაერთო წარმოებაში და თავი დიპტივდრა როგორც საინტერესო შემოქმედმა. ბევრი ორიგინალური მოდელის ავტორია, ამავე დროს მუშაობს მინანქარზე, შესანიშნავად ქსოვს და ქარავს.

საამქროში ყველაფერი კვირდება იმისათვის, რომ ფეხსაცმელი ელეგანტური და მოსახებრებელი იყოს. „ნია“-ს პროდუქციის ძირითადი მომხმარებელია: ამერიკა, რუსეთი, ინგლისის სამეფო კარის მოსახურე პერსონალი და, რა თქმა უნდა, პირველ რიგში საქართველო. შემოსილი ჰყავთ უამრავი პატარაძალი. ფეხსაცმლებს კერავენ პატარებისთვისაც.

ნიას თქმით, წელს მოდამია მოკლე ცხვირიანი, სქელქუსლიანი ფეხსაცმლები და მომავალშიც არ ელოდება განსაკუთრებულ ცვლილებებს.

ვთავაზობთ მისგან რამდენიმე რჩევას, ანუ რა უნდა ვიცოდეთ, რომ უზარისხო ფეხსაცმელმა ზიანი არ მოგვაყენოს: რეზინის „კლები“ და „პოტა-სები“ მხოლოდ კარგიმისას უნდა ჩაიცვათ, ყოველდღე დაუშუბებელია მისი ხანგრძლივი ხმარება, რადგან დროთა განმავლობაში სისხლ-ძარღვთა დაავადებებს და შეშუბებებს იწვევს. რაც შეეხება ბავშვებს, ჩაიცვით მხოლოდ ნატურალური მასალისგან შეკერილი ფეხსაცმელი. „ნია-90“-ში ითვალისწინებენ ბრტყელტერფიანთა და დისკოზით დაავადებულია პრობლემებსაც. მათთვის სპეციალური სუპინატორები გამოიყენება. რაც მთავარია, მომხმარებლისათვის ფასი ხელმისაწვდომია.

* * *

ნია სრულიად ახალგაზრდა გათხოვდა. ჰყავს ორი შვილი და ორი შვილიშვილი. ბუნებით დაუმორჩილებელმა და „გამოუსწორებელმა“ თბილისის რამდენიმე სკოლა გამოიცვალა. კითხვანზე, ბედნიერია თუ არა, მოიხიბლავი ღიმილით მასსუხა: როგორ შეიძლება მორწმუნე ადამიანი უკმაყოფილო იყოს!

HAND MADE BY NIA

• ნანა ნადირაშვილი

კრედიტის სუბიერ...

6 ივნისს გალერეა „კოპალაში“ პარიზელი ქართველის, უმწვენიერესი ქალბატონის, მოქანდაკე დარეჯან ბერეკაშვილი-ზურაბიშვილის ნამუშევართა გამოფენა გაიხსნა. ამავე როდულად, გალერეამ უმასპინძლა მხატვარ ესმა ონიანის ნახატების გამოფენასაც.

ორი შემოქმედის დახვეწილმა ნამუშევრებმა პარიზონული ფონი შექმნა და გზა გაუკვლია იქ შეკრებილ ელიტურ საზოგადოებას ჭეშმარიტი ხელოვნებისაკენ.

დარეჯან ბერეკაშვილი-ზურაბიშვილი:
 - ბედნიერი ვარ, რომ აქ ვარ. ეს ჩემი პირველი გამოფენაა თბილისში. დღეებია დღე ძალიან მწიშნელოვანია ჩემთვის.

- რა წარმოადგინეთ დღეს?
- ჩემი საუკეთესო ნამუშევრები, რომლებიც მინდა თბილისელებს ეახვენო.
- პარიზში ზშირად გქონიათ გამოფენები?
- დიას, პარიზშიც და მთელ ევროპაშიც.
- რას განიცდით დღეს?
- 6 თვეა ენერჯიულობდი, როგორ მიმიღებდა თბილისი.

ადრე ამდენი არასოდეს მიწერეულია.
 - პარიზში დაიბადეთ?
 - დიას.
 - თქვენს ოჯახზე რას იტყვით?
 - მოკლედ ვიპასუხებთ: ნამდვილი ქართული ოჯახი მაქვს. ძალიან მინდოდა საქართველოში ჩამოსვლა. მისარია, რომ ეს ოცნება აუისრულე.
 - ზშირად ჩამოხვალთ ხოლმე?

- იმედო მაქვს.
- ვინ არის თქვენი მეუღლე?
- ოთარ ზურაბიშვილი, ნამდვილი ქართველი კაცი გვაქვს სამი შვილი, ორი გოგო და ერთი ბიჭი. მერი - 24 წლის, დალი - 21 წლის და ნიკო - 14 წლის. მარი კინემატოგრაფიაში მუშაობს, ამაჟამად აკეთებს ფილმს საქართველოზე, ძალიან დანტრერესებულია საქართველოში, დალი მუსიკოსია, ნიკო კი სკოლაში დადის.
- თქვენი მეუღლე რით არის დაკავებული?
- ექვშია, აქვს თავისი ფირმა, ამავე დროს ქართველთა და ისპორას ხელმძღვანელობს პარიზში.
- როგორია თქვენი ერთი ჩვეულებრივი დღე?
- დილიდან ვუვლი ბავშვებს, ოჯახს, როცა დრო მაქვს, მივიდვარ სახელოსნოში სამუშაოდ. თუ საშუალება მაქვს, ყოველდღე ვაქანდაკებ.

ღალი ლომთაძე, მხატვარი:

- პირველი, რაც თვალში მომხვდა, ეს არის ქალბატონი დარეჯანის ნამუშევრების ქართული სეუელი. პროფესიონალურ დონეზე შესრულებული, თანამედროვე და თანაც ეროვნული. ძალიან კარგ განწყობას ქმნის. რაც შეეხება ესმა ონიანს, ის არის ერთ-ერთი საუკეთესო ქართველი მხატვარი. მე მქონდა მასთან ურთიერთობის ბედნიერება, ერთად ვმუშაობდით აკადემიაში. ის ისეთივე მომიზიბველი ადამიანი იყო, როგორც მისი ნამუშევრები. დიდი მუხტის და ენერჯის ხელოვანი იყო.

ოთარ ზურაბიშვილი:
 - ჩემი მეუღლის შემოქმედებაზე ძალიან მწეულია ლაპარაკი, რადგან, ცოტა არ იყოს, უზერხულია ჩემი მხრიდან მისი ქება, თუმცა მაინც ვერ დავიმაღაეთ, რომ ძალიან მომწონს.

- ქეთა აბაშიძე:**
- აღტაცებული ვარ დარეჯანის ნამუშევრებით. ეს ერთი და სხვა მრავალი!
- მისარია, რომ ჩვენი ოჯახების საუკუნეების წინ დაწვეული მეგობრობა დღემდე გრძელდება. მინდა, ვისარგებლო შემთხვევით და დიდი მადლობა გადავუხადო ზურაბიშვილების ოჯახს, რადგან უმძიმეს წლებში სწორად მათ გადამატანინეს გაჭირვება. კიტას და ეანოს დაწვეულ მეგობრობას დასასრული არ უწერია!

„როცა ოთარის მუსიკას ვუსმენ, გმონია, სოსხალია“

ის ღიღობაში ბავშობიდან მოვიდა და მოიტანა სიყვითე, სიხალისე, სიბეჯითე, სამართლიანობა. ბავშობაში მოუსვენარი იყო. უფვარდა ვერის ხეში ჩარბენა და მდინარესთან თამაში, „ჩილკა-ჯოხი“, „რაგატკა“. თუთის ხეზე ძროშიალი და ყელის ჩატბარუნება. მასხერდება რამდენიმე მომენტი მისი ბავშუობიდან.

მე და მისი ძმა ლეო ერთ კლასში ვსწავლობდით. სკოლაში რომ იცვლქებდა, მასწავლებელი მკაცრად მეტყვოდა – დედამისი მოვიდესო. ლეო მთელი დღე მეხუფეუბოდა, დედა არ გამეფრთხილებინა. საღამოს მძიმედ ავეუფეუბოდი მეორე სართულს დედა ელოს სანახავად, ოთარი თუ შემხედვებოდა, უკვე იცოდა, რისთვის მივიღიდი და შეწუხებუდი გამეცვლებოდა.

დიდთოვლობისას ეწოს ბავშვები ერთად ვიყრიბებოდით და ხელჩაკიდებულები მივიდიოდით სკოლაში. ოთარი მე და ლეოს კარებამდე მიგვაცილებდა.

ერთხელ თანაკლასელმა ნაძვისხეზე დაგვაპატყა. გამასპინძლების შემდეგ სანუჭრები გამოგვატანა. ოთარმა წასაკვანად მოგვაციოხა. მთვარიანი ღამე იყო, ყინულზე ფეხი დამიცდა და წაიჭყეცი. ჩემი კანფეტები აქეთ-იქით გადაიფარა. ტირილი დავიწყე. ოთარმა საითიოდ ამყერფა და ჯიბეები გამეცისო.

თუ გუნებაზე იყო, ზოოპარკში მიფავდი, გადავჭრიდით ხეებს და გალიოებთან აღმოჩნდებოდით, ჩვენ ცხოველებს ჯობით ვაღიზიანებდით, ის გვიწყებოდა, ნუ აწუხებთო.

ოჯახებში ვიზრდებოდით, მაგრამ ერთმანეთისგან ბევრს ვსწავლობდით – სიტყვა-პასუხს, თავის დაჭერას, უფროს-სუმცროსობას. ვაღმერთებდი მის პაპას. მიხეილ თაქთა-

ქიშვილს – მათემატიკის პედაგოგს, პროფესორს, თბილისში პატივხაცემ პიროვნებას. სულ ის მაწუხებდა, რომ ვერ ვასწრებდი საღამოს. პატარა ბავშუს, როგორც დიდს, ისე მესალმებოდა, ეს თვისება შვილიშვილსაც გამოჰყვა.

ოჯახში ზშირად რუსულად ლაპარაკობდნენ – დედა, დეიდა, ბიძა, დიდედა და პაპა. სტუმრები უფვარდათ, ზშირად იყრიბებოდნენ აივანზე, ჩაიზე, ისმოდა სიცლიდი და მხიარულება.

დადა დრო და ოთარი ჩვენთვის ვეღარ იცლიდა. პიანინოს მიუჯდებოდა და დიდიდან საღამომდე უკრავდა. მუსიკის სწავლა გვიან დაიწყო. რამდენიმე წლის პროგრამას ერთად ვაიდიდა.

ოში დაიწყო. ხალხს გაჭირვების დღეები დაუდგა. პაპა მიმამ პატარა ხელის წისქვილი გააკეთა და სიმინდის მარცვლებს ფქვავდა. ბევრჯერ ამიტანია სიმინდი დასაფქვავად. პაპა ღიმილით მხედებოდა და ორიენი დაფქვას ვიწყებდით. ოთარი დაკერას თავს ანებებდა და გვეზმარებოდა. სულ მეშინოდა, ხელი არ სტყენოდა და სწავლაში არ ჩამორჩენილიყო.

ჩვენი ბავშვობა თანდათან მიდიდა. ის კი უკვე დიდი იყო. ჯერ მუსიკალური ტექნიკუმი დაამთავრა, მერე კონსერვატორიაში ჩააბარა გამოცვები. შესამეკურსელი, 21 წლისა, საქართველოს ჰიმნის აუტორი გახდა. კონკურსი დახურული იყო, მან დიდ კომპოზიტორებს აჯობა. ამ გამარჯვებას არ იმჩნევდა. ცდილობდა ჩვენი აღტაცებისაგან თავი დაეცვა.

ოთარ თაქთაქიშვილი უკვე მთელმა საქართველომ გაიკნო.

მუსიკას ქმნიდა, მუსიკით ცხოვრობდა, ხალხურ ფოლკლორს ვიყავენებოდა. უბდლო, შეუდარებელ ხმებს დაძებდა, რომ

მათთვის ფოლკლორის გამოყენებით სიმღერები დაეწერა. მეგრული სიმღერები ზურაბ მოტილაეასის შექმნა. მათი მოხმენა აუღლებლად შეუძლებელია.

ვაკას ბავშვიებიდან დაუმეგობრდა. მისმა მინდიამ მოსვენება დაკარგა. და როცა გამოჩნდა ზურაბ ანჯაფარიძე თავისი განუმორებელი ხმით, მოქალაქეებმა ოპერა „მინდიანზე“ ინტენსიურად გააგრძელა. რეზო თავუკაშვილის ლიბრეტოთი კმაყოფილი იყო და მოქალაქეებში ათენდებოდა. 35 წლის კომპოზიტორმა თავის ხალხს „მინდია“ აჩუქა.

შემდეგ ეს ოპერა უცხოელებმაც შეიყვარეს. იგი დადგეს გერმანიის რამდენიმე ქალაქში, ჩეხოსლოვაკიაში, ბალტი-ისპირეთში, ერევანში.

გავიდა დრო. ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებმა მის ოპერასაც დროებით დაატოვებინა სცენა. არადა, მუსიკალური საზოგადოებას ყოველთვის ახსოვდა და ენატრებოდა „მინდია“. მისი განახლება თბილისის ოპერის სცენაზე გერმანელმა რეჟისორმა გეორგ რეტერინგმა იცინა, რომელსაც ქართული ოპერის დადგმა ევროპის ქალაქებში სურდა.

წელს, გაზაფხულზე, დიდი ხნის ლოდინის შემდეგ „მინდია“ დაკვირვებულა და თითქოს მისი ავტორიც გაცოცხლდა. დასახანა, რომ დღეს კვლავ დაეწყებულა ოთარ თავთაქიშვილის ოპერების აპირებული სიყვარული“, „მოეარის მოტაცება“. თბილისელების გარდა მოსოველებიც აღფრთოვანებულები იყვნენ „მოეარის მოტაცებით“, როცა იგი მოსკოვის დიდი თეატრის სცენაზე დადგეს.

ოთარ თავთაქიშვილი თითქმის ყველა მუსიკალურ ჟანრში მუშაობდა. შეუდარებელია მისი ორატორია „რუსთაველის ნაკვალევზე“, მისი საფორტეპიანო, სავიოლინო და საპერო კონცერტები.

მის შემოქმედებას მაღალი შეფასება მისცეს მოსტაკოვიჩმა და პროფიციემმა, როცა მოსკოვში კომპოზიტორთა საკავშირო შეკრებებზე მისი პირველი საფორტეპიანო კონცერტი

მოსიძინეს ცნობილი პიანისტის იხუელესის შესრულებით. მაშინ დამსწრე საზოგადოებამ წესი დაარღვია და პირველი ნაწილის დამთავრებისას ტრამ დაუკრა.

ოთარ თავთაქიშვილი იყო დიდი კომპოზიტორი და კონსერვატორიის რექტორი. ზრდიდა ნიჭიერ ახალგაზრდებს, უფროსიხილდებოდა კადრებს, ნერვავდა სახელეებს.

ოთარ თავთაქიშვილი იყო დიდი კომპოზიტორი და კულტურის მინისტრი. პრინციპული, გაბეძული, უკომპრომისო. მისი გულწრფეობით კულტურის დარგში ბევრი რამ გაეთდა საქართველოში, ქართული კულტურა გავიდა უცხოეთში.

და უპირველესად, იგი მაინც დიდი კომპოზიტორი იყო. სურდა მთელი ცხოვრება მხოლოდ მუსიკისთვის მიეძღვნა. მოსიყვარულე მუდღეუ, მამა, ბაბუა თვლიდა, რომ ამ ქვეყნად მუსიკის შესაქმნელი იყო მოუღწილი და, როგორც ჭკუშპირიტი მორწმუნე, დღერთან პირნათელი უნდა წარმდგარიყო. წარსლა კიდევ!

...სხეულში სენი შეეპარა; ხუთი წელი აწვალა, აიძულებდა მუსიკისთვის თავი დაენებებინა, არ ნებდებოდა, იბრძოდა და ხშირად იმარჯვებდა: ქმნდა კვარტეტებს, კვინტეტებს, „მარიტას“ გიორგი ლეონიძის ნაწარმოების მიხედვით, ორატორიებს ნიკოლოზ ბარათაშვილის, სიმონ ჩიქოვანის, ირაკლი აბაშიძის ლექსებზე.

მთელი ცხოვრება გვერდით ედგა ერთგული, მოსიყვარულე მუდღეუ და მეგობარი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი ირინა ჭირაქაძე. ისინი ერთად სწავლობდნენ პირველ სამუსიკო ტექნიკუმში. ქალბატონი ირინა იყო ბატონი ოთარის შედეგების პირველი მსმენელი და შემფასებელი.

...მარტობა სულს უფორბაქებს. სად ემბოს, სად ნახოს შვება? ამიტომ ყოველდღე ოთარის მუსიკას უსმენს და მაშინ გრძნობს, რომ იგი ცოცხალია.

ლ.წა კაკაბაძე

აქაჩეკულთ მინდია

„და ჰქრის ქარი და თავს ახლის საფლავის ქვას“
ოთარ ჩხვიძე

კაი ვაჟაკი ყოფილა ვჴუთელი აპარეკულთ მინდია. თივის ჩამოსატანად მთაში ნამყოფი დაუღვეია ვჴას.

მესამე დღეს უპოვია სოფელ-მეზობლს...

ქმრეულთას ყოფნის წინა ზამთარი ჰქონია შუქიას – მინდიას სანდომიან ცოლს.

რამდენიმე თვის ფეხბმომეს დედამთილიც მოჰკვდომია და მუღიც – ქმრის გასაიხოვარი და.

დედამთილი რომ კვდებოდა, ზღურბლზე ჩაქცეულა მუღი.

ერთ ღამეს დახოცილან.

დედა სამიღერ შეიღის დარდს გადაჰყოლია, და – საამაფო მისას...

გახუნებია და გაშაყვია შუქიას ახალზღობა.

მარტოდმარტო დარჩენილა გაღვებულსა და გამო-ვაგმერეულ სახლში...

შესქნია ვაჟი. უზრდია მალული ცრემლით და დიდი ცოდვა-ჭირით...

ერთ საღამოს საძროხეში ფურები უწველია შუქიას, თან უთვლია:

„მე შავფერებთავ თქვენავ, ქლოვე, – დედამთილს უთვლიდა თურმე, – ზარსაცავ უღელს ავაგდებავ, ცხენსაცავ აღივრს წამაბეჭერივ, სახლსაცავ კარს გამაგი-ღვენებთავ...“

ამ სურათის შემსწრე მეზობლის ქალს უთქვამს: „სანამ გულ არ მაფჴავ, არ აესძრახივ“.

ერთადერთი შვილია აღმენიბება სამზოფე. მისი განზრდის მოიმედვ ათენ-აღამებდა.

ბედისგან უღეთოდ გამეტებულს ნუგემის ეს უკან-სწელი სხვიც ჩაჰქრობია – მოულოდნელად გარდა-სცვლია სიყვარულით ნაზარდი ვაჟი...

„კა იფვისავ შუქიაივ, კაის ტანისაივ, რო შაკვდისავ, შათამამისავ მკარნივ...“

რა ენადვლება, ქმარ-შვილი მაგას აღარა ჰყავს, ადგება დე გათხოვდებო, – უამბია ავენა ხალხს... ვინ იფიქრებდა, რომ წილობლო გატიალე-ბული ქალი თავს მოიკლავდა...

მეორე მული მოსვლია არხოტიდან: „შენ საარავე გამასწორე, მეემზადე, მამი-სახლში წაგიყვანავ, რაად უნდა ჩამაშავდე, გათხოვდივ...“

თბათვის დრკუილი

დღეები მდგრა.

საღიაცოს შიგნით ქმრის საშეგათო სამოსი ჩაუცვამს – „უსკადრეო არ მამკვლანავ“.

გაუშლია ქმარ-შვილის ტლაკარი; მოუტანია არა-ყიანი ჭურჭელი; გაუწვეია ტაბლა; აუნთია სათელი; უთქვამს შენდობა...

გამოუკეცია კარი...

ჯუთლები ამ დროს სათიბზე ყოფილან, – „მთაშით ჩამაუხედნავ მთიბლებს“.

უკვბ ატეხილა ძახილ-ძუხილი...

სახლიდან გარეთ გამოსულ შუქიას ხელში ნამგალი სჭერია, ვითომდა სათიბზე მივდივარო.

წინა დღეების გადაუღებელი წვიმებისგან, ალაღუ-ბული ყოფილა ჯუთის წყალი...

გამხდარა ხიდზე.

ნამგალი დაურჭვია, იქვე დაუდგია სამგან განასკულო თავსვილა ბალანი – გაიგოს ხალხმა, სად წავედიო...

გადამხტარა ხიდიდან ამდგველულ მდინარეშო.

მაღალ ბეწინას შეუსწრია თვალი...

წამოსულა სოფელი სათიბებიდან.

უტეხნიათ.

აბრამს უპოვნია ჩანჩქერის ძირას...

წამოხდილ საღიაცოს წყალი უფრიალებდა თურმე; შიგნით ქმრის სამოსი სცმა...

დარბაღის დღეს მოსვლია მული; დაუთვლია სახე-ლნამუსიანი ზღისთვის: „ჩემო ზალივე, შენავ ჩემის მისსაივ ერთვულ ხყოფილხარავ, ჩემის მისსწულისა-იცავ, ცოლომც აქვავ ე ჯუთელთავ, ვინც გუეუბნებო-დავ, რო შენავ გათხოვება გინდავ...“

* * *

ეს სამარის ქვა დღესაც დგას ჩემი სოფლის სასა-ფლაოზე.

განსვენებულის ვინაობას გეაცნობს ქვზე ამოკვე-თილი წარწერა:

„ამა საფლავსა შინა განისვე – ნებს მინდია აპარეკას ძე არაბული დიაბადა 1892 წ.“

გარდაიცვალა 1922 წელ 5 თებერვა...“

გარდა ამ წარწერისა, სამარის ქვზე ეპიტაფიური ხასიათის სამი მომცრო, თითოსტროფიანი ლექსიც ამო-უკვეთია მთიულ ოსტატს. მათგან ერთ-ერთი შემდეგს გვეუბნება:

„მთის რეისი კარო მინდიავე, ბრალია შენი სიკვდილი...“

მიწა გიშლიდეს პირსაო,

შენისთანა ვაყსა

დედა ვერ გაზდის შვილსაო...“

შუქიას საფლავს, სამწუხაროდ, ველარ მიეკვლივ, მაგრამ სანუგეშო ისაა, რომ მდინარისგან დალეული ქალის სახელი და ხსენება დავისწყების მდინარეს არ გაჰყოლია: მის კაი ქალობაზე ახლაც ჰყვებიან მთაშო.

* * *

ასეთი მწარე ზვედრი არგუნა აპარეკულთ მინდიას და მის ოჯახს ბედის გამძიგემ.

ნატოფად ნაკვეთი, ნაირგვარი გამოსახულებებით დამშვენებული სამარის ქვა კი დგას, როგორც ხილული სიმბოლო სულეთისა და სააქაოს იდუმალი კავშირისა...

* * *

„ცრემლით მორეცხილი ვზაც“ ბერზე ბევრია საქა-რთველოში და, ხატოვანი გამოთქმა რომ გავემეორთ, ადამიანთა ცხოვრების დასასრულ დასმული დიდი წერტილიც ანუ ცივი და შავი სამარის ქვა...

ვინ იცის, მინდიას და შუქიას დარი რამდენი კაი ყმისა და „პირმარხიანი“ ქალის გული გაგვალა ახე უწყალოდ მუხთალი წუთისოფლის ცხენის ნაღმა, სიცოცხლის ნატრული რამდენი ახალბედა ქალ-ვაჟის კარზე ჩამოიარა ცვლიანი კაცის აწრდილმა...

მაღლიანი ქართული მიწა ხომ პირით-პირამდეა სასვე ჩვენთვის უცნობი და უჩინარი, უზღვავი დარდისა და საიდუმლოს მფარავი, გარდაცვლილთა ხსოვნის გასაკუცდავებლად გათლილი, დრო-გამისაგან წარწე-რებწაშლილი და მაინც, უადრესად მრავლისმთქმელი სამარის ქვებით!

ნატალი ზნოიკა

ცხოვრობს თბილისში პატარა გოგონა, რომელსაც საოცარი ხელვა აქვს. იგი ჩვეულებრივ ყოველდღიურ ყოფაში უცებ შენიშნავს იმას, რასაც სხვები ვერ ამჩნევენ და გაცოცხება. მერე ჯალმითა და სულ რამდენიმე სიტყვით გამოხატავს პატარა მინიატურას, ესეივს, ჩანახატს.

ის ჯერ მხოლოდ თორმეტი წლისაა. თავისთავს კი ასეთს ხედავს: „თეთრფეროვანი, მომწვანო თვალებით, ოქროსფერი თმებით, გამხდარი... ხან გულჩათხრობილი, ხან აბუხარი, მოუთმენელი, ხანაც წყნარი, მეოცნებე, ფოთლუბთან, მუხესთან, ყვავილებთან მოსაუბრე – ასეთი ვარ მე ერთი შეხედვით“.

მაიალეს სიბიძე

ირიფრაფა.

ბებერმა ტირიფმა მძიმედ გაახილა თვალები, ცას ახედა...

ტოტები უხალისოდ გააქნია და გამაჟნ მიწას მოეფერა.

მერე მზერა თავის პაწია ოქროსფერ ფოთილს მიაპყრო, მოუნდა მასთან ალერსი

და უცებ ტკივილი იგრძნო. ფოთილი ძირს ჩაფარფატდა.

ადგილ გადაბმული ლახტი გადაუჭირა. ცისფერი ვენა ნელ-ნელა ამოიბურცა. ექთანმა სისხლით სახე შპრიცი ვენიდან ამოიღო, ქალმა გადაასხა და მაცივარში შეინახა.

– ხანამ სახლში მიხვალთ. ეს შოკოლადი მიირთვით, თქვენთვის სასარგებლოა, – უთხრა ექთანმა და შოკოლადის ფილა გაუწოდა.

– შოკოლადი?! – კაცს ჩაედმა.

სახლში მშვიერი ცოლ-შვილი ელოდა.

დაჭმუჭნული ათლარაინი ჯიბეში ჩაიღო.

მკვდოს ვაეონი

ჭველტა.

ვიღაც-ვიღაცას აწევბა.

– ბებო, გაეიჭვლიტე, – ყვირის პატარა ბავშვი.

ადგილი გათავისუფლდა.

ბები და შვილიშვილი წინ მიიწევენ

თავისუფალი ადგილისაკენ,

მაგრამ ის უკვე დაკაეუბოლია.

ისევე ლოდინი –

მაგრამ უმედევოდ.

ვახუთი

სულ ახალი იყო, როცა იყიდეს. ცინცხალი ამბებით სახეს, თეთრი და შავი ფერებით მორთული.

ხელიდან-ხელში გადადიოდა და თან ესმოდა:

– რა საინტერესო რამ წერია ამ გაზეთში, – ამბობდა ერთი.

– აბა! – უდასტურებდა სხვა.

მეორე ღღეს ქუჩაში ტალახში ამოსვრილი ასფალტზე დაფრიალებდა ფურცელ-ფურცელ. ხალხი ფეხს ადგამდა.

უცებ ქარმა გაზეთი ქალბატონს გაპრიალებულ ფეხსაცმელზე მიუგდო. ქალმა გაზეთი ბუნჯუნით მოიშორა და აწუწუნდა: – ეს ტალახიანი გაზეთი მკვლდა ახლა...

გაზეთს გული ეკუმშებოდა.

გუმწინ სულ ახალი იყო, ცინცხალი ამბებით სახეს.

200 გრამი სისხლი

საავადმყოფოში იიღისა და სპირტის სუნი იდგა. ნაცრი-სფერი კედლები სევდიანად გამოიყურებოდნენ. ყველაფერი უხილავ ბურუსში გახვეულიყო.

მეორე სართულზე ლაბორატორიასთან ხალხი რიგში იდგა.

კაცი ფიჭვებში წავიდა.

მისი რიგიც დადგა.

– რამდენ გრამ სისხლს აპარებთ, ბატონო?!

– 200 გრამს, – იყო პასუხი.

ექთანმა ხელი მოხერხებულად მოათავსებინა და ადგილ-

ლიანა

მკვლე ლაბად თავზე წამოფარებული, ჩამოძინილი სამოსელი, ფეხშიშველა, წელში მოხრილი... დამკვანარი, გაზუნხლული ხელები, გამურული სახე – ასეთია ლიანა; მისი სახელის გარდა, მასზე არაფერი ვიცი. იგი ღაღის, ყვირის, ეშინია ჩვენი. მერე კი ეკლესიის ეზოში შედის, თავს ზრის და მშვიდდება.

მისილ ლირიკონტროლი

ვარ მადლიერი, ყველაფრისთვის ვარ
 გმადლობ, რომ შარად ვერ ტკივილთა მამკობს
 კონცის შხამს, ვენებას ცრემლით ნაზავს და
 მტრობას ვერაგულს მაზიარე გულუხვად რათა.
 გმადლობ, უდაბნოს ხეატს რომ ატან ჩემს
 გმადლობ, რომ ჟამი მე მარგუხე ცრუ, ბრმა
 ოღონდ ერთსა გთხოვ, მორჩილებით, -
 ამ მადლის ფრქვევას, დიდსულოვნად, ზღვარი
 დაულო.

ანა ახმეტაძე

თავდაღწეულს ყინვასა და ქარბუქს,
 სხეულს ცეცხლის ამო როკვა უკლის...
 და არსით რომ არ ველოდი აუგს,
 მაჯნას ჩემი წარეტაცნა გული.
 ახალი წლის ღვინო ლაღად ფრთებს შლის,
 სინოტივე შერჩათ ვარდის ღვრებს,
 ვგრძნობ, უსაზღვრო მონატრებით შემშლის
 მკერდში ექოდ ჩარჩენილი მეფარ.
 ქურდის პოვნა სულ არ არის მწელი,
 მის თვალთა ფერს მე ვუხამებ რითმებს,
 ოღონდ შიშს მკერის განცდა მძაფრი,
 ნაძარცვს მალე დააბრუნებს თვითვე.

ახანასი შიტი

როგორც ტყის სუნთქვა მიმე და შორი,
 კვეთის შუალამეს ქარბუქის რვალი,
 ბრაილა კოცონს ჩვენ შერჩნით ორნი
 და მოლოდინი შორეულ ზვალს.
 უჯანყებს დამეს ენები ცეცხლის
 მქანაულ ველებს ვრცელს და ზეიადს;
 გულს ნაპერწკალიც არ ავრობს ღვინის
 და თავს ვერ აღწევს მოჯარულ წვედიადს!
 ალკების შფოთვებს არ ჰყავთ გამორჩევი,
 განსლობით ტკაცუნს წებოვან წიწვებს...
 მითხარ, მკირფასო, შენ რა ვაღწივს,
 და ჩემს სატკივარს ვიცი, რაც იწვევს!

იბორ სევერიანისი

უპირტიპრა

ანანასები შამპანიურში! ანანასები
 გემო საამო შხეფთა სუსხით ალამგზენებს
 თავს ვგრძნობ მორვეში, ვთქვათ, ესპანურში.
 ან იქნებ რაღაც ნორვეგიულში!
 ვიმარჯვებ კალამს, სულს ქარს ვანდობ ვით
 ანანასები შამპანიურში, ვით მაჯისცემა
 საღამოების!

აერობლანთა ლაღი ნავარდი! აეტომობილთა
 ფროსონს ექსპრესთა ზოლი
 ვინ კონცის ზღვაში ნებეგრობს შარად! ვის
 მსხვერპლად ვიფუნა ერგუნა როლად!
 მშფოთავ ბანოვანთ ტლანტი სურნელით
 რომ ვიფის ტრაგიზმს ჩაეხანცელო ოცნებათ
 ანანასები შამპანიურში! ანანასები
 გაჭრა - მოსკოვი-ნავასკი! შამპანიურში!
 ბროლდევი-მარსი!

მარინა ცეპტაძე

მე მომწონს, რომ გრძნობთ სულში ტკივილს
 რომ გაუსაძლის ჩემს ტანჯვაში თქვენ არ
 რომ ოდნავადაც ლაყვარლებში აჭრას არ
 ჩვენ ორთა წრფელი აღმაფრენა ოცნებით
 მომწონს, რომ ვიყო გულუბრუნად და
 თავაშეებულები... და არ მიხოვდნენ
 თუ უნებლიეთ მონიშნულ ზღვარს
 ქალური კდმა შეშფოთებით არ ტყეღეს
 მე მომწონს, მომწონს, რომ ხელგამლით,
 თქვენი ალერსით გულმზურვალედ სხვას
 და თუ სხვის ბაგეს ბრმად მორჩილებს დღეს
 არ მწირავთ წყველით ეშმაკათვის თქვენც
 რომ ჩემს ნაზ სახელს ფიქრით თქვენი,
 ვერ იხსენებენ, ვერ ამხივენ, შორით
 შურანტელით არ დაუკლის - ალილოია!
 მთელი არსებით, მინდა ვითხრაო, ვარ
 მასხედ, რომ, ალბათ თქვენც არ უწევთ
 გწავთ სიყვარული ჩემი: იმად, რომ მყავს
 სევდა უთქვენო საათების ნისლეგში ღამის,
 რომ არ გვანატრებს თავს მთვარისთან
 რომ ჩვენს შერწყმულ ღანდს ცეცხლში არ
 და ვწუხვარ, რომ გრძნობთ სულში ტკივილს
 ვწუხვარ, ო, ვწუხვარ, - ჩემს ტანჯვაში
 თქვენ არ გაქვთ ბრალი.

ხე ნაყოფით იცნობა

სმეკრად, ერთ ბედნიერ, თამარ და მამუკა არჩეაქების შვიდშვილიან, მიწისურ ოჯახს ესტუმრობ. თვალს ახარებს ხუთი ერთმანეთზე უკეთეს გოგონა და ორი ბიჭუნა - ლამაზები, უფროები, ზრდილები, ნიჭიერნი... ოჯახში სრული პარმონია სუფევს. ასე გაღაჭობი ამის თქმის უფლება მაქვს, რადგან მათთან დიდი ხნის ახლობლობა მაკავშირებს.

ოჯახი ტრადიციულია, ჯინსად ფეხებზე აღმოცენებული მისმა თავიკაცმა, ვაგაკცობით ცნობილმა გოგამ არჩეაქიმ ველაფერი გააკეთა, რათა შვილები წელში გამართულები ყოფილიყვნენ. შვილებმა, რომ იტყვიან, ივარჯეს, მშობლებს იმედები გაუპართლეს და კარგი სპეციალისტები გახდნენ. მამუკას შვიდი შვილი ჰყავს, კახას - სამი, ბავშვები, როგორც მრავალშვილიანი ოჯახებისთვისაა დამახასიათებელი, ზედმეწიწით მოვრძალებული არიან, ხანდახან ხუთი წლის ბარბარე და ორი წლის თვალე თუ წაიკვლებენ... მათი უმუხვლავი ბედნიერი მშობლების გამომეტყველებას არაფერი შეუდრება. უფროსი ვაჟივინა პატარავე ზრუნავს. დღეა მშობლებს ადევნებს მათ თვალს, ავირღვბა, წინააღმდეგ უშვავს, თამარი ასეთი გაწინასწორებული რომ არ ყოფილიყო და უახლოვდებოდა, ვერ შეძლებდა ასეთი მუდმივი სავისის შექმნას და ოჯახის დროსულად გაძლივბას. შვილებს არ ახსოვთ ვაკაასტებული დედა, ამბობსაც ქალიშვილები შეიჯავს და შეითვას დედამთავრობა მანატრი რაღაცა. ყველა სიყუთისან ვერაღ, ამ ოჯახს თავისთავად დაბეჭდული ჰქონდა გაჭირვებულის ღახმარება და ხელის ვარჯიშა. ოჯახის დიდმა ბებია-ბაბუამ ხანდა ვიორგინიანამ და ვასილ ვარჯიშამაც ასეთი სულისკეთებით იცხოვრეს. აბდენდ გაპაროლდა ნათქვამი - „ხე ნაყოფი იცნობა, ბორიტი ხე არასოღეს გამოისხამს ნაყოფი“.

— თამარ, იქვე ბედმა გარგუნათ საპატრიოე საპატრიო ხვედრი, ყოფილივათი მრავალშვილიანი დედა, ეს თქვენი ჭეშმარიტი ბუნებრივი მომადლება თუ სხვა რამ არის მიზეზი?

— მამა ახალი გარდაცვლილი მყავდა, მისი ნებიერა შვილი ვიყავი და, ბუნებრივია, საშინოლად დავიტორუნე. მამის შიორე შვილები გახლდით ფეხშიშვდი. ცუდად ვიყავი, ტოქსიკოზი მომქმალა. ნათია ანოი წლის მყავდა, ვაი-ვაგლახით ვანდა მორენა. მალე მესამედ დაიწყო მშობილი, სულიერად დაემაბუნდი, შოშმა შემოიპარე, მცერნა. მათ შორის შიორე ასაკობიორე სხვაობის გამო, ვერ შეეძლებოდა სამი პატარის ვერძობა. დამხმარებელი კი მყავდა, მაგრამ ეკლესიური არ ვიყავი, შუება რომ მჭებოდა. თოქცა ვაგეინობიორე, ეს იყო უდიდესი ტვიორი და პასუხისმგებლობა, ვერწნობდი, მიოული ძალისხმევით მობილოლები მომიწებდა, რათა დამეხლბა წინააღმდეგობით... არც მუდმივსთან მიდორდა კონსოლაციის ვინაშობა. მის შვილებს უწოდორე ვიდრე ვიქორწინებდით და ჯვარს დავიწერდით, მამუკა ეკლესიური გახლდით (ამ თქმამე ოჯახში ნაკლებად საუბრობენ, ამანე სასტუმრო ოთახში დამბრანბებელი უამბორე ხატე მივინიშობდი). რადგან ეს უნებორე ახალი სიცოცხლის დაბადებას, უწდა დაბეჭდორე ყველა წინააღმდეგობა, სულიერიც და ფიზიკურიც, ასე მოვკველიანი ხალხობე. დანარჩენი ოთხის ვაჩენა უკვე ჭეშმარიტმ რწმენამ მცერნებდა. ვინამე, ცოლავს ვერ ჩაივდიდით, რამდენსაც ურდობე ვარჯიშებდა, უწდა ვაჩენინა. ნათია, შორენა, ხალხობე, ვერამი, გორგი, ბარბარე, თოქლე დმერის წყლიობაა, ძალა, ხულის მიტკვირე ეკლესიურიბამ შემძობა. უფლის ძალა მცერნაობის, რასაც ვაივებო. ვიორგინმა მაროლომადიბლერი ვინინაბა დამამთავრეს, ჩემი მომადლება გახდა მამა ბესარიონ მენახედი. თოქცა არც მრავალშვილიანი, თორემიტე შვილის მამა, იქვენი ვერწნაობის წინა ნიშნებმა ვამუქეთ მისი ოჯახი, უკეთილშობილესი პიორიენება არის. მეექვსე შვილები, ბარბარეზე იბდენად ცუდად ვიყავი, ვერინათ, ხუთი შვილი ობლად დამწერიბდა. ექიმები მირეკდნენ, არ

• ოჯახი

გამბრესკა, მამის იყო თუ იყო, ჩემს სულში ბრბოლა კეთილბა და ბორიტს შორის, რწმენამ და მამა ბესარიონის მცვლილობამ ვაიმარჯება, მიმბდერად გამეძლი. მბძლერიბდა ლოცკებით, ზიარეუბით, კრწინისის წმიდა ნიკოლოზის ეკლესიის მრველი ჩემთვის ღოცვლიობა.

— ხვენი მრავალ ქალბატონები, უფრო მეტად მატერიალურად უზრუნველყოფილები, ერთი-ორი შვილის ყოლას ძლივს ახვრხებენ.

— გულბატკენია, რომ ასე იქვეყიან. შენს აზრს ვერავის მოახვეყ. პირადი გამოცდილები. შვილის სიყვარულს მეტად შეიჯობინბ. რაც მეტი გყავს, ვაიხარდები. ვერწნობს მიღვანს, ერთმანეთზე ზრუნე ნაენ, ერთმანეთს მთარეკვლიობს. საოჯახო საქმეებში მეხმარებინან... როცა ვაეთხოვდი, არაფერი მქონდა დავკვებდი. არც ისე პატარები ვიყავით, მამუკა ოცდაცხრის იყო, მე - ოცდაოთხის. რომ ვითყავი, ბედნიერი შვილი გვეყოლებოთ. ვერ დაივარდები, ყველოფერი თავისთავად და ბუნებრივად მოხდა. ყველას ვურწევ, ვანცვლის ის დღეამ ბედნიერება, რაც მრავალშვილიანი ოჯახში სუფევს.

— თამარი, იქვე ხომ ექიმი ხართ, გული არ აწუღებთ, რომ არ მუშაობთ?

— ჩემი სპეციალობა შვილების ვზრდაში გამომდგა (იცინის). თოქცა, ზოგჯერ ენაზობ კოდეც. უფრო ოილა იმუშოო ექმად, დიდ ღორე ვატარო სამსახურში, მე კი შვილებსთვის ყველოფერი პირადული ვაერღზე გადავდე. როცა შვილებს ეუყურებ, არ ენახობ, პირიქით, ვიჭობრბ. სწორად მოვიქციე, შვილები ჩემე ყველანე დიდი სიბედრეა. ადამიანი ისე ვერ დაიხარბები, რომ მინ და გარეთ ერთნარად წარმტებული იყო, ამისათვის მე ოჯახი ვირჩიო...

— სულ მოწონივებული ხართ, როგორ ახვრხებთ ამხვლა ოჯახის გაძლივბას, თანაც შედამ ვერ ფორმირბ იმყოფობიდე?

— ბუნებრივ შვილი ვარ. ხასიათი მამის მომდინ, დაუშვლებიდან მომდევამს. ვოქვლითის მყავს დამხმარე ქალი, ძიბა, ვერწნობს მიღვანს დღე. გული მწუხვბა, ჩემი დღეამილი, ზედმეწიწით კარგე ადამიანი. თამბლა დოქტორი ვერ მოესწორე ჩემს შვილებს. აღრე გარდაიცვალა. არ არსებობს ადამიანი, მიბნდომის და რამეე წინააღმდეგობა ვერ დაძლიოს.

— როგორ მუდმივად მამუკა არჩეაქე?

— ვოქვლივბოე საბავკაციო. ყველასათვის მისხაბამ მამა და მუქლეობა. ცდი ქმრისავს ქალი აბდენ შვილს არ ვაჩენის. უდიდესი პასუხისმგებლობის გრწნობა აქვს. მატრიც ის მუშაობს, ოჯახის მატერიალური უზრუნველყოფა მას აკისრბა. რა თქმა უწდა, ბეერი მამ მამამიბლ-უღმბდობისსავან გვეყო. რაც ფასეული ვაგაჩინბ,

ბარბაქ, მამუკა, ბიბიანი და თამარი

ბიბიანი

ბიბიანი და თამარი

ბიბიანი

მათი წყალობა. შემოსავალი ბავშვებს სრულად ხმარობთ.

— ქობის სიტყვებს მოვიშველები, „მადლიერება კეთილშობილი სულის ნიშანია“, თქვენ ვისი მადლიერი ხართ?

— მადლობა უყვალს. ყველაფერი მისი წყალობაა. მაღალია ჩემს სულიერ მამა ბესარიონს, ჩემს მუკლულს და მის ოჯახს თანადროისთვის, დღეა ჩემს და ჩემს ვაჟებს ნადედა გობრიძეს, რომელმაც შეიძღვარ მხინჯა განსაცდელიდან, აიყ საბავშვოში, ორულ ქალს ცალი ფეხი სამარეში უღვასო...

ბატონი მამუკა მყარძობელი, ჩვეული სიღირსითა და სიღარბისითი შიგადაშვიტ გვერთუება — საუბრობს ეკლესიის სიმღერებზე, ოჯახურ სიმტკიცეზე, სიყვარულზე, გვიხსნის. რატომ გვიყვარს ჯერ უფული და მერე შვილი, მოყვასი, სამშობლო, მებრ დაშავებულობისთვის მოყვასი მაგალითები ბიბლიიდან და დასძენს, ჩვენი ოჯახი ჩვენი მცირე ეკლესიაში.

— და მანც, როგორ ახერხებთ, რომ თქვენს შვილებს არაფერი აკლიათ, ყველა სიყვითი საჩვენებლურ: სათანადო სწავლა-განათლება, ჩაცმა-დახურვა, ენები, მუსიკა, სპორტი...

— უფლის ხელთ გველევვა დახმარება. გადაჭარბებული არაფერი არ ვარგა. არ გვშია და არ გვეწყურია, არც თავზე გვაწვიმს, არც შთავარია, ბავშვები შშიდ გარემოში იზრდებიან, ღალად გარბილი თავს. ხათია დღია ჭკვეჭავიძის სახელობის უნივერსიტეტის შიორე კურსის ინგლისური ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტის სტუდენტია, შირენა — აბიტურიენტი, სალომე მე-9 კლასშია, სწავლობს ინგლისურ ენას და ქართული ენების სწავლიშია დღის, გურამი მე-7 კლასშია, დღის კლასობურზე და სწავლობს უცხო ენას, გიორგი მე-3 კლასშია, შიკეთიაა გატყუებული, ორეუ ბიჭი „ბიჭების“ გუნდიში მღერის, ბაბარაი ფიფიურე სრიალზე დატყუვებს, პატარა თეკლე კი ორი წლისია, მას ჯერჯერობით არაფერი ყვავებს.

— არა მგონია, თქვენს ოჯახზე ბედნიერი ბევრი ოჯახი კიდევ იყოს, ბედნიერების კრელოს რაში ხედავთ?

— ჩემი უმირველესი მოყვლიბა შვილების კეთილდღისობის აღზრდაა, ჩემთვის სხვა ბედნიერება არ არსებობს. ახლახან წაყითებ ყველასათვის საყვარელი შერილისა და შიორგუნლის ვახუშტი კოტეტიშვილის ბრწინებულ ჩვენი „ჩემი წითი-სიყვითი“. მოიხიბლე მისი ბრწყინილი გამინათება-შეხიბი, რომელმაც ნათლად ასახულ ოჯახის, შვილების, ცოლ-ქმრული, დედა-შვილური, ნათესაური ურთიერთობები, უფროს-უმცროსობის მადლი, ურთიერთპატივისცემა, ქართული ეროვნული ტრადიციებით გაჯერებული ნაშრომი, სედღანარევი სიყვით-ტროლითი ჩავყითებ. საუკლავაგული დამამახსოვრდა ასეთი რამ — „კაცს ბოლდა და შური ასწავლებს, ის უჭამს განსა და გულს, სიყუე უწყობარია“. ხოლო „ყოველგვარი შურისძიება ახალი ბორბების საწყისია“, ურეკე, ყველამ წაყითხოს, შშიობილი ამ მარეგობებზე უკეთესს ვერავლერ ჩათყისავს ვრძის სულში...

— ჩემი თამარე, თქვენ და მამუკა ჭეშმარიტი მორწმუნენი ხართ, ბავშვებიც მორწმუნენი არიან?

— უფროსმა გიორგიმმა ადრეული ასაკიდანვე გაითავისეს, რა არის ცოცხა-მადლი, რა არის მისიხელი და არსებობს, ანუ ცხოვრობენ ეკლესიურად მარხულობენ, აბარებენ აღსარებას, ეზარებებიან, რაც ჩემთვის მათ ასაკში უცხო იყო. დღობის შვითხოვი შვილებს კარგად ფიქნას, მათ ბედნიერ მომავალს, მშვიდობის და სამშობლოს გაძლიერე-

ბას, რომ ყველა ოჯახში დაისადგურნენ შვილებმა გარემოში.

— ვმზოუბრის სიტყვებით, „ამკვენად ყველანე დღი ფუფუნება ადამიანთა ურთიერთობა“, შეგობრებისთვის, გართობისთვის დროს თუ მოულობენ?

— შეგობრები შეუბნებიან, რომ უფრო ვახერხებ მათ შინახუნებას, მყავს ბავშვობის, სტუნტერობის დროინდელი მეგობრები. თოთხმეტ მამის, თამარობას ვყრბობები ჩემს მეგობარ მამარ ნატროშვილთან, თეკლეს ნათილია. საღამომობი ისეთი გადაღლილი ვარ, შოჯახე შვილებთან ერთად ვიძინებ, თავის დროზე ვეგერი რამ მაქვს წაყითხული, ახლა უფრო საეკლესიო ლიტერატურა მანტრტრუსებს. (როგორც შეგინიშე, მათ მიღდარ ბიბლიოთეკაში საყმოდ დღი აფილენი კავისა საეკლესიო მტვირფას გამოცემებს, რაც ბატონი მამუკას დახმარებდა).

... სამწუხაროდ, თანამედროე ოჯახებში ვერ ხერხდება ერთად საღიობა, გამინაგლისი არც ჩვენ ვართ. დღის განმავლობაში ჩვენი სახლის კარი უმარეკვერ დღება და ახერხება, ვინ საით გარბის და ვინ საით...

დღი ფუფუნებაა, როცა ყველანი გავდივართ ქალაქგარეთ, ან ავარაკზე, ამისათვის საეკლესიო თორმეტკაციანი „ჯიბი“ ვაკეთებს.

— გ. ი. თქვენ კიდევ ამბობთ შვილების ყოლას? მანქანაში გჭირბათ საში ზედმეტი აფილენი.

— თუ უფლიმა იმება, რას ვინახობ... (ხუმრობანარევი სიცილით მიხინჯა, დამაჯერებლად ტრონი, თან მიხინჯა, არ ჩაწეროთ, დღემეტი წერიულობით გული არ ვაყსუნებს, კარვა ხანია მეშეუღარება, გვეყოფა თამირე, ხომ იგი, უკვე უკან ვარ, საში-შიაო! დღის გულს ვერც ვერავლერ შვიტანახებ და ვერც აუკრძალავს).

— როგორც დღისეული დედა, ჭკუასაკითხავი ახალგაზრდა ქალბატონი, უფლიმა ვაკეთ, უწინაშის მრავალრიცხოვან მეთიხეულს რჩევის სახით უთხრათ რამდენიმე სიტყვა.

— ჩემი ფიჭის თეკლასაწიერი შვილებითაა შშიორეკლული. ქალის უმირველესი რაში შვილების აღზრდაა, რაც ეკლესიური ცხოვრებით მიიღწევა, ქალბა, რომელსაც უფული ამ მადლს არეკუნებს, ეს საბავშვო მისია დღისეულიად უნდა შეასრულოს, რა თქმა უნდა, ამაში ოჯახი, მარეულე და კრონობაც უნდა უწყობიღეს ხელს, არ მარეულიბა — დღობის განხილბ, დღობით დაარჩენის, თუ შშიორეკლბაც არ გამოიღო ხელი და მახუსისმეგობლობა არ იყოს...

***

კიდრე ამ ბედნიერ, სტუმარიმოყვარე ოჯახს დეკემბერიბიბი, უფლითად გამიმამინდლდენ, პატარა ოჯახური კონცერტის გამინაშობის, დღემ და სამმა ქალიშვილმა გიტარის თანხლებით შესანინადავ იძღვრეს ქართული და ბოშური სიმღერები. ჩოხოსანი გურამი და გიორგი ფანდურენე უკრადღენ, ბიჭები საბების ეკლესიაში უწიბღესის და ურეტარების იღია II წინამე „ბიჭების“ გუნდიმ სახეობ დღეუბში გამოიღან ხოლმე. ბარბარე თეკლე გულიანად ვახსიყენდენ და დარბილდენ. მათთვის ზედმეტი შეწიბენა არავის მიყვია...

... ეს მართლაც მზიარული და დაუვიწყარი საღამო იყო...

როგორ შევქმენით მყარ მოქალაქე

მოდ შეერწყან ერთმანეთს და ერთ მილიანობად იქცნენ, რათა მათთან ყოველთვის იყოს შესაძლებელი — თქვენი უტყუარი იყოს!”.

— მამაო, ერთმა ვმარჯვებამ მითხრა, თავსური ცხოვრება მინდა დავიწყო და ეს როგორ გავაკეთო სწორად.

— უპირველეს ყოვლისა, უნდა ეცადოს, ისეთი გოგონა იპოვოს, რომ მის გულს მოეწონოს, რადგან ყველას თავისებურად მოსწონს. არ უნდა ეცადოს, რომ საცოლე მდიდარი და დაღამი იყოს, არამედ, უბრალო და მშვიდი. ანუ ძირითადი ყურადღება მომავალი საცოლის შინაგან სილამაშეს უნდა მიაქციოს და არა გარეგნულს. თუ გოგონა საიმედო ადამიანია, თუ ქალის ხასიათისთვის საჭიროა დროებით აქვს სიმაძაქვე, მომავალ ცხოვრებაში მისაღონდელი სირთულეების ეს თვისებები ძალიან დაუხმარებელია მის მუდღეს. თუკი ამასთან ერთად მას დღეის შიშაც ექნება და მორჩილებაც, ისინი ხელისუფლებებისთვის შეგლებენ ამ წუთისთვის ბოროტი მდინარის მცირე ნაპირზე გადასვლას.

ჭირწინების შემდეგ მუდღეს, რამდენადაც შესაძლებელია, უნდა ცდილობდნენ სიყვარულის სათნოების აღორძინებას, რომ ორნი სამუდამოდ შეერწყნან ერთმანეთს და ერთ მილიანობად იქცნენ, რათა მათთან ყოველთვის იყოს შესაძლებელი — ჩვენი უტყუარი იყოს.

არ თქმა უნდა, თავიდან, სანამ შეეწყვიან ერთმანეთს, შეიძლება გავკვივლო სირთულეების წინაშე ადამიანდენ, მაგრამ ეს ყოველი საქმის დაწყებისას ხდება. რამდენიმე დღის წინ ერთ ბარტყს ვაკვირდებოდი. ის პირველად იყო საკვების მოსაძებნად გამოფრენილი. საწყობაში არ იცოდა მწერების დაჭერა და მიწასთან ახლოს დაფრინავდა; მთელი საათი დაჭირდა ერთი პატარა ბუჩის დასაჭერად. ეუფრებოდა და ფიქრობდა, რომ ნებისმიერი საქმის დაწყება რთულია. ამ სირთულეს განიცდის უნივერსიტეტშითავრებულად სამსახურის დაწყების შემდეგ პირველ ხანებში, მონასტრის მორჩილად სიმონაზნო ცხოვრების დასაწყისში. ასევე იქნება თავსური ცხოვრების შემთხვევაშიც.

— მამაო, დასაშვებია, რომ საცოლე უფროსი იყოს?
— არ არსებობს გველვისი წესი, რომელიც ამბობს, გოგონა ორი, სამი ან ხუთი წლითაც უფროსი თუა ვაჟზე, მათი ჭირწინება არ შეიძლება.

სახსიოთს განსხვავებულობაში წმინდობისთვის მსახურება

ერთხელ ჩემთან მონასტერში ერთი კაცი მოვიდა და გულსტკივილით მითხრა, რომ ძალიან დარღობდა ცოლიან მუდმივი უთანხმოების გამო. მოუკონძე და მიზეზად, რომ რაიმე სერიოზული მიზეზი საამისოდ არ არსებობდა. ამ კაცს საუბარი „ბიჭები“ ჰქონდა, ცოლს კი — თავისებური, ამიტომ უჭირდათ საერთო ენის გამონახვა. ორი გაურანდავი ფიტარი რომ ავიღოთ და ერთმანეთს დავადოთ, მათ შორის ადგილები დარჩება შეუცვლელი, მაგრამ საკმარისია რაღმეთ მოვაცილოთ შედმტე ნაწილები, რომ საკრავ დაუდებინ ერთმანეთს. ოღონდ გარანდავი ერთი იარაღითაა საჭირო (აქ წმინდა მამა ერთ მიძღვარს გულისხმობს, რადგან სულიერი მამის დახმარება განსაკუთრებით შედეგიანი მამინაა, თუ ცოლ-ქმარს ერთი მოძღვარი ჰყავთ).

შეურებებელი ვუთხარი: „როგორ არ გეხსიოთ, რომ სახსიოთა

შორის განსხვავებაში ღვთაებრივი პარმონია იფარება? განსხვავებული ხასიათები პარმონიას ქმნის. წარმოიდგინე შენც ისეთივე რომ იყო, როგორც შენი ცოლია! ღმერთმა დაკვიფაროს! აი, მაგალითად, შენ და შენი ცოლი ერთნაირად იოლად რომ ბრანდებოდით, თქვენი სახლიდან ხომ ქვა არ დარჩებოდა ქაჯზე? ორივე რომ ერთნაირად მშვიდი და რბილი იყოთ, სიარულისას დაგვიხმებოდით! ორივე რომ ერთნაირად ტუნქვი იყოთ, ერთად წახებოდით ვიჯოჯოხობში. ორივე რომ მფლანგველი ყოფილიყავით, როგორ გავტვლებოდით ოჯახს? თქვენს შვილებს ხომ უსახლკაროდ დატოვებდით?”.

სხვადასხვა ხასიათის შრობები უკეთეს შედეგს აღწევენ შვილების აღზრდაშიც. ერთი უფრო მეტად დაამუხრუჭებს, მეორე კი შთოღებისთვის მეტ თავისუფლებას უზრუნველყოფს. ორივე შრობობდა რომ ერთნაირი სიმაქვე გამოჩინოს, შვილებს დაკარგავენ, მაგრამ მამინაც დაკარგავენ, თუ ვეკლავრის კეთების უფლებას მისცემენ. თუ დედ-მამას განსხვავებული ხასიათი ექნება, ისინი წინასწრობას შეინარჩუნებენ.

უბრძოლავიანობისგან მოკვლევას შორის

ღმერთი ბრძნულად განაგებს ვეკლავრის, ცოლს ერთ თვისებას ანიჭებს, ქმარს — მეორეს. უფალმა კაცს სიმაძაქვე მისცა, გამოსავალი რომ მოძებნოს რთული სიტუაციიდან და იძიებოს, რომ მას ქალი დაეპოვნოდეს. ღმერთი ასეთსავე სიმაძაქვეს თუ მისცემდა ქალს, ოჯახს ვერ შეინარჩუნებდნენ.

წმინდა წერილი ამბობს, რომ „ქმარი არის თავი ცოლისა“, ღმერთმა განაზრგა, რომ ქმარი უპირატესი ძალაუფლებით იყოს აღჭურვილი. ქალის ბატონობა ქმარზე ღვთის მურცხოფივა; ღმერთმა ჯერ ადამი შექმნა, რომელიც თქვა თავის ცოლზე „აქ ენი ძალია მუღათავანი ჩემი და ხორცი ხორცია ჩემოთავანი“. სახარება ამბობს, რომ ცოლს ქმრის უნდა ემხროღეს არ პატივს სცეს მას, ქმარს კი უფავრდეს ცოლი. პატივსცემამი სუფეს სიყვარული. რაც მიყვარს, იმას პატივს ვცემ. რასაც პატივს ვცემ, მიყვარს კიდევ, სიყვარული და პატივსცემს სხვადასხვა მცნებები როდა; ეს ერთი და იგივეა.

მაგრამ ადამიანები თავს არიდებენ ამ ღვთაებრივ პარმონიას და არ ემსიბი სახარების სიტყვებს შორი. ქმარი არასწორად ივებს სახარების სიტყვებს, თუ ამბობს: „შენ უნდა გემხროღეს ჩემი“. თუ ცოლს მისი ემხრია, როგორაა ვაკვივოდა ცოლად? ან ცოლბებს უკვირო: „რატომ უნდა ემხროღეს ცოლს ქმრის? ეს რა რელიგიაა?“ მაგრამ წმინდა წერილი ამბობს: „სიბრძნობისა შიში ღმერთისა არს“. ღვთის შიში არის მისი პატივსცემვა, მოქრძობლება, სულიერი თავმდაბლობა. ეს შიში მოწინავეს იწყევს.

ის თანასწორობა, რომელსაც დღევანდელი ქალები ესწრავიან, მხოლოდ გარკვეულ დონეზეა გამპრობებული. დღეს ისინი მოუპოებენ, ხმას აძლევენ არჩევნებში. ამის გამო ისინი რაღაც არავანსალი სულით დაავადდნენ და ფიქრობენ, რომ ვეკლავრები თანასწორნი არიან ცაცხთან. რა თქმა უნდა, ისინი ერთნაირები არიან, მაგრამ თუ ქმარს არ უყვარს ცოლი, ხოლო ცოლი პატივს არ სცემს ქმარს, ოჯახში უთანხმოება იწყება. ადრე ცოლ საქციელად ითვლებოდა, თუ ცოლი ქმარს ეწინააღმდეგებოდა. დღეს რაღაც თავხედური, თავაშუებული სული გამეფდა. რა კარგი იყო იმ ძველ დროს! ერთ ცოლ-ქმარს ეცინებოდა. ქმარი დაბალი, უმუხვდავი კაცი იყო, ცოლი კი მაღალი, ვილიათური აღვაფობის! ამ ქალს მატრის უკვლი ურმდან ერთი ცენწნერი ტკბროთის გადმოტანა; ერთხელაც

ლუბანა ულაიანი - არაბული სამყაროს ყველაზე გავლენიანი ლედი

საუდის არაბეთში, გაერთიანებულ საემიროებში, იორდანიაში, ქვეყნებისა და ლიბანის რესპუბლიკებში ერთად წარუბარებელი ქალბატონი ეკატერინე მაქსე გამომხმურა ფურხან, „საქართველოს ქაღისი“ თბონანს და რეაქციას მაინცა ცნობდა ცნობდა ისლამურ აღმოსავლეთში ქალთა დღევანდელი ყოფის შესახებ.

ისლამურ აღმოსავლეთში ქალი ეკონომიკურ და, მით უმეტეს, პოლიტიკურ ასპარეზზე ძალზე იშვიათად გვხვდება. მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელ ხანებში ქალთა ემანსიპაციის მხრივ სერიოზული ნაბიჯები გადაიდგა, ზოგიერთი ქვეყანა ჯერაც ქალთა-საშუალობრივი ტრადიციების მარწმუნებმა მოქცეული და ქალთა უფლებების გაუმჯობესების ნებისმიერი მცდელობა, საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილის მხრიდან სერიოზულ წინააღმდეგობას აწყდება.

ისლამურ სამყაროში ყველაზე კონსერვატიულ და თორეატულ სახელმწიფოში - საუდის არაბეთში ამ მხრივ ყველაზე მძიმე მდგომარეობაა: ქალების მხოლოდ 5-8% თუ მუშაობს სახელმწიფო დაწესებულებებში. გავეცულო წრეები კარგა ხანია მოითხოვეს მათთვის მანქანის ტარების უფლების ჩამორთმევა.

სულ რამდენიმე წლის წინ დარფის ჩადრის გარეშე პასპორტი-სათვის სურათის გადაღების ნება, რამაც სასულიერო წრეების სერიოზული გაღმანება გამოიწვია.

და აი, ასეთი ვითარების ფონზე უწყველო გამოსვლის წარმოადგენს წარმატებულ ბიზნესქალბატონი ლუბანა ულაიანი, რომელიც საუდის არაბეთში დიდი გავლენით სარგებლობს. ლუბანა ულაიანემ ბიზნესგაუგუს წარმოადგენს და ამ საფინანსო სტრუქტურაში აღმასრულებელი დირექტორის თანამდებობა უკავია. აღსანიშნავია, რომ ამ ბიზნესგაუგუს სერიოზული გავლენა აქვს ქვეყნის ეკონომიკურ ცხოვრებაზე. ულაიანების საფინანსო იმპერია, რომელიც დღე-ისეთივე უძლიერეს კერძო საფინანსო და საინვესტიციო ორგანიზაციაა ჩამოყალიბდა, 1947 წელს დააფუძნა ლუბანის მამამ სულიდან ცოლიანამ. იგი სხვადასხვა პროფილის 40 კომპანიას მოიცავს და მტკიცე კავშირები აქვს როგორც სპარსეთის ყურის, ისე დასავლეთ ყურისა, აშშ, კანადისა და ავსტრალიის წამყვან საფინანსო წრეებთან. სულიდან ლუბანის გარდაცვლების შემდეგ, 2002 წლიდან, ორგანიზაციის საქმიანობას მისა და ორ დასთან ერთად ლუბანა განაგებს, რომელსაც უძალესი განათლება აშშ-ში აქვს მიღებული და ულაიანების საინვესტიციო გეგმის დირექტორია საბჭოს წევრი და სულიდან ულაიანის ფონდის პრეზიდენტი, ამასთანავე სხვადასხვა მრავალწრივან კომპანიასა და პოლიტიკურ წამყვან თანამდებობები უკავრავს. 2004 წელს იგი საუდი-პოლანდიის ბაზის

LUBANA OLAYAN CEO of Olayan Financing Co. (Saudi Arabia) CSMN2

დირექტორთა საბჭოს წევრად აირჩიეს, არის INSEAD-ის საერთაშორისო საბჭოს წევრი და წამყვანი საკომუნიკაციო მომსახურების WPP აგენტის დირექტორი. ლუბანა აქტიურად თანამშრომლობს მხოლოდ ბანკთან და მხოლოდ ეკონომიკურ ფორუმებშიც მონაწილეობს. 2004 წლის ნოემბერში ლუბანა

ულაიანს ამერიკის არაბ ბანკითა ასოციაციის საგანგებო პრეზიდენტი ბიზნესის განვითარებისათვის სპეციალური გეგმად გადაეცა და წლის ყველაზე თვალსაჩინო არაბ ბიზნესქალბატონად დასახელდა, ფიდის (საუდის არაბეთი) მეშვიდე საერთაშორისო ფორუმზე, რომელიც 2005 წელს შედგა, ლუბანა ნამდვილ ეროვნულ იქტა, რადგან ოთხ თანამშრომელ საუელ ქალბატონთან ერთად სხვადასხვა ქვეყნის 400-მდე წარმომადგენლის წინაშე ჩადრის გარეშე, თანამედროვე სამოსელში გამოწყობილი გამოცხადდა და თავის მოხსენებაში ისლამურ სამყაროში ქალის როლის გააქტიურების საკითხს დაყენა: „მომხმანა, რომ საუდის არაბეთი განვითარებული ეკონომიკურ ქვეყანა უნდა ჩამოყალიბდეს, სადაც ყველა მოქალაქე თავს დაცული იგრძნობს, სადაც ტოლერანტობა და უფლებათაპატივისცემა დადასტურებს და განურჩევლად სქესისა, ყველას პირველადი უფლება დაცული იქნება“.

ჯიდადს მეშვიდე ფორუმმა დიდი გამოხმურება მოა დასავლეთის მამქალით, რომელსაც ლუბანა მეამბოხე მონათლა და მის გამოსვლას „ერეკლეკური“ უწოდა. ფურხანისა TIME-მა იგი მხოლოდის ყველაზე გავლენიანი ადამიანების ასულში შეიყვანა, Popular News Weekly-ს საყვალურმა გამოცემაში კი Heroes and Icons კატეგორიაში მრეველად დაასახელა!

აგლომირებმა მამქალით კი, დასავლეთის საბირსპირად, გააკრიტიკა ფორუმის მონაწილე ქალბატონები და მათ საქცილის „აბორაღური“ უწოდა, თუქცა ერთადერთი, რაც ლუბანა ულაიანს შეჰყარა, განათების პირველ გვერდზე ფორუმის იმ ფორუმსაველის დაბეჭდვა იყო, რომელსაც არაბი ქალბატონი სიტყვით გამოხვლისას ჩადრის გარეშე გახლდა.

მომამზადა
თამარ ხინიანი

ერთმა ასეთივე ტანის კაცმა შეავიწროვა ეს ქალი. მან კი ხელი სტრება და ასანიბით მოისრულა რამდენიმე მეტრზე. მაგრამ რომ გენახათ, როგორი მორჩილი იყო ეს ქალი თავის ქმარს, როგორ ეთავყენებოდა და უყვარდა! მხოლოდ ასეთ შემთხვევაშია ოჯახი მჭარი, ურღვევი. სხვანაირად მისი შენარჩუნება შეუძლებელია.

სიყვარული მუვლავს შორის

- რაო, დედაო, მიწვევ დიმიტრის მისალოცი?
- დაეწერე, მამაო.
- მომარდე გე და ბარათი, რაღაცა მივაწერე; „თქვენთან იგოს ქრისტე და ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელი! დიმიტრი, გვერთხებ, ჩნებოთ მთელ სამყაროს მარიას გარდა. მარიასაც იმავე კურთხევას ვაძლევ: ჩნებოთ მთელ სამყაროს, დიმიტრის გარდა“. ენახეთ, თუ მიხვდებოდნენ, რა ეგულებინებენ ერთმან კაცმა მითვისა: „- მამაო, ყველაზე მეტად რა აკავშირებს ცოლ-ქმარს?“ „მადლიერება“, - უკვასუხე: ერთ ადამიანს მეორე იმისთვის უყვარს, რასაც ის მას ჩუქნის. ცოლი ქმარს ხლიდა, ერთგულე-

ბას, მორჩილებას აძლევს. ქმარი ცოლს რწმუნას, რომ მისი მეგრეულობის ქვეშაა. ცოლი სახლის დანახლისა, მაგრამ ამავე დროს, მთავარი მამალა ხასში. ქმარი - სახლის განმგებელია, მაგრამ ამავე დროს, მისი სიმძიმის მზადაცი.

ხორციელი სიყვარული მხოლოდ იმ დრომდე აერთიანებს ადამიანებს, სანამ ასეთი ხორციელი სიყვარულისთვის აქტი საკმარის ამქვეყნიური თვისებები. ხორციელი სიყვარული ადამიანებს ამოვრებს და ისინი დაღუპვისკენ მიექანებან. ხოლო რთა მუდღეულებს შორის ნამდვილი სულიერი სიყვარულია, თუ ერთ-ერთი თავის ამქვეყნიური თვისებას დაკარგავს, ეს არათუ არ დაამორებს, არამედ უფრო მჭიდროდ შეაკავშირებს. თუ მათ მხოლოდ ხორციელი სიყვარული აქტი, ცოლმა რომ გაიგოს, სხვა ქალს შეუხდა ჩემმა ქმარმაო, შეიძლება თვალმომ მგავა შეასხას და მხედველობა დააკარგვისო; ხოლო თუ ქალს წმინდა სიყვარული აქვს ქმარსადმი, ყოველმხრივ ეცდება, სწორ გზაზე დადარუნოს ის. ასე მიდის ღვთის მადლი.

რუსულად თარგმნა
თამარ ხინიანი

ფარღის გასსნის 506

თ

ავიამიგლების ოჯახი არ იყო თვარტალური. შორეულ წინაპართა შორისაც არ მოიძებნება მსახიობური ნიჭით გამორჩეული ოჯახის უფროსი. სესილიას მამა დიმიტრი თავაიშვილი, ამ დროის ვეჯა ინტელიგენტის მსგავსად, თვარტლის მოყვარული იყო მხოლოდ.

მისწრებული სიტყვა, ზურბონა და მხარულეობა საერთოდ დამახასიათებელი იყო ამ ოჯახისათვის. იწებ ამიტომაც მიუყვებდით გული ადამიანებს დიმიტრი და მარამ თავაიშვილებისსკვ. იმხანად ისინი ბათუმში ცხოვრობდნენ. მათ ხშირად სტუმრობდნენ უახლოესი ნათესავები: ექვთიმე და ალექსანდრე თავაიშვილები, ცეცილია, ვეჯიანა და ალექსანდრე წუწუნავეი. მგვირბები: შალვა დადიანი, ვლი ახეროიყაშვილი და სხვები... დიმიტრი თავაიშვილის ოჯახში შეკრებილი მსჯელობდნენ, კამათობდნენ. მათ შორის უტყეა მხოლოდ პატარა სესილია იყო. სწეულებზე ასეც და ონვარი ისე მიუწეუბოდა ხოლმე, რომ საუბარში ვართული მშობლებიც თვე წყუებდნენ, ბავშვის ძილის დრო რომ იყო. ასეთივე მონღოლმეტი ავირდებოდა პატარა სესილია, როდესაც გურიიდან ჩამოსული ნათესავები მოივრდნენ თავს, ამისხორულვად მათ შიით დაწყურ ნაოცრებას სახეებს, დაფორთხე ხელებს, დიბოს, შურას... ვეჯიანა, ამკავრა შურებზე უფრო მეტად იყო მისთვის საიწრებელი, ვინაიდან სწორედ სოფლივი ნათესავების წასვლის შემდეგ ვერ იძინებდა ხოლმე დადიანს. შორეუ დივილი კი დიდი სარვის წინ სკამს დაიდგამდა, ხვი მოზრებულად მოყვლიდივობდა და წინა დღის ხან ერთ სტუმარს ასახიერებდა, ხან - შორეს.

ამ წლებში ბათუმს ვერ საკუთარი თვარტი არ ჰქონდა. სწორედ 1912 - 1913 წლებში ჩამოვიდა აქ შალვა დადიანი, რათა სავეუძელი ჩაეკარა პროვოსიული ქართული დრამატული თვარტლისათვის. დასის წამებან მსახიობთა შორის იყო იმხანად ცრობილი მსახიობი ვლი ახეროიყაშვილი, რომელმაც პირველსავე სეზონში სამინაო წარმოდგენის დადგმა განინახა ბაუმეებისათვის. წარმოდგენას ეწოდებოდა „ვეჯილია შორის“. ერთ-ერთი ვეჯილის როლზე მან მიასეთა შეიძი წლის სესილია. მოხდა საიწრება - ბავუი, რომელიც საკუთარ სხვში გატკეციბით და თამაშად წარმოდგენდა ხან ერთ ნაცრობს, ხან შორეს, ნამდვილად სპექტკულის მოლოდინში, სამხინლად ავილბდა, მალა დაკარე, თამაშმა და ვართობას სულ მიანება თავი. სარვის წინ გამართული წარმოდგენებზე შეუვიტა. სპექტკულის წინა დღეს კი აღებნებული ბავშვის დასამშვიდებლად ექმბის დახმარება გახდა საკუთრი.

მეჩუეისი 1914 წლის 6 თებერვლიდ გამიართა ბათუმის თვარტრი. აქ სესილიას უტყე აწევილი უნდა განესხივებინა დაწარმენ ექვს გატკეთან ერთად. „დარბანში რომ შეეს ჩაქრა, ხმავრი მყვდა და საცაა ვრდა უნდა გახსნილიყო, არჩეულებზეთი ვანდა დამეუტყობა, - ივრებოდა ქალბატონი სესილია, - თბორიანდული ბათუმის თვარტრის ძილი-შევი მეკურწეხებული დეკორაცია ზნაპრულ საკავროდ ვადავიტა და მულდერებამ ხვი-ფეხი შემტარა...“

სპექტკულიდ დამიარდა. დარბანში ადარინეს იყო. პატარა „მსახიობს“ შინ წასევენანდ მიავითხეს, მავრამ ის მინეც ამ იძირილა ადვილიდნ. ვანა ეს ვასაკვირი იყო? მის ცხოვრებაში შემოიჭრა სეციის დემუღებლა...

მოვიანებით 1921 წელს, საქართველოს განთავლების სახალხო

კომისარიატამ მოსწავლეთა თვითმეკმედი დრამატული წრე ჩამოაკა-ვდა. ქალბა პირველი გინამბინდ ამ წრეში სესილია თავაიშვილი ვაგნაწეს. ასე „ვალასხლდა“ თხუთმეტე წლის სესილია თავაიშვილი არათვარტალური ოჯახიდან ქართულ თვარტალურ საკავროში.

სესილია ჩაირიცხა ფიდავას სტუდიაში. ამ დროს ის გინამბიის შერეუ კლასში სწავლობდა. სწორედ სტუდიაში შეიცნო მან ხელოწეზის ცხოვრებასთან შეიღორ კემბობის აუცილებლობა.

სიმართლის თქმა ცხოვრებაშიც იციდა და შემოქმედებაშიც მართალი იყო. ორევე ერთად ცხოვრებააო, ამბობდა. ადვილიად არასოდეს უცხოვრია. ვულსიკენაც ბვერი შეუვიღრია, ვავრეკვაც, მავრამ ბუნებით მინეც ობიექტისტი იყო.

1926 წელს სესილია თავაიშვილმა სტუდია დაამთავრა და ჩაირიცხა რუსთაველის თვარტრის დასში. ამ დროისათვის თვარტრის სათავეში ჩაუდგა ნანდორ ახმეტელი. სესილია მას პირველად უშუალოდ სტუდიის მისალენ გამოსცხე შეუხდა. ამ შეხვედრამ დიდი შობაქმედილება მოახდინა მოსავალ მსახიობზე და თითქმის ნახევირ საკუწრის შემდეგ ასე იხსენებდა: „1922 წელი. საგამოცლო კომისიაში არანა კ. მარჯანიშვილი, ა. ფიდავა, სხვანი. არის კიდევ ვილაც უწინბი, რომლის სახეზეც ამაღლევა. ეს სახე მკაცირი იყო, დივირი. მზრია მახვილი, ამვე დროს დამეუფლა ახრი, რომ თუ ამ კაცს მივეწვევრი, მავრია მსახიობია.“

რუსთაველის თვარტრში სესილია თავაიშვილის პირველი როლი ვაგნადა. ა. ვლბეობის პეისაში „ზავმუკი“. მისი ცხოვრული სახე სპექტკულის მინაწილვებს შეუწმენველი არ დარჩენიათ. ვასო ვრბი-შვილი იხსენებდა, რომ ირკალი გამრეკელი, რომელიც ვოველ წარმოდგენებზე მივიღია, რა საქმეცაც არ უნდა ვოფოლივად ვაგვე-ბული, სესილიას ეპიზოდი რომ მოახლოვდებოდა, ვეჯილივერს თავს ანევიტებდა და ვეჯილვად - კონცერტის მოსასმენად მიდივარო.

მოვიანებით სესილია მარჯანიშვილიან ვაგავედა შორეუ სახე-ლმწიფი დარბიის თვარტრში. 1930-1933 წლებში ამ თვარტრის სპექტკულების უწრავლესობა მარჯანიშვილის ეკუთვნოდა. „ვოლიდის ბოქამში“ თავაიშვილი აწესა როლზე იყო დამინწული. არც ერთ რეჟე-ტორიანე არ დაუვიანია, არ ვაუცდენია. უახლწროდ ბეხინბერი იყო იმის გამო, რომ ვოველვად ხვილვად მარჯანიშვილის, აწესა როლი ერთ-ერთ საინტერესო სახედ იქცა როგორც სესილიასთვის, ასევე ქართული თვარტრის ამ პერიოდის ისტორიაში.

მოვიანებით მარჯანიშვილმა დატოვა თბილისი. დაბოლბული თვარტრის პირველ ახალ წარმოდგენად ვინახზახეს „ნინოშვილის ვურია“, ვინაიდან შალვა დადიანის ამ ინსცენირების დადგმას პიერ-პაოლ მარჯანიშვილიც, სესილია დადიანმა ქანსტრენის როლზე, რომელმაც მოხიბლა მაყურებელი ფერმტრალიად, განსწამებდა სახით, ვასოიკარი სინაშითა და კემბამოსილებით.

კვდე ცოტეც და, რუსთაველის თვარტრმა ვაკარეც ახმეტელი, არასდროს არ მამანდა თავაიშვილი, რომ ეს დიდი ხელოვანი მხოლოდ ერთ თვარტრს დაკლვდა.

თოული იყო მსახიობის პირად ცხოვრებაც - დავრეცა ოჯახი, დარჩა მარტო პატარა დაბიოსან ერთად, რომელიც სწორულიდ დამო-უცილებლად ვაგარდა. ცხოვრებამ იმთავითვე ქელსა და მამაკაცის როლი ოჯახში ერთდროულად მას დაეკისრა. ასე იყო მისი სიცოცხლის უკანასკნელ დღემდე. მუდმივმა ზრუნვამ მზრად ოჯახზე,

შემონახული ცრემლები

კომიზურობას და მცირედით დაცემიყოფილებას შეაჩეა. ამასობაში კი თაბრძო მძი მობღაწეობა მორე ათეულ წელს თთილდა. 1939 წელს მარჯანთელის თეატრის ათი წლისთავან დღეაუძირებო, მასხობათა ერთ ჯგუფთან ერთად, სესილათა თეატრბი მონეჭა რესპუბლიკის დამსახურებელი არტისტების საბჭოში წილდა.

1945 წელს მის ცხოვრებში შეძლის ენა. რეჟისორმა შოთა მანაგაძემ დაიწყო გადამება ფილმის „ქორეული მოტივები“ და გრამფონის (კოლს) – მანანის როლზე მიწეა. ლტობინაბრული სენებრა რომ მოტრუნეს, აღიღდა და დაინათ თრეზე ადღეკვდა თთი შუამბის პრიცესიც.

სესილათა თეატრბილისათვის აუცილებელი იყო, რომ სამილეთი გმობის ხახობისათვის შესტრევის ყოფილიყო. ამისათვის არ მხარეობდა ზოგჯერ ძალები ზოროდდ მოსტრეკი სამილეთის მრავალბი წაქეა. ვეკრო ანეაგარბი, რომელიც მრავალ წლის მანბილზე სესილათთან ერთად ეშხაღებდა სერამბორბო სენებრე გასასკეულად, ამბობდა, რომ ვერ გავყო ის საბილფო, რომელსაც სესილათი ფლობდა: საათობით თავს ეამტრეტივდა და ლივის მიეაღწევილი ხოლმე რადაცა, სესილათი კი მოვილდა, გამოსტრედა თათბი მაგინის უჯრბა და სხვისთვის წარბოგებენელი საშუალებებით დაწმუბული ვეკრობის გაბმბარი ფურცლითა და ჩეკელბილეთი მურიით დამბოტრებული – ერთ წუთში, ხელის ერთი მობსით შეიცვლიდა სახეს.

1953 წელს სესილათა თეატრბილმა განსახიგრა ერთ-ერთი თათბი საეკრბო გმობი – ვეა ვეიტორ გაბესტრბას ბიუსბი „უფსტრალი“. ერთ-ერთ სენებრბ, ვეა შეენილბა და ნიგობს ნავადა ქეასნათი, მარბადა, ქეასნათი, რომელსაც რეჟისორბი ვეუელ წარბოდგენზე უშხაღებდა, ცარილი იყო, მაგარამ მასხობით-სათვის საეპბრბის იყო დაგნბა იგი არ ხელბო ადო, რომ ვერწონ სტეციფობი სენი. თუ რადენ აუცილებელი იყო სესილათისათვის ეს განსწეობა, კარგად ჩანს საინტერესო ფაქტბან: ანტრაქტის დროს, მასხობათა ფოთბი, ქნი სესილათი გრბიმა და კსტრეშივე გამოწრბობთ სხვათა საუბრის ვერს უდგებდა. ამ დროს მოსაუბრბოა ჯგუფს რეჟისორი ლილი თილბინათი მუხაღბოდა. მას ხელბო ხელსახეობის ბატარა ბოთლი ეჭირბა და ვეკლს ასხებებდა. უჯრად, სესილათი ნესტობებზე ხელი წაიჭირბა, და გაიქცა, თან ხმამაღლა უჯრბივდა სახებრ დაჩრბილთი ლილი თილბინათი: „შე ახლა ხბილი სენებრბა და იმბალბის სენი მიტრბალებს და სხვა სენს ვერ აიგნბ, ვერ ვიოთამშებ; ვერ ვიოთამშებ“.

ასე გამოიბრა საქართველის სახალხო არტისტბმა სესილათ თეატრბილმა თეატრბის ცხოვრების თილბათ წელზე მეტი. სენებზე გაცივლებული სახებრს მიეძგება კინობი განსახიგებრული თანამებდროეობი, გასახი – „ჩვენი ენა“ და გამოხილ ფილმი „ჩრდილი გზებ“, ელბრბი – „სახეღარბელი ქაბუკი“. მისი სენებრა შემბოქმეღბის შეწერბადაც კი აღბარბული იქნა – თლდა ბებია ნიღარ ლეგბისბი „შე, ბებია, თიღო და თიღარბის“ მიხედვით, რომელიც კოტე მარჯანთელის თეატრბი 1960 წელს, ხოლო კინობი 1962 წელს „დაიბდა“. ეს სახე ერობული ხახობის ტრბოტეც იყო – ვეკლბა ქართველბა საკუთარ ბებბად მიიჩნბა იგი.

მისი შეწერბაებზე თმეორებდა სესილათ თეატრბილმა, როესაც ძილო გადასწეებრებდა თეატრბიდან წასვლის შესახებ. სახედრბიოდ, ლიდა ბებბას ძაღლ შეეძგება სხვა არამეკულე ბრბივი როლბეც, თან შობის ასინეთა მარჯანთელის სატელევიზიო ფილმში „ღბათ თოთბახბა“. განსაკუთრებელი აღმწერბა მისი მარბადა თრეზბი ბბუღალბის ფილმში „ნატრბის ხე“. ბოლო როლი კი იყო მოსკოცი ბბუღალბრი ლდარ შენგელიას ფილმში „ესინფერი ბოზბი, არუ დაუჯრბელი ამბავი“. იგი მბბზე აუბოლოყო მძილბად გაბაღბებზე, რადგან იცობდა, რომ ძაღლზე სჭიბოთ იყო ფილმისათვის. თუბრა თა თქმა უნდა, მძილბებრად წესწერბა – ცუდად გრ, ბუმბა-ბა მძიბრს არ რას ვეკებზე ისგოს, რომ სხვა მასხობათი ვერ შეტეკალბონ... მბბეც თავს ძაღლს ატნბდა და გაბაღბებზე მძილბდა იმბტბ, რომ ფილმში დასწილი პრბობლმაც აღღეკვდა.

წლების მანბილზე გამოწრბეაბული პრბოყსილი დესკილინბა ებმარბობდა დაღბლით ავადმურბობა. არავის უნდობდა ვეფიკრა, რომ ეს მისი უკანასკნელი როლი იქნებოდა... დიდი მასხობით კი სიცოცხლებსთან განმბორბის გაბრბეკვლობის წინაშე იგდა და ბოლომდე აბრბეკვბოდა.

უკანასკნელი როლი... უკანასკნელად შეარჩია ფრებეც, უკანასკნელად გაეკეთა გრბი, ჩაცევა, დღეა ეკობრის წინ... და ეს უკანასკნელი მისი ქინბლბივც უკვე თმბილზე სახედრბიოთი პრბობით შეეცხებოდა, არ იყო ხმამაღლი სახლის მქმნე პრბივლბმბოტეკვობანი როლი... მბბთვის განეკუთნებოდა ცხოვრების წრე ლოგეკურად შეყრა.

აღლბაუდა არტემს დეკემბით შეატკობინეს მამბიის გარდაცვალება. ქაბუკიც ისე, როგორც ახალდანიბნულ საწყობის გამბეს შეეფერებოდა, დაფარბდა, „თეატრბილბივცში“ გვირგვინი შეიბინა და, ნათბოვარ შარვალი-კოსტუმბი გამოწრბობილი, სოფლისკენ ჯგეკეობი მიმავალ ავტობუსს გაკვეთა თამბოშინივდა.

ნაშუადღებო იქნებოდა, როცა განსწეებრების კარ-მიღბამბს მიიგდა. ენობი მშობრბილბი ტრბალებბდნ, მაუხალბათინი ნათესავები აივანზე „ზალბს“ კარბან ატუნებულებენ. არტემბა თვალბად დაწეწო მუბნ მამბიღამბილს, მაგარამ ვერსად დღბანდა.

– აღბრა გვეყბს ჩვენი საყვარელი სენბია, – შესტრბრა ქაბუკი მბვემბი გამწინებობლბა უცნობბა ჩოფურბა ქაღბმა და იოთბში შეუქღბა.

არტემს ყოველთვის უჭირბდა პანამბილზე მბსვლა, ამბტომ თავბიღბულბმა შებბიგა „ზალბში“. გვირგვინი ლამბის თოღბდა-სუქულბმა დაღო და უბერბულ ბოზბმა გაშეშდა.

– ემ, შეილიშვილი მბინც დაეკორწინებინა მაგ უბედურს, როგორ ნატრბობდა ზურევის კოლს, – ავიმბუბდა ჩოფურბა დღეკაცი და ისეღც მშრბლი თეატრბი მოსახვევის კუთბეობით გულბდავულ შეიმბრბდა.

– ბბბა, რა უდროოდ მიგვატრბოა დღბამ, – ლამბის წამღერებოთ დაუღბსტრბა მებობელს ქსენიას რბაღბ.

– რბდა უდროო იყო, თვალბკვათ, ას წელს უკუკუნებდა. ნეტბე, მეც ვიცობცლო მაგდენ ხანს, – წასწერწიულბა ჩოფურბას გვერდით მგლომბმა ქაღბმა და ფზუბუნის შესაკვევბლად ორივემ მბრზე ცვირბახიცი აფიარბ.

– აღბრა მეყბს, ბბბო, დღბდა, – შესტრბრა ოჯახბში შემბოსულბმა გეგამ ბბბამბილბს.

არტემს გული აურეკულდა და ხმამაღლა აზღუქუნდა.

– დაიცა, ბბბო, – ფრბთბილად ჰკრა გვერბში ხელი ჩოფურბა მბწწერბივებლბმა. – ახლბ რომ ასე გულბანად დასტრბიო მამბიღამბს, პანამბიღბისთვის შემბინბზე ცრემლები. ბა, ცოტბა ხანბში ხალხიც მოგბა და...

არტემმა ჯბბბიდან ზენწრბისობნდა ცვირბახიცი ამბოფრბობა, თვალბეც შეიმბრბდა და დასაკვლიბი ადგილი შეათვალბინა:

ქობს ერთ მხარეს შობსანი დღეკაციბი ჩამწერბივებულებენ რბიგსა და „დამსახურბის“ მიხედვით, მბორე მხარეს კი, მბვი ფარბის წინ ორ სკამზე ფიცარი გაღბლი სამბბმარზე მოსულ ხალხბისთვის.

– არბეც, დასხედით, ხალხი მოდბს, – აქობთობდა უკვებ ჩოფურბა და არტემბეც სასწრაფოდ დაებერტევა ფიცარზე, მერე, ფიფარი მიხებრბებულად მოკეკალბადებოთ, მხრბობი გასწრბდა, ზურეგით „ეკვლბს“ მიფერბო და... მოკულბივებლად ფარბა მშრბალით გაბბბსნა და გავრბებული არტემბი მონტრბიო ხესლბით ძირს დაენარცხბ. სამბბილ ბრბახუნზე აივანზე მყოფბი მბბინთ შემბოკვივდენენ და თვალწინ სასაკლო სანახობბა გაღბმბალით:

არტემბი ფარბზე გაღწეობილიყო, სახეს ფარბის კაღბთა უყვარბდა, ხელები ჯვარცმულით აქებ-იჭით გაღბეყარბა, გრბელი ფუნები კი ქსენიას მტეკელზე შემბოქეყო. საბარბისე-ბული სბმუშე გოგონბს სკისბსა დაარბდა, მას თანდბბბობით აკვერენ იოთბში მყოფბი და ცოტბა ხანბში ცხებრის გარშემო გულბანი სიცოცხლბ-ხარბარი ოსბლდა.

მამბის ბბბილბსაკობი გაწითლებული არტემს კი თვალბებზე მამბიღამბს „შემბინახული“ ცრემლები უბრწყნბდა.

ნაგზარ უბუბლტ ნარკომაზ?

ნარკომანა კვლავ რჩება საზოგადოების უმთავრეს პრობლემად. ამხე მეტყველებს ჩვენს გარშემო არსებული არაერთი შემამოთხოვლები ფაქტი თუ ტრავმულად დასრულებული შემთხვევა: ძირს მიმონსწული შპრიციები, უხარო მზერა, დაწვრული ოჯახები, დამოკიდებულება წამლზე, რომელიც ვაუსაძლისი ხდება როგორც ნარკომანისთვის, ასევე მისი ახლომელებისთვისაც, წამლის მოძოვების გზაზე ჩადენილი დანაშაული და ბოლოს სიკვდილი. და მანც, რატომ ირჩევს ადამიანი ამ საშიხელ გზას, რატომ ხდება ნარკომანი? ღირს კი ეს „სიამოვნება“ ამდენ უბედურებად?

გვესაუბრება მანანა ღულუჩაია, სოციალურ-ფსიქოლოგიური დახმარების ცენტრის „ნღობის“ ფსიქოლოგი.

***

-6 არკომანა მთელ მოსფილიში ძალიან მნიშვნელოვანი პრობლემა, ამ მხრივ არც საქართველოა გამონაკლისი. საეკლავლო მდგომარეობის ამსახველია სადარბაზოები და ეზოები, სადაც ნარკომანების უამრავ ნაკვალევს აღმოაჩენთ.

სულისშემძვრელია გადაცემები ტელევიზიით, რომლებიც ეხება ნარკომანიას. ჩვენს ცენტრში უშუალოდ ამ პრობლემასზე არ ვმუშაობთ, მაგრამ ცალსახაა, რომ დღეისათვის ჩვენს ქვეყანაში მთავარი პრობლემა არის დამოკიდებულება ნარკოტულ ნიეთიერებებზე, ვაძლუთ რეკომენდაციას, რომ მიმართონ სპეციალიზებულ დაწესებულებებს, სადაც შეუშავებულია სპეციალური მიდგომები, პროგრამები და ა.შ. მაგრამ ნარკომანიის პრობლემა მასუხებს არა როგორც ფსიქოლოგს, არამედ გულს მიფორიაქებს როგორც მოქალაქეს, როგორც ქართველს და როგორც ღვლას.

- როგორ ხდება წამლზე დამოკიდებული ე.წ. დამწეები ნარკომანი? შეუძლია „გადააგდოს“ წამალი მამინ, როცა მოისურვებს?

- მომხმარებლები სხვადასხვა გვეუფებად იფოფიან, იმის მიხედვით თუ რა სიხშირით იღებენ ნარკოტულ ნიეთიერებას. პირველ, ვველახე მსუბუქ ჯგუფში არიან ის ადამიანები, რომლებიც იმეითად, კანტფუნტრად იღებენ ფსიქოტულ ნიეთიერებებს, ატარებენ ექსპერიმენტებს და მათ პირობითად ექსპერიმენტატორებს უწოდებენ. არიან უფრო სერიოზული, ეპიზოდური მომხმარებლები, რომლებიც სიტუაციურად მოიხმარებენ ნარკოტულ ნიეთიერებებს; შემდეგი კატეგორია მუდმივად ნარკომანები, რომლებიც შეიძლება

ჯერ კიდევ არ არიან ნარკომანები. ბოლო გვეუფში არიან უკვე ჩამოვლებული ნარკომანები, ანუ ტოქსიკომანები, რომლებსაც აქვთ პათოლოგიური ლტოლვა სხვადასხვა ფსიქოლოგიური ნიეთიერების მიმართ. ამას ვველფერს გამოსატული სამედიცინო და ბიოლოგიური შედეგები აქვს.

- ისინი შეიძლება ავადმფოფებად ჩავთვალოთ?
- საქმე ისაა, რომ სპეციალისტები ახლაც კამათობენ ამახე. სამედიცინო მერყენალობა ვველა ამ ჯგუფისა არის დასალოებით ერთნარი.

- როგორ ფიქრობთ, რატომ უწინდება ადამიანს სურვილი, ჩაატაროს თავზე ექსპერიმენტი? რა ხდება, რა ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაშია ამ დროს, რა აწუხებს?

- ამამი ძალიან ბევრი ფაქტორი თამამობს როლს. მათ შორის ფსიქოლოგიური, სოციალური, გენეტიკური, სამედიცინო. ვერ დახმარებლბთ „ცულ“ ცხოვრებას, რადგან ეს ხდება ვველგან - განეთარებულ და ჩამორჩენილ ქვეყნებშიც. საერთოდ, ბოლო წლებში ფიქრობენ, რომ პრობლემის პრევენცია უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე მძინებების ძიება ამ შედეგების აღმოფხვრა. პრევენციის საყითხები ფაქტობრივად კამერშია იმისთან, რა კითხვაც იქვენ დასვით - როგორ მნიშვნელოვანია, როგორ აღწხარდით ახალგაზრდა თათბა, ჩვენს შეილები ისე, რომ დაეუბნართ მათ, თავიდან აიცილონ ეს დამლუბული გზა. რა უნდა გაკეთონ ოჯახში, სოციალურმა ინსტიტუტებმა იმისთვის, რომ ეს არ მოხდეს. ვველა ერთხმად ხაზს უსვამს სულიერი ფასეულობების მნიშვნელობას ახალგაზრდებისთვის. ადამიანი ვინსალი არჩევანისეყ უნდა მოხდეს გადაზრა. პრევენციისთვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს ვანსად არჩევანს. ეს ნიშნავს არა მხოლოდ უარს ნარკოტულ ნიეთიერებებზე, არამედ არჩევანს რაღაც კონსტრუქციულის, ვანმართების, პრაქტიკურის სასარგებლოდ (სპორტი, ხელოვნება). სწორი არჩევანისეყ ახალგაზრდებს სჭირდება წარმართა ოჯახისა და მისწავლებლებისსაკან, მაგრამ არა იმდენად დარწმუნებით, რომ თავი შორს დაიჭირონ ნარკოტულბისგან, არამედ პირადი მავალითით. ახალგაზრდებს ხშირად სჭირდებათ ხოლმე გამწნევება და შეველანება. მავალითად, სპორტში ჩამწული ახალგაზრდები შეიძენენ ისეთ ფასეულობებსა და უნარ-ჩვევებს, რაც მათთან დარჩენა მთელი ცხოვრების მანძილზე, ძაღზე მნიშვნელოვანია საყუთარი თავის რწმენა, დისკალიბრა, გუნდური მუშაობა, ე.წ. სამართლიანი თამამის წესებით მოქმედება. მათ ეძლევათ საწუალება, ვადჭრან სხვადასხვა კითყური პრობლემები შედარებით უსაფრთხოდ სათამამო მოულანზე, რასაც შემდეგ წარმატებით გამოიყენებენ რეალურ ცხოვრებაში. სპორტი

ასევე აუმჯობესებს ფიზიკურ განმრთობას და იძლევა კეთილდღეობის განცდას.

-საძილე საშუალებები ან დამაწმენდავადი წამალი შეიძლება მივიწინიოთ ნარკოტიკულ საშუალებებად?

- ტრანკვილიზატორებზე დამოკიდებული ადამიანი ნარკო-მანად ვერ ჩაითვლება, თუმცა ამ ნივთიერებზე დამოკიდებულება შეიძლება ჩამოყალიბდეს. ხშირად ადამიანებს აქვთ გარკვეული ფსიქოლოგიური პრობლემები, რომლის გაცნობიერებაც არ ხდება უმეტესწილად; პრობლემის გადაჭრის მაგივრად იწყებენ ნაცნობ-მეგობრებს რჩევით სხვადასხვა წამლების მიღებას, რომელიც ან ეფფორიისმაგვარ სასიამოვნო განცდას იწვევს, ან შფოთვის ადამქვეითებელი გავლენა აქვს და ადამიანს თითოეულ უჭირს ამის გარეშე არსებობა.

- რას ურჩევთ ამ ტიპის ადამიანებს?

- პირველ რიგში, გავისხენით, რომ მხოლოდ ინდივიდუალურად შერჩეული და დღონიერებული წამალი არის წამალი, ხოლო არასწორად მოხმარებული შეიძლება საწამლაკი იყოს. ყველა წამალს აქვს თავისი გვერდითი ეფფექტი. არც ერთი წამალი, მათ უმეტეს, ტრანკვილიზატორები არ არის იმისთვის, რომ ადამიანმა მთელი ცხოვრების მანძილზე მიიღოს ან პერიოდულად მოიხმაროს, როცა ცუდ ხასიათზეა, ან რაღაც პრობლემა აქვს. უნდა გვახსოვდეს, რომ პრობლემები წამლებით არ გადაიჭრება. ყველა ადამიანს აქვს

რაღაცის უნარი, შესაძლებლობა, ნიჭი, მაგრამ უმეტესწილად პერიოდში - არა აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს ეს. დანახვის საკუთარ თავსაც და საზოგადოებასაც. ამ დროს ის ჩინში მოწყვედულად გრძნობს თავს, ამიტომაც ცდილობს ხილმე ე.წ. დამამშვიდებელით გაანეიტრალოს წუხილი და შფოთვა.

- გამოსვლა რა არის?

- ყველაზე კარგია, მიმართონ სპეციალისტებს.

- კონკრეტულად ვის?

- ფსიქიატრებს, ფსიქოლოგებს, ფსიქოთერაპევტებს, როგორც არასპეციალიზირებულ სექტორში, ისე სახელმწიფო დაწესებულებებში და მათგან მიიღონ კვალიფიციური რჩევა წამლების მიღებასთან და ფსიქოლოგიური პრობლემების გადაჭრასთან დაკავშირებით. რაც შეეხება ასაკს, არაფერია არ არის გვიან. შეიძლება 40 წლის ასაკში სპორტულ კარიერაზე არ იფიქრო, მაგრამ იფიქრო კუს ტბის გარშემო ფეხით სიარულზე, ტყეში გასვრინებებზე და, საერთოდ, გავისხენო ბავშვობა, ის, რაც გვიყვარდა ძალიან, პობი ან ინტერესი, რაც სულიერი სიამოვნების მომტანი იყო. 35-დან 45 წლამდე არის კრისისული ასაკი, როცა ვღება დრო, მარადიულ ფასეულობებზე დასაფიქრებლად.

განაან ცინკოვიძი

ერთად მივიძირო

მ ა რ ტ ო ს უ ლ ი

მართლაც და, რატომ რჩებიან ადამიანები მარტო? - დამოუანხმებელი, არც ისე მარტოვია ამის განსაზღვრა, რადგან ახალგაზრდობაში არაყინ ფიქრობს იმზე, რომ შესაძლოა მარტო დარჩეს. მარტოდ დარჩენას ხშირად უარბაო რამ განსაზღვრავს, მათ შორის ადამიანური ღირებულებების ნუსხა, სადაც ჩვენი ბედნიერება იმზეა დამოკიდებული, რას ვაყვებთ პირველ ადგილზე - სულიერსა თუ მატერიალურ ფაქტორს. ამას ემატება: მსოფლმხე-

დვილობა, გემოვნება, შეხელებიანი ანა თუ იმ საკითხზე და ა. შ. თუ ყოველივე ეს მთორ ადამიანის ღირებულებების დამთხვა, მარტო დარჩება არ გვიწერია. სხვა შემთხვევაში, სულიერმა დიკომფორტმა შეიძლება ისევე მარტობისაკენ გვიბიძგოს, რაც იმზეც არის დამოკიდებული თუ რამდენად „ვერუვით“ ჩვენს თავს, ჩვენს ჩვევებს, მისწრაფებებს და რამდენად გარდავიქმნით ყოველივეს სხვისი ბედნიერებისათვის. ალბათ, ამიტომაცაა, რომ, როგორც ფსიქოლოგები ამტკიცებენ, უფრო ხშირად, ეგოცენტრული პიროვნებები რჩებიან მარტო, თუმცა, გამოხალისებები აქვს არსებობენ. ხანდახან სათითო, ნაზი გრნობების ადამიანებსაც უჭირთ ცხოვრებისეულ სიმძილეობთან, არამტარ უთითებობითან შეგუება... და ამ დროს ცხოვრწინაა მარტობა... რომელიც არაყოთარ შემთხვევაში არ უნდა ვაქციოთ ტრაგედიადა, რადგან... რადგან თითოეული ადამიანი თავის წილ ტკივლად იტანს, თავის წილ შევლიმ დგას...

ალბათ, ბევრს გაუნდა და ითქმზე კამათის სურვილი და თავისთავად მართლებიც იქმნებია, რადგან სამწუნბაროდ, ეს „წყლი“ თანდათან იმატებს, ტკივილებიც იზრდება და თუ ცალკეული ადამიანი ამ ტრაგედიათს პიროვნულად გადაიტანს, ერის დაღუპვის

პროცესს... ნამდვილად ვერ შეაჩერებს. ის ფაქტი, რომ საქართველოში სრულსაკონიანო ძალზედ დიდი ნაწილი მარტობელაა, ვინაა, არ ვინაა, უკვე ქვეყნის მომავალზე გაფიქრებს - ჩვენს გაჩენილ თუ გასაჩენ შეიძლება, რომელთაც, ვინ იცის, რა ბედი ელით, როცა საკუთარ ქვეყნაში სასურველ პარტნიორს ვერ შეარჩევენ (ან ვერ შეხედებიან)... და რწევა საკუთარ „მე“-ში მიბიწებული უპირავი ქალური თუ მამაკაციური ღირსებები შეუცნობი და დაუბარავით...

აინიშნულ თემზე საუბრისას, ერთმა ჩემმა ახლობელმა ყველაფრის მიზეზად ადამიანთა ურთიერგაუცხოება და გულგრილობა დაასახელა. სამწუნბაროდ, ამ ტენდენციათ მართლაც მეტად გაიღვა ფეხები ჩვენში, მაგრამ მარტობისათვის ხომ უკეთეს განსჯი და დადასტამალებზე აქ, ალბათ, ყველას ერთად მიგვიძიებს ბრალი - ჩვენი კარჩაყვტილობით, გულდაზურულიობით, მხოლოდ საკუთარ თავზე ფიქროთ და სხვის ბედნიერებებზე წუნების მოთხოვნილების დაკარგვათ...

თუმცა, ალბათ, განსაკუთრებული იქნება აქ მინც მამაკაცებს ვისვრებთ. ოთხი ხომ უფუდაა შექმნა „ხატად თვასა“, რათა „ძთავრობდნენ იფინი ყველას ქვეყნისა“.

დაბო, პირველი მამაკაცი შექმნა უფა-

ლმა მტკრისაგან მიწისა, შთაბერა მას სული და უწოდა ადამი, ანუ მიწიდან ამოღებული. და სიტყვა ამის შემდგომ: „არა ყვილ არს ყოვად კაცისა ამისა მარცხსა. უქმნი მამას შემქმნელსა მისსა“ და მოჰკვარა კაცს დრმა ძილი, ვაძიოლო ერთი ნენი, ამოუჯოს ის ადგილი ხორცით, შემქნა ნენისგან ცოლი მისი და თქვა: „უწოდეს მას ცოლი, რამეთუ ქმრისგან შემქმნილ არს; და დაუტევოს კაცმა მამა თვისი და დღა თვისი, შეუერთდეს იგი ცოლსა თვისსა და იყვნენ ორი-ერთი ერთხორც“. ასე დაწვილდა სამყაროს ორი უპირველესი ადამიანი, შექმნა პირველი ოჯახი, გაჩნდნენ შვილები, შე-
 მოძულეები და... და ასე მოვიდა კაცობრიობა დღემდე.

შეიძლება ითქვას, რომ არ არსებობს არცერთი საზოგადო-
 ცრები წყობილება, პრინციპული დამოუკიდებლობა რომ არ
 ჰქონდეს ამ საუბრისაღმ. ქორწინება, ოჯახი, მისი საწმი-
 ნისა და ღირსების დაცვა ყველაზე და ყოველთვის უღრდესი
 მამაკაცური თუ ქალური პრეტესტის საკითხი იყო. ძველად
 დაღუაფებული მამაკაცი თვისი (ან გვარი) სრულყოფილებანი
 წყვრდაც კი არ თვალსა, რომ აღიარებოდა ვითხოვ ქალზე.
 „არ ენლო კაცსა თვალსა... - გვიჩვენებს შუა საუკუნეების
 ერთ-ერთი ქართული სწავლენა, - რამეთუ იგი... უსატყონისო
 და ზონთა აშკია. ვერ იქნებნის იგი ვაზირი, ვერცა ჰაქმნი,
 ყრმათა მოძღვარი“.

წლების წინათ თუ მრავალწლიანობის ავცილებლობაზე
 ესაუბრობდით, დღეს პრობლემა მართკ მტკრისაგან მიწისა
 კი არა, ქორწინებათა სიმცირეა. გაუბედობა? კომლექსები?
 მინიმალური სოციალურ-ეკონომიკური პირობების უქონლობა?
 - ცხადია, ყოველივე ეს და კიდევ სხვა მრავალი გზალათ
 მიზეზი დაგაუტყობს პრობლემებისა, პრობლემებისა, რომლ-
 მაც, ალბათ, მტკ-ნალებად ყველა პიოქა ცხნობდა, მაგრამ
 სწორედ ჩვენი ცივილიზებული და ერთგვარად გაუცხოებული
 საუკუნისათვის ადამიანს ყველაზე მასობრივად და ტრადიცი-
 უბრუნობის, სინჯიებისა და თანოქრობისაგან ეწირება ოჯა-
 ხის შექმნის დღი და წინდა საჭყე.
 ოჯახის შექმნის საკითხში მამაკაცმა უნდა იაქტიუროს,
 რადგან, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, უპირატესობა თავად
 უფლებამ მინახავს. ანტიმომ, თუ დღევანდელ კომპლექსებში,
 ქორწინებათა სიმცირის მიზეზიც ე. წ. ბიოტექნიკა უნდა ვეძი-
 ეთ. უცხო არ იქნება ყოველივე ის, რასაც ჩვენი ოგსაბ-
 დენტების საუბრისაგან შეიტყობენ. მაგრამ, ვფიქრობთ, მინაც
 საინტერესოა, რას ფიქრობენ ცოლსათხოვი მამაკაცები?

სახარი - 30 წლის, ისტორიკოსი:

- უხიერსიტეტში სწავლობას კი ვფიქრობდი ცოლის მოყვ-
 ნას, მაგრამ მაშინ შობილების რჩევას დავეყვარე. რომ ვერ
 ნადრევი იყო ჩემი დღივანება. შემდეგ კი... შემდეგ უხი-
 რსიტეტში დავამთავრე და სიყვარულში „გადამდარა“... ახლა
 რას ვფიქრობ? ცხოვრება ისე გართულდა, ცოლის მოყვანაზე
 არა თუ ვფიქრობდი, საერთოდ აღარ ვფიქრობ. ასეთ დროში
 ცოლის მოყვანა სისულელაა...

გიორგი - 35 წლის, უმაღლესი განათლებიანი:

- ვინც მოასწრო, მოასწრო, ახლა არა მგონია, ჩემი თაობა-
 დან ვინმემ ოჯახის შექმნაზე იფიქროს, ისედაც ათასი სატყ-
 ვარი აქვს ადამიანს...
 - რა იცით ადამიანს რას ვფიქრობენ, ყველას სახელით
 რომ ლაპარაკობთ?
 - ბევრი ჩემი მეგობარი თუ ნაცნობი სწორედ ასე ფიქრობს.
 ბევრნი მგონია, რადგან ცოლის მოყვანის ტენი ფული სჭი-
 რდება. მეტი ბაჭუყი ვაჩნდება და... ამდენს რატომ მალაპარა-
 კებთ, ისედაც ხომ ყველასათვის ნაცნობია ყველაფერი...
 - დაევიტოვო, არავე ვაგვივართ?

- მართალი ვიფიქრებ, არა... ჯერჯერობით, ყოველ
 შემთხვევაში... შობილების კი უნდათ ჩემი დღივანება, შე-
 ნიღმთვალის მარტოობი, მაგრამ არ მამადრევი, რადგან, ჯერ
 ერთი, ძალადობით ასეთ საქმეს ვერ უშვებო და, მეორეც,
 იცნა, რასაც ნიშნავს დღეს ოჯახის შექმნა. ასე, რომ...

ზურა - 38 წლის, ინჟინერი:

- რა დროს ჩემი ცოლია, უკვე დავებრდი... ახალგაზრდო-
 ბაში კი ვიყავი გულწრფელად შეყვარებული, მაგრამ რატო-
 მღაც ყველაფერი წარუმატებლად მთავრდებოდა. ალბათ,
 იმის გამო, რომ ბუნებით არა ვარ აქტიური ადამიანი. იცით,

ქალს, ძალიანაც რომ გვიყვარდეს და გვიღებოდეს... მასზე
 ძალას მინაც ვერ დატან. მშობლების „კაპრიზებიც“ გასათა-
 ლისწინებდა და ბევრი სხვა. ერთი შეხედვით, წყრილობის
 რაღაცეა კი... ელემენტარულად, აქეთ-იქით რომ მიმოიხილავ,
 მთლად კარგ უბუნებზე ვერ დადებენ...

* * *

ვერ გეტყვით, კინერტულად არ იფიქროსხმა ჩვენმა რესპონ-
 დენტმა ამ სიტყვებში, მაგრამ ერთი რამ ფაქტია, ვერ დაკვი-
 დვა სახარბილო ერთი რომიმომად მშვიდობის და ერთმანეთ-
 სის უბილს და ხასიათის გამოცხობისათვის. ვეღარც ჩვენი
 ოფსლაც განთქმული მაგასტრები გვეხმარებნან, ასე რომ
 დავცინეთ და დაკვარეთ... არადა, დრო მიდის.

სხვათა შორის, ვიცნობდი იმეთათი კეთილშობილებისა და
 გარეგნობის მამაკაცს, მთელი სიცოცხლის მანძილზე პრადი
 ცხოვრებისათვის რომ ვერ მოივლდა, თუქცა ამ დროს
 ყველაზე ზრუნავდა: მშობლებზე, დამძებზე... სახლეკი
 კაცია, რბალი უკვეყოლი სიყვარლისგან რომ გადარჩინა...
 არც კი დაბრუნებულა, ისე წავიდა ამ ქვეყნიდან - უშეშობი-
 დოდ, წავიდა და წლების მანძილზე მისი ცილობის ნატვრამ
 მეოთხე ერთადერთი, უკვე ასავადცილებული ქალიც უთვა-
 ხოდ და უსწავემოდ დატოვა...

ალბათ, ასეთი ადამიანები თქვენს გვერდითაც არიან,
 მერფოსო მთხზველი. არც იმ მამაკაცის მსგავსნი არიან
 ცოტახი, რომლმაც, როგორც იქნა მიაღწია ისეთ მატერი-
 ალურ კეთილდღობას, მთელი თავისი ვიბრაციული ახა-
 ლგაზრდობა რომ ესწრაფებოდა და შეყვარებული გოგინაც
 კი გვერდზე დაატოვებინა. ახლა არაფერი უკლია - სახლი,
 მანქანა, ავარავი, ანტიკვარული სამკურნებელი, ვაჭები...
 მაგრამ შინ მორბუნებული ცხოველის უსწავლობდა, მით
 უფრო, თუ მართლა... ამ ფაქტს იმდენოდ ეუბნებოდნენ, რომ მის
 კალი მუდამ ღიაა მამაკაცებისთვის თუ ახლობლებისათვის...
 ცოლი? კი თითქო რამდენჯერმე ოჯახის შექმნაზე, მაგრამ
 ყოველთვის დღივანე შეუძლებელი ხელა... „იმ ქალს“ შეირთა-
 ვდა, რაც უნდა იყო, წლებმა შეუძია ერთმანეთს, მაგრამ
 ვერ იცნობს - მიუღო მთლიანობა აქვს ერთ ნატვარში...
 შეილი? არა, რომ დაფიქრება, არც უნდა იმ ქალისგან
 შეილი! ახლა კი ვინ გაიცნოს და სად? თანაც, ყველა ქალი
 ერთ თარეზე გამოქვინა ერთსა...

„როგორი ხასიათიც, ისეთი ბედიც“ - ნათქვამია. ალბათ,
 მართლაც ბედისწერასაკითხა ადამიანის ხასიათი. ვუსმენ
 ამ ხაზის და ვფიქრობ, ერთხელის ხასიათის რა ნიუანსი,
 საუკუნეთა მიძინ ჩვენი გენში დმბრიობგან და ბუნებისგან
 მომადლებული რა თვისება დაკვარეთ? სად გაქრა ძველი,
 რანდული სიყვარული და ურთიერთტრეფვა? აქაც ქალის
 ხომ არ ავიღებთ ინიციატივას? ნამდვილი ქალი თავისი
 სიტყვის თქმას, შეხვედრას, ვადანწყვეტილობის მიღებას
 მუდამ მამაკაცისგან ელოდება. მეტიც: მამაკაცის აგვარი
 ხანგახანგული უპირატესობა უზომო სიამოვნების მიმწებუ-
 ლა მისთვის, ამ დროს გრძნობს თავს ყველაზე კარგად და
 დაკვირდა.

ასე რომ, მამაკაცებო, ვინაიდან ოჯახის შექმნა ლონუნგე-
 მით შეუძლებელია, ჩვენც არავინ მოვიწოდებთ, უბრალოდ
 მოვამბრებთ: ნუ გეშინიათ, თქვენ ხომ ბოლოს მინაც უნდა
 იწინათ, გამოძინებარე პრინციპობად: „შეირთავ იწინებ, არ
 შეირთავ, მინაც იწინებ“. და რაკი სინაწული ვარაუგებია,
 თქვენც ადგებით და შერთობთ. მთავარი მართლა ფული და
 „კარგი ცხოვრება“ ხომ არ არის. იყავით უფრო თამაშები!
 გასსულეთ, თქვენმა გაუბედობამ თქვენზე უკვლმდობელი
 ქალს ყველაზე მეტად შეურაცხყოფს. ჩრდლდ თუ მთავ-
 რადი თქვენს მამაკაცურ ღირსებას და ნუ დაიფიქრებთ, რომ,
 როგორც პლატონის ამბობდა, „ადამიანი უნდა მამაკაც თავის
 მარად შემოქმედ ბუნებას, ამბობდ ის უნდა ტრეფებოდ თავის
 შემდგომ შვილებს და თავისი შვილის შვილებს“.

ქიდე პრთი ბეპენჷპეპე

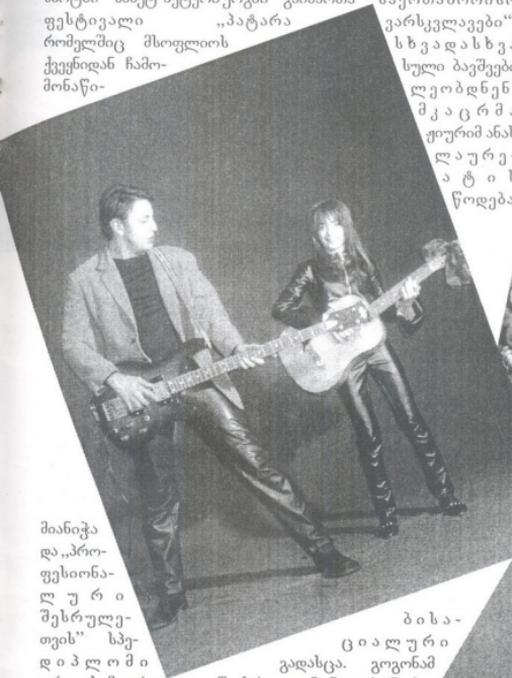
კომპოზიტორისა და მომღერლის ეთერ ჭვლიძის ღვთით ბოძებულმა საოცარმა მუსიკალურმა ნიჭმა გაგრძელება მის შუღლიშვილში – ანა სირაძეში პპოვა.

12 წლის გოგონას წარმატებთა ნუსხას ამ გაზაფხულზე კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი გამარჯვება მიეძღვა. მარტში სანქტ-პეტერბურგში გაიმართა საქრთაშორისო ფესტივალი „პატარა ვარსკვლავები“, რომელშიც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩამო- მონაწილე სული ბავშვები ღვობდნენ. მკაცრმა თორიშ ანას დაურე- ბატის წოდება

და ჯორჯ მაიკლის, სიუზი კვებროსა და კრის ნორმანის, ბარბრა სტრეიზანდისა და ომარ შარიფის პაროდით ასახიერებდნენ. კლიპის იდეა და რეჟისურა ანრი ჯოხაძეს ეკუთვნის, ტექსტისა და სიმღერის ავტორიც თავად გახლავთ. ქართული ესტრადის ცნობილმა წარმომადგენლებმა გულწრფელად მიულოცეს უმცროს კოლეგას შემოქმედებით წარმატებები და დაბადების დღის აღსანიშნავად სიმღერებაც მიუძღვნეს.

ახლან ანა სირაძე მონაწილეობდა გოგი დოლიძის სახელობის ფესტივალში, სადაც ქართულ ხმებთან ერთად სახელოვანი ბებიის „ჭადარა თბილისი“ შესარულა და გამარჯვებაც მოიპოვა. წლებულს უკვე პეონდა გასტროლოგი საქართველოს რეგიონებში.

ახე რომ, მიზანდასახული გოგონა მონღოლებით ცდილობს

მიანჭა და „პროფესიონალი“ სპექტაკლის შემსრულებლის“ სპექტაკლის ორი სიმღერა

ბისა- ციადური გადასცა. გოგონამ შესარულა: ნუნუ გაბუნიას „მაღალი ცაო“ და რუსული სიმღერა „Земля моя“.

„აღსანიშნავია ისიც, რომ პატარა მომღერალმა სხვა კონკურსებში მონაწილეობის მისაღებად უამრავი მოწვევა მიიღო. სამშობლოში დაბრუნებისთანავე, მილოცვებისა და ჟურნალისტებთან ინტერვიუების პარალელურად, ანას სერიოზული და პროფესიული მუშაობა მოუხდა კლიპზე, რომელიც ანრი ჯოხაძესთან ერთად ჩაწერილ დეკეტზე გადაიდგეს. მისი პრეზენტაცია 12 მაისს ანას ოქროს დაბადების დღეს დაამთხვეს და „ბერინონში“ ულამაზესი ფეიერვერკის ფონზე უჩვენეს. კლიპის მთავარი ორიგინალობა კი ის გახლდათ, რომ ანა და ანრი ცნობილი მომღერლების – შერლინ მონროსა და ელვის პრესლის, მაიკლ ჯექსონისა და დაიანა როსის, მადონასა

ქართულ შოუბიზნესში და მკვიდრებას და მსმენელისა და მაყურებლის გულის მონადირებას. თუმცა ეს ვეველავერი არ არის. ამ ზაფხულს ბულგარეთში მიწვეული საერთაშორისო ფესტივალზე, ოქტომბერში კი ერევანში გაემგზავრება უკრაინის კონკურსში მონაწილეობის მისაღებად. ამასთან, უახლოეს მომავალში პატარა მომღერალი ანრი ჯოხაძის ახალ სიმღერაზე სოლო კლიპის გადაღებას აპირებს.

დარეჟან ანდრეასი

„მისან კალუმს“

-მ უდამ ვცდილობ, სახლიდან გამოსულმა ვეკლა პრობლემა დავივიწყო, თანამშრომლებს მოვეფერო, შეეპო, განწყობა აუშმალო, ისინი ხომ პატარა პაციენტებს ემსახურებიან, რომელია განმრთვლობა, სწორი აღზრდა განაპირობებს საქართველოს ბუნდერი მომავალს.

ასე დიხყო ჩვენთან საუბარი პირველი კლინიური საადმყოფოს ბაზანე არსებული ძმები ზუბალაშვილების სახელობის პედატრიის კლინიკის დირექტორმა, ინგა მამუჩიშვილმა. კლინიკისა, რომელიც თბილისის სამედიცინო უნივერსიტეტის პედატრიისა და მოზარდთა მედიცინის კათედრის კლინიური ბაზაცაა.

ქალბატონი ინგა ტრადიციულ თბილისურ ოჯახში დაიბადა. მისმა ბავშვობამ ექიმობაზე ოცნებაში განვლო. პატარაობისას მასთან გასასინჯად მისულ ექიმს იმდენ შეკითხვას უსვამდა, მურნალი წესიერად მის გასინჯავსაც ვერ ასერხებდა. მართალია, შემდეგზე ოჯახში ოზრდებოდა, მაგრამ ყოველთვის უყვარდა სოციალურად გატარებულ ბავშვებთან ურთიერთობა. პატარაობიდანვე ხმალომოდებული იბრძოდა სიძარდილისათვის. დღესაც არავის პატიოსნ ტყუილსა და უსამართლობას. იგი მამას, ბატონ ვიდრდის, პროფესიით ექიმსა და თვითნასწავლ მხატვარს, დედას, ქალბატონ ციკლას, დერმატო-ვენეროლოგს, რომელმაც მთელი ცხოვრება ერთდროით ქალიშვილის აღზრდას მიუძღვნა, ხშირად თხოვდა სხვების დახმარებას. ინგა თბილისის 85-ე საშუალო სკოლაში ნიჭურ, აქტიურ მოსწავლედ ითვლებოდა. მას ერთხელ ერთ-ერთი ინგაჟის მეტადინობა დააყავს. მოსწავლემ არ დაუჯერა. ინგაჟის მიზანს ვერ მიაღწია. ამის გამო მთელი კვირა ტრიოდა და სკოლაში აღარ მიდიოდა, თუმცა პირველი გულსიტკვილი მაინც ის იყო, რომ ქართულ წერაში ოთხიანის მიღების შემდეგ ოქროს მედლის გარეშე დარჩა. განათლების სამინისტროში მისულ მამას ეს უთხრეს: ამ ბავშვს პატრიონი თუ ჰყავდა, აქამდე სად იყავითი. ამის შემდეგ უფრო მეტად აუკრძალა ინგამ ვეკლას თავის საქმეში ჩარევა. მერე რა, რომ სამედიცინო ინსტიტუტშიც ნახევარი ქულა დააკლდა და ჯერ კიდევ ბავშვი, კიდევ ერთხელ მიხვდა, ქვეყნად ხშირად ზღბა უსამართლობა, მის ნაწერს ფიზიკაში ხომ ერთი წიოელი ზახიც არ ჰქონდა გასული. სამაფიროდ, მოსკოვის II სამედიცინო ინსტიტუტმა გამოაცხადა მისაშნადებულ განყოფილებაზე დამატებითი მიღება. მიუხედავად მშობლების წინააღმდეგობისა, იგი მოსკოვში გაემგზავრა და სტუდენტიც გახდა. ამ ნაბიჯით დღესაც ზღბიერთა. პირველი ექმის თვე მისთვის ნამდვილი ჯოჯოხეთი იყო, დღე და ღამ წივნებში იყო ჩაფულული. მოვანიებთ ერთ-ერთი წარჩინებული სტუდენტი გახდა. III კურსიდან ექონად მუშაობდა სასწრაფო გადაღებულ დახმარებაში. V კურსზე იგი მოსკოვთან ახლოს გაიარა სამედიცინო პრაქტიკა. „ჩვენ, სტუდენტებმა, აუშოქმედებელი კლინიკა ავაშუშავეთ. ჩემმა მეგობრებმა, მომავალმა ქირურგმა ბიჭებმა, კუჭის რეზექცია გააკეთეს. მე ეს ასისტენტი ვიყავი. ეს უღიდებს რისიცი იყო. როდესაც ნარკოზიდან

გამოსულმა პაციენტმა თვალები გაახილა, სიხარულისგან ისე შეეკივლეთ, რომ ავადმყოფმა კვლავ თვალში დახუჭა. ეს ჩემი პირველი პროფესიული სიხარული იყო“, - იხსენებს ქალბატონი ინგა.

ინსტიტუტის შემდეგ უკვე თბილისში, ასპირანტურაში განაგრძო სწავლა. მცირე ხანს პროფესორ ლელი ქერქაძისთან ერთად მუშაობდა. მანვე უჩინა, მისი კათედრის ასპირანტი გახდნარიყო. მის შემდეგ დღემდე მუშაობს სამედიცინო უნივერსიტეტის პედატრიისა და მოზარდთა მედიცინის კათედრანე ჯერ ასისტენტად, შემდეგ უკვე კათედრის დირექტად. ეწევა მეცნიერულ მუშაობას, არის ორი სახელმძღვანელოსა და მრავალი სამეცნიერო სტატეის ავტორი. ქალბატონი ინგა წელიწადნახევარია ხელმძღვანელობს ზემოთ ხსენებულ კლინიკას, რომელიც I კლინიური საავადმყოფოს ე. წ. გინეკოლოგიური კორპუსის VI სართულზე მდებარეობს. კლინიკას მალაკვლიფიციური კადრი ჰყავს. აღჭურვილია უახლესი აპარატურით, ფუნქციონირებს რეანიმაციული განყოფილება, მოქმედებს კლინიური ბიოქიმიური ლაბორატორიები, საინვალაციო კაბინეტი, ლაზერთურაბია, ფსიქოთერაპია, ჰყავთ ვიწრო პროფილის სპეციალისტები: ნევროლოგი, აღერგოლოგი, კარდიოლოგი, არის ექოსკოპიული, ელექტრო-კარდიოგრაფიული და სპირიმეტრული კვლევის საუწყალებები. ექიმები რეგულარულად იმაღლებენ

სიკეთისთვის თავის დაღება“

კვლივითაც. კლინია ხშირად აწვობს ღია კარის დღეებს, საექსპლემლო აქციებს სოციალურად დაუცველი ბავშვებისათვის. მონაწილეობს სახელმწიფო პროგრამებში. აქ ჯერჯერობით 0-დან 3 წლამდე ბავშვთა სამედიცინო მომსახურება უფასოა. სახელმწიფო სადაზღვევო ფონდი, ქალბატონ შერია, მერის განმარტელობის დეპარტამენტი, „ავერსი“ და სხვა კლინიკას მხარში უდგანან და ჰატიერტებიც კმაყოფილები არიან. თუმცა აქ არ არის ბავშვთა ქირურგიული განყოფილება, მცირე შესაძლებლობებია სასწრაფო-გადაულეგული დაზარების აღმოჩენისათვის. ამიტომაც ქალბატონი ინგა უდიდესი სურვილია, I საავადმყოფოს ტერიტორიაზე, ახალ შენობაში, გაიხსნას პედატრიული სამსახურის ცენტრი, რომელიც, თბილისის გარეკულ ნაწილს მოემსახურება. სამასოდ მოდიებულია კერძო ინვესტორი, რომელიც, თუკი შენობის პროეტებზე შესაძლებელი იქნება, გააერთინებს და უზრუნველვოს კლინიკას უახლეს ტექნიკით.

თავის პროექტსაზე შეყვარებული ექიმი დაულაღად მაამობს სამსახურებზე საქმიანობებზე, თუმცა არანაკლებ ბედნიერია, როცა ოჯახის წევრებზე საუბრობს.

ქალბატონმა ინგამ მომავალი მეუღლე I კურსის სტუდენტმა, თბილისში, ავია-ბილეტების რიგში გაიცნო. მას მოსოეში გასაფრენი ბილეთის შექნა სურდა. ვაჟა დვალიშვილს კი, რომელიც მოსოეში სამშენებლო ინსტიტუტში სწავლობდა, ფეხბურთის მატჩის გამო მოსოეში გამგზავრება გადაეფიქრებინა და ბილეთის დაბრუნებას აარიგებდა. მათი რიგი მოახლოვდა, საღაროში შესვენება დაიწყო. ერთ საათში კი ახალგაზრდებმა ერთმანეთის გაცნობაც მოახერხეს და შეხვედრებაც განაგრძეს მოსოეში. სულ ძალე კი ერთ-ერთი ღამეში, ქართული ოჯახი შექმნეს. „ორივე ძალიან დაკავებულები ვართ. მეუღლე კერძო ბიზნესში მუშაობს. ოჯახში ველანაირი უფლება-მოვალეობანი გადანაწილებული გვაქვს და ამით ბედნიერები ვართ“, - მოგვითხრობს ქალბატონი ინგა და თავის შვილებზე იწვეებს საუბარს: პირველი შვილი დანი, მოსოეში შეეძინათ. პატარა თბილისში, ბებიამ ვაზარდა. სტუდენტ დედა კი შპატრი დონორი ვახდა, თხოუმეტჯერ ჩაპარა სისხლი, მხოლოდ იმიტომ, რომ სამი თავისუფალი დღე მიეცათ და თბილისში შვილის სანახავად ჩამოფრენი-

• ინგა, დანი, სოფო და დანი

ლოე. დანი ახლა ოცდარი წლისაა. დაოჯახებული. EMS-ის დამთავრების შემდეგ თბილისში საერთოლტაციო ჯგუფი შეკრიბა, რომელიც სხვადასხვა ბიზნეს-პროექტებს ამზადებს. მისი მეუღლე დედა ჰანტურია სამედიცინო უნივერსიტეტის სტუდენტია.

ქალბატონ ინგას მეორე შვილი სულ პატარა გარდაეკვალა, რაც უდიდესი ტრავმა იყო მისთვის. ფუნქციონირების ბუერს ემეცადინობდა, ძალიან აქტიური ცხოვრობდა ეცხოვრობდა. იწებ ამან შეუძლია ხელი ნაყოფის ნორმალურად განვითარებას, ვულისტკივილით გამწნო ქალბატონი ინგა, რომელიც დეპრესიული მდგომარეობიდან თავის მოღვარს გამოუყვანია. მოგვიანებით ღმერთმა ინგასა და მის მეუღლეს გოგონა ანუკა. სოფო, რომელიც ამჟამად თხოუმეტი წლისაა, კერის ლეცეუმსა და ნენების ავადმთაში სწავლობს. ხასიათით ღელას ჰაეს, მაგრამ ღელისაგან განსხვავებით მას დაბლომატობა სურს. ქალბატონი ინგა შობიბების ვულწრფელად ურწევს შეინარწუნონ სიყვარული, სითბო ოჯახში, რამეთუ ამზე ბეგრადა დამოცადებული ბავშვის ჯანმრთელობა და მისი მომავალი ცხოვრებაც. იგი ხშირად იხსენებს პატარა გოგონას, რომელსაც, როცა აზარა უკვე კარგად ხარ და წამლები აღარ დატკირდებოა, სასოწრავეთიბადა ბავშვმა ღელას ჰითხა: მამა აღარ მოვა ჩემს სანახავადო?

ქალბატონ ინგას სტუდენტბთანაც მეგობრული ურთიერთობა აქვს. ცდილობს, მათი თვალთვლი შეხედოს სამყაროს, თუმცა მეცადინეობას მკაცრად თხოვს. ისე კი ჰქონია შემთხვევა, სტუდენტის შვილიც კი მოუწათლავს.

ბუნების ოპტიმისტ ექიმი, სიღირსე კარგად გამოისის. ოჯახის ყველა წევრთან ერთად შესანიშნავად მღერის, ღამის ლექსებსაც წერს. განსაკუთრებით უყვარს თავისი ერთი ლექსი, რომელიც ასე იწვევა: „ნეტავი მამ, ვისაც ძალუმს კაცის გავება, ზრუნვა ერთუთხოვ, საყუთისთვის თავის დაღება...“

მეც ივჯე სიტყვებით დავასრულებდი ხსსამოფრო ქალბატონთან საუბარს და თვით ამ წერილსაც.

ინგა მუშალობსაჟ მთოსად

ვ.გენგერის ფოტოები

უცხო სიღმრთეობა

უკვე ათი წელია ქალბატონი გიული პოლავალიძე-ჩიბინაშვილი ანკარაში აურისა და ბიოინჟინერიის სპეციალისტად მუშაობს. მაღამ გიული, გურჯა-ბაჯია, გიულ-აბლა - ასე მოწინააღმდეგეობენ თურქეთის სხვადასხვა რეგიონებიდან, რაც შემთხვევაში სახვარეგარეთიდანაც მასთან მიღმაზე მისული ავადმყოფები და მათი ახლობლები. ისინი ქართველ მკურნალს დიდ პატივს სცემენ. ჩვენს თანამშაბულებს თურქეთის მედიაც თავის გვერდებზე ხშირად მასმინიმალს. ამის დასტურია სხვადასხვა დროს იქაურ ჟურნალ-გაზეთებში მოთავსებული სტატიების სათაურები: „გურჯა-ბაჯი კურნავს“, „თურქი პოლიტიკოსი ქართველი ქალისგან იღებენ ბიოინჟინერს“, „გიული ჩიბინაშვილი, - ბიოინჟინერიის უმაღლო სპეციალისტი“, „ხელეუბნი მკურნალი ქალბატონი საქართველოდან“... აღნიშნული სტატიები ქვეყნდებდა თურქეთის პოპულარულ გამოცემებში, მათ შორის - „ტემპოში“, „პოლიტიკაში“, „ანკარაში“ და სხვ.

და აი, ოჯახის მოსახალხურად თბილისში ხანმოკლე ემიგრაციით ჩამოსვლის ქალბატონმა გიულიმ დრო გამოანახა ინტერვიუსთვის.

მოხარებაა ჩვენი ზნეობა

დღეს მონათობიდან იცის, რომ ეს ნიჭი ჩვილობის ასაკიდან მოსდევს... პატარაობისას პირის ღრუ და სახე მუდამ უხურდა. მეორე შვილის ასეთი მდგომარეობა დედას - ქალბატონ თამარს აუფრთხავდა, სიცხეს აბრალუდა და ავადმყოფობის მიზეზის დადგენას ცდილობდა. ამის გამო სიღნაღი მცხორებდა ოჯახი რაიონის და დედაქალაქის ექიმებს ხშირად აკითხავდა. თუმცა, ყველგან ერთნაირად უსაძებრებდნენ, რომ ჩვილი აბსოლუტურად ნორმალურია ვითარდება. საბოლოოდ, როგორც დადგინდა, სიმპტომურად ბავშვის ორგანიზმში მოჭარბებული ერთგვარ განაპირობება. შემდეგ ისიც გაირკვა, რომ ბიოინჟინერია მას გენეტიკურად ბებიისგან (დიდი დედისგან) გადმოეცა; ქალბატონ გიულის არასდროს უავადმყოფია. დასაჯერებლად ძნელია, მაგრამ როგორც თავად აღნიშნავს, გვიპიც ეკ არ მიპატივბა. სამაგიეროდ, პატარაობიდან ძალიან მოძიარა, აქტიური ყოფილა. 4 წლის ასაკში მეორე სართულიდან გადმოშტატარა და ცხვირი გაუტეხავს, მაგრამ შშობლებს ბავშვი ექიმთან აღარ წაუყვანიოთ, დიდდროდ ცხვირს დედა ხელით უსწორებდა და თავისით შეხორციებდა. ქალბატონ გიულის აზრით, ასეთი შუდევი ვასაკვირი არცაა, რადგან ამ ასაკში პატარას ცხვირის ხრტილი ჯერ კიდევ არ აქვს გამკურნებელი და თუ მიხედვ, სპეციალურ სამედიცინო ჩარევას არც საჭიროებს. თუმცა, ამ შემთხვევას იგი არ დაუმნიშნავა, 5 და 7 წლის ასაკში იგივე გაუმორებია და ტრამპის გარეშე ვადარებინდა. არადა, როგორც თავად იხსენებს, სოფელში მაღალჭრბიანი სახლი ჰქონიდა, სიმაღლე, საიდანაც ხვტიბდა, 4 მეტრზე ნაკლები არ იქნებოდა.

16 წლის ასაკში მიხვდა, რომ ხელის შეხებით მტკიენეულ ორგანოებს კურნავდა და ტკივლის აუქნებდა. დრო გადიოდა, ქალბატონ გიულის მიერ განკურნებულ ახლობელ-ნაცნობთა რიცხვი იზრდებოდა. სიღნაღის საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ ინსტიტუტში ქსოვილების ფაქტურებზე გაკურნებლობა წავიდა და წლების განმავლობაში გაერთიანება „სოღანში“ ქსოვილების ტექნოლოგიად მუშაობდა. თუმცა, საკუთარი ნიჭის ამონახა ყოველთვის უნდოდა. და აი, 80-იანი წლებიდან საქართველოში ადამიანის ბიოინჟინერეულ შესაძლებლობებზე საჯაროდ დაიწყო საუბარი. ქალბატონმა გიულიმ ოსციოლოგს, პროფესორ რევზ ხომერდის მიმართა, რომელიც ამ ფენი-

მის იკვლევდა. მაშინ ჩვენს ქვეყანას ჯერა დაეთათაშვილის ბიოინჟინერეტიკულმა შესაძლებლობებმა მიულ საბჭოთა კავშირში გაუთქვა სახელი. პროფესორ რევზ ხომერდის სპეციალური ხელსაწყოთი გაუხსნიავს ქალბატონ გიულის სურსის ენერჯია. თუ ნორმა 40-50 ერთეულს შეადგენს, გიულის შემთხვევაში 250 ერთეული დაფიქსირდა. პროფესორმა იგი თავის კურსებზე მიიწვია, ხოლო შემდეგი ნიშატი მოსოციოს სამედიცინო ინსტიტუტთან არსებული თბილისის ფილიალში ციხნის გაღრმავება იყო, სადაც კარგად დაეუვლა ადამიანის ანატომიას და საკუთარი ბიოინჟინერიის სწორად გამოყენება ისწავლა; ამ დროიდან მოყოლებული დიდმის მასივში განთავსებული საორტული კომპლექსის ბაზაზე მოქმედ კოოპერატივ „პრონიაში“ 3 წლის განმავლობაში ბიოინჟინერიის სპეციალისტად მუშაობდა. მას ბუერი მადლიერი პაციენტი გაუჩნდა. საქართველოს ტელევიზიის პირველ არხზე პროგრამა „აღუზინიანი“ წამყვანი ოთარ სუფიაშვილმა ერთხელ სახვარეგარეთული ფილმის ჩვენება ეთერში საშუაერ განწყვიტა, რათა გიულის ფუნქციის შესახებ რეკლამა გაეშვა. მაშინ ასეთი ქმედისთვის ხელმძღვანელობის სავეფოლო დაიმსახურა, შემდეგ მკურნალს მოკლე ხნით რუსეთში, ქალაქ სტერნოპოლის ერთ-ერთ საავადმყოფოში გაკურნებლობა პრაქტიკა. რუსეთ-პოლონეთის საზღვარზე მდებარე პატარა ქალაქში ტურისტად ჩასული გიული ჩიბინაშვილისთვის სასტუმროში უთხოვიათ ავადმყოფი ექიმისთვის სუნის ჩატარებინა. განკურნებულმა ექიმმა ერთ-ერთი საავადმყოფოს განვყოფილს გამო აღმოჩნდა და ქართველი მკურნალი საშუალოდ თავისთან მიიწვია, თუმცა, ქალბატონ გიულის დიდი ხნით ოჯახთან დამორბა გაუჭირდა. ამისაში საქართველომ დამოუკიდებლობა აღიდგინა. მანაც ისევ თბილისში დაბრუნება არია. სამშობლოში ჩამოსვლის სტერნოპოლის საავადმყოფოდან პრაქტიკის გაგრძელებამ მოსწევია მოუყვდა, მაგრამ აღარ დათანხმებულა.

• გიული და გოფოლი პრემიერ-მინისტრის მესტუმრებაში

ტრამპიზონიდან ანკარაში მგავლილი შვა

ქვეყანა აირია, გაერთიანება „სოღანი“ შეფერხებებით მუშაობდა. გიული ჩიბინაშვილის ბიოინჟინერეტიკოსის პრაქტიკა შეველი თავის რჩენაში. ერთხელაც ტრამპიზონში ტურისტული ემიტი მგობრებთან ერთად ჩასულმა ტბილის ტკივილისგან განკურნა თურქი მადიანის მებატონე. ვასარებულმა პაციენტმა მკურნალს თავისი კორინდიანტი ჩაუწერა და ტრამპიზონში მუშაობა შესთავაზა. როცა ძლიან გაუჭირდა, გიული ჩიბინაშვილმა თურქეთში გამგზავრება გადაწყვიტა. ერთი წელი ტრამპიზონში მუშაობდა. დიდი სპორტული კომპლექსის „ტემპოს“ ბაზაზე, ქალაქის ცენტრალურ მოედანზე საკუთარი კაბინეტში ჰქონდა განხილბა. სახელი მაღლ გაითქვა, მასთან თურქეთის დიდი ქალაქებიდან - იზმირიდან, სტამბულიდან, ანკარიდან ჩამოდიოდნენ.

1996 წელს იგი ანკარის ერთ-ერთ კონცერტში მიიწვიეს. თავიდან მცვის თვალით უყურებდნენ, მაგრამ შემდეგ ალტერნატიული მედიცინის შესაძლებლობებში თავად დარწმუნდნენ, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც უპარბი ავადმყოფი განკურნებულა.

გაეროსთან
განაცხადი

რნა. ამჟამად იგი თავის პრაქტიკას აწარმოებს, აურა-აკუპუნქტურისა და მეზოთერაპიის კერძო კლინიკაში ექიმ ლექსელ ქუჭუქელებესთან ერთად ეწევა. მიღებულ მოსულ ავადმყოფს ისინი ერთად უსვამენ დიაგნოზს და მკურნალობის იმ მეთოდს არჩევენ, რომელიც უკეთეს შედეგს გამოიღებს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში.

გთავაზობთ იმ დაავადებთა ჩამონათვალს, რომელთა განკურნება ქალბატონ გიულის ხელწიფება:

- კისრისა და წელის რადიკულიტი;
  - ოსტეოქონდროზი;
  - თავის ტვინილი, შაკიცი, ჰაიმორიტი;
  - ყურის ტვინილი;
  - სტრუსები;
  - ჰაპერტონიული წნევა;
  - კეთილთვისებიანი სიმსივნეები;
  - თავბრუსხვევა;
  - უმადობა და უზომო მადიანობა;
  - კუჭის წყლული;
  - გასტრიტი;
  - ენურეზი (ბავშვებში შარდის შეუკავებლობა);
  - ფსიქიკური პრობლემები;
  - სიგარეტისთვის თავის დანებება;
  - თირკმლის ანთება და ქვიშა თირკმელში;
  - კანის დაავადებები.
- ანგარის კერძო კლინიკაში მის ბაციენტებს შორის ინტელიჯენტი

მოხდის.
აი, რამდენიმე მათგანი:
„მთელი ცხოვრება თავი მტკიოდა, ვერაინი მიშველა. როცა მადამ გიულის სახელი გაგივე, მას მივაპურე. 10 სეანსის შემდეგ შვევა ვიგრძინე, თანაც ყოველგვარი ნემსისა და წამლის გარეშე განხუვრედი.“

ქალბატონი მურენდ შურენაზი, ანგარიდან:
„მე წლის ტკივილი მასწუხებდა, როცა ჩემს მეუღლეს თავის ტვინილი მოურჩინა, მივაუთხე და 10 სეანსის შემდეგ სრულად გამოვჯანმრთელდი, ახლა არაფერს ვეჭივი. გიული ჩვენი ოჯახის მღვდელია (ე.ი. ანგელოზი)“.

ბატონი ჰუსეინ კორქმაზი, ანგარიდან:
„ბავშობიდან დაწვეული 47 წლის განმავლობაში სიგარეტს ვეწეოდი. გულ-ბაჯიმ 8 სეანსით წვეისთვის თავი დამანებებინა. ძველი დრო რომ ყოფილიყო, ჩვენი მუნიციპალიტეტიდან მამულეს ვაჩუქებდი“.

სამადლობლო წერილს წერს პატრუსის მუნიციპალიტეტის თემჯღომბარე ისამ ჰელთერჩა.

„10 წლის განმავლობაში მასწუხებდა წელის ტვინილი. ყველაფერი მოვიხვე, მერე გიულის შესახებ გაუივე და 9 სეანსის შემდეგ ყოველნაირმა ტკივილმა გამიარა“.

შეუცარიის ქალაქ ნინგამფის მკვიდრი, ექიმი გულმინარ კარაძემუღლოლი.

ორსანი

გიულის ქალიშვილი თამარი ოჯახთან ერთად

ნეთის წარმომადგენლები ქარბობენ: პოლიტიკოსები, მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელეები, ექიმები, ხელოვნების მუშაკები და სპორტსმენები. ქართველმა მკურნალმა თურქეთში მცხოვრებ აზნებთან, ქართულ საოცისტომოსთან მჭიდრო კონტაქტი დაამყარა. მის კლინიკაში მოხვედრილ თანამემამულეს ყოველთვის განსაკუთრებული სითბოთი ეგებება, თუ შეატყობს უჭირს, მკურნალობის ფულს არ ახდენინებს.

აურა-აკუპუნქტურის სპეციალისტი, ექიმი ლუსკელ ქუჭუქელებე დღიად ემადლიერება ქართველ მკურნალს, რომელმაც მათ კერძო კლინიკას სახელი მიიღო თურქეთში გაუქმევა. გიული ჩითინაშვილს განკურნებულ ბაციენტების სამადლობლო წერილებიც

გიულის ვაჟი ბექარი შევილებთან ერთად

„ დ ე ა “

1993 წელს გაერო-მ მიიღო დადგენილება „თანაბარი უფლებების უზრუნველსაყოფად“. ამის შემდეგ ასოციაციის მრავალმა მემბრანმა იმსახურა, რომელიც იცავს ადამიანებს, რომელთაც ამათ სხვადასხვა სახის უზარაზრულად. სპეციალური ინსტიტუტი, „ოპოზიციური ინფორმაციის ცენტრი“, აქვეყნებს, დადგენილების მიზნების მიერა ფაქტზე მიიჩნება, ხოლო საბარათებში, ამოღო მძაბრებით წლის შემდეგ დაიწყო ინსტიტუტის მამკლის აქტივობა. რომლის ინიციატივით ძალა ზრდებოდა არასრული არასამხარკრონ ორგანიზაციის „ინვალიდ ძალის და ინვალიდ ბავშვების დამცავი ასოციაციის“ და“.

მადონა ხარება – არასამხარკრონ ორგანიზაციის ხელმძღვანელი: „ვეფრობი, საქართველოში, აუცილებლად უნდა არსებობდეს ინვალიდობის სფეროში ომბუდსმენის ინსტიტუტი. ამის თაობაზე უკვე გვერდა შეხვედრა საკანონმდებლო ხელისუფლების წარმომადგენლებთან. აღსანიშნავია, რომ პროექტი მიმდინარეობდა „ვეროცომისის“ ფინანსური მხარდაჭერით, რისთვისაც დიდ მადლობას უვხდით მას.

ხელისუფლების წარმომადგენლებთან შეხვედრაზე დაწერილებით განვიხილეთ ორი საკითხი: დისკრიმინაცია ინვალიდობის სფეროში და ომბუდსმენის ინსტიტუტის არსებობის აუცილებლობა. ასევე შევეხეთ ტერმინოლოგიის საკითხს. აბსოლუტურად მიუგებლად მივაჩინა ტერმინი „ინვალდი“ და „უნარმუნდუდელი ადამიანი“, რადგან იგი ხაზს უსვამს არა პიროვნებას, არამედ მის შესწავლულ შესაძლებლობებს. ამიტომ, ჩვენთვის უფრო მისაღები იქნებოდა ტერმინი – „პირი შესწავლული შესაძლებლობებით“, რადგან ასეთი განსაზღვრისას აქცენტი ეკიდება, პირველ რიგში, პიროვნებაზე და შემდეგ მის განმასხვავებელ თვისებაზე. უნდა ითქვას, რომ ჩრდილოეთ ევროპაში, იქ, სადაც ყველზე მაღალ დონეზეა ეს ურთიერთობები, ხმარობენ ტერმინს „ადამიანები განსხვავებული შესაძლებლობებით“.

ჩვენთვის ძალიან მტკივნეულია, როდესაც აქცენტი ეკიდება ჩვენს ფიზიკურ შესწავლადობას. ახლა, როდესაც შეიძარ და გვსაუბრებთ, ჩემს ინვალიდობას აბსოლუტურად ვერ ვგრძობ. იმდრო, რომ ინვალიდობა არის შედარებით ცენტვა. პროფესიონალი ფიზიკოსი ვარ და ჩემს ფიზიკურ შესწავლადობას არ მიუგებნია ვაგუნდა ჩემს გონებრივ შესაძლებლობებზე. ახლა მხოლოდ თქვენი რესპონდენტები ვარ, რომლისთვისაც ამ მომენტში მთავარია თქვენთან საუბარი.

პროექტზე მუშაობისას ალბათ გავცანიეთ მსოფლიო გამოცდილებას ამ საკითხთან ინტეგრირებით.

– დიან, ჩვენ შევისწავლეთ დავისის, პოლანდიის, შვედეთის, შვეიცარიისა და ნორვეგიის გამოცდილება. ინტეგრირებით დავუკავშირდით ამ ქვეყნებში შესაბამის სტრუქტურებს. მაგრამ არ ვაპირებთ პირდაპირ ვადავიდოთ და ისე დაეაქცივდეთ ეს ინსტიტუტი საქართველოში. მაქსიმალურად შევეცადებით, ყველაფერი ქართულ სინამდვილე შევსაბამოთ. ამ მიზნით, უხვდებოდა ინვალიდობის პრობლემებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებს, თავად ინვალიდებს. ამ შეხვედრებში კიდევ უფრო განვკვირვებდით რწმენა იმისა, რომ ნამდვილად საჭიროა ამ ინსტიტუტის ჩამოყალიბება საქართველოში.

– თქვენ ასხენთ ვერაულო ქვეყნები, სადაც არსებობს ეს ინსტიტუტი, თუ შეიძლება, მყოფედ გვიამბოთ მათი გამოცდილების შესახებ.

– უნდა აღვნიშნო, რომ როდესაც გაერო-მ 1993 წელს მიიღო დადგენილება „თანაბარი უფლებების უზრუნველსაყოფად“, შედეგით უკვე ერთი წლის შემდეგ, შეიქმნა ინსტიტუტი „ომბუდსმენი ინვალიდობის სფეროში“, რომლის ფუნქციებია: საკანონმდებლო მუშაობა, მონიტორინგის ჩატარება კანონებზე, რათა არ დარჩეს უურადლებოდ არც ერთი კანონი და დროულად შევიდეს ცვლილებები კანონში ინვალიდების ინტერესების გათვალისწინებით. ამავე დროს, შედეგით ინვალიდებს აქვთ ომბუდსმენთან უშუალო ურთიერთობის საშუალება: საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლომდეც მიდის ხოლმე განხილვები.

ინვალისის მიღელო ცოტა სხვაგვარია: იქ არსებობს 12-15 წევრისაგან შემდგარი კომიტეტი, რომლის წევრთა ნახევარზე მეტი არის ინვალდი, ან შეუბა აქვს ამ პრობლემასთან. ეს კომიტეტიც სახელმწიფოს აწეღის სტრატეგიულ გეგმას ამ ადამიანებთან მიმართებაში.

– უცხოური გამოცდილების გათვალისწინებით, როგორ მიიღეს აირვენი თქვენ?

– ვერ-ვერით ვერ მუშაობთ კონცეფციანზე. შეეხებით სახალხო დამცველს, ბატონ სოზარ სუბარს, გავაცნით ჩვენი შესწავლულები. პრინციპში, იგი მომხრეა ამ ინსტიტუტის ჩამოყალიბებისა, მაგრამ ამ ეტაპზე ფინანსური უზრუნველყოფა, ალბათ, გავირდება. თანაც თუ ამ ინსტიტუტის აპარატში იმუშავენ მხოლოდ ერთი ადამიანი, რომელიც იქნება თბილისში, რეგიონებში მცხოვრები ინვალიდები მას ხაზს ვერ მაისწავლენ, რადგან ჩვენთან ვერ კიდევ არ არის განხილული მთავარი კომპარტიკული ქსელი ისე, რომ უზრუნველვოს სისტემატარება ინფორმაციის მწოდება.

ვეფრობით, წარმომადგენლები უნდა იყვნენ რეგიონებში, რათა უშუალო კავშირი ჰქონდეთ ადგილობრივ ინვალიდებთან, რადგან ომბუდსმენის პირს არსებელი ინსტიტუტი ვერ იცავს ინვალიდებს დისკრიმინაციისაგან, ხოლო ამის ფუნქციები, საწინააღმდეგო, ვერ კიდევ მრავალადა საქართველოში.

ამის დასტურად სულ რამდენიმე მაგალითს მოვიყვან: ზუგდიდის ერთ-ერთი კოლეჯში არ მიიღეს მოზარდი, რომელიც 11 წლის ასაკში ხაღმე აფეთქების შედეგად დაბრძანდა და დავარა მარჯვნივ ხელის მტკევაში. „მანხე ბავშვებს არ ვლებოლებით“ – იყო პასუხი.

ჩხოროწყუში მასწავლებელმა სკოლაში არ მიიღო ბავშვი შესწავლული შესაძლებლობებით, სხვა ბავშვებმა ამ მანხეც ბავშვს როგორ უფერი“.

ჩვენი რეგიონის ერთ-ერთ სკოლაში მშობლებმა პროტესტი გამოიტყვეს იმის გამო, რომ სკოლაში, სადაც მათი ბავშვები სწავლობდნენ, გაიხსნა ინტეგრირებული კლასი (რაც უკლებსიმბის ინვალდი და გაძმირეული ბავშვების ერთად სწავლება). მათ მოსიხარუეს სკოლის დირექტორს ამ ბავშვების

გაყენა სკოლიდან. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ისინი დაემუქრნენ დირექციას, რომ თაყაე გადაიყვანდნენ შეილებს სხვა სკოლაში.

სწორედ ამიტომ, აუცილებლად მიგვახსნია, შენგულდული შესაძლებლობების პირთა უფლებების დამცავი ინსტიტუტის შემოღება „ინვალიდების სფეროში ომბუსმენის“ სახით, რომლის ერთადერთი დანიშნულება იქნება ამ პირთა უფლებების უსრულყოფილო და მათი ჩართვა საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

– როგორც ცნობილია, თქვენი ორგანიზაცია კვლავ განაგრძობს მუშაობას ინვალიდების თემაზე და ამჟამად ახორციელებთ ევროკავშირის მიერ დაფინანსებულ პროექტს.

მადონა ხარებავა: იანერდანი ჩვენი ორგანიზაცია ახორციელებს პროექტს, ინგლუზიური განათლების შესახებ, რომლის მიზანია, შენგულდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებების დაცვის ხელშეწყობა ინტეგრირებული განათლების სფეროში. პროექტის ფარგლებში მომზადდება მეთოდური სახელმძღვანელო მასწავლებლებისთვის, რომელიც დაეხმარება ინგლუზიური სწავლების უზარ-ჩვევების გაუმჯობესებაში.

შენგულდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანები ის სოციალური ფენაა, რომელიც ყველაზე მეტად დაცველია. ამ ადამიანების უფლებებს აღიარებს და მათ სრულ ჩართვას საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში მხარს უჭერს სახელმწიფო, მაგრამ რეალური სიტუაცია მკვეთრად განსხვავებულია. კანონი არ კრძალავს მათთვის განათლების, დასაქმების, სამედიცინო მომსახურების უფლებას.

პროექტის ფარგლებში შეეუბნებით განათლების სფეროში არსებულ პრობლემებს, კერძოდ კი – ინვალიდთა განათლების საკითხს. აღენიშნავთ, რომ სიღარიბის დაძლევის სახელმწიფო პროგრამაში განათლების სექტორში აღინიშნულ ქვეპუნქტში „ზოგადი განათლება“, პროფესიული განათლება – არსად არ არის მოხსენიებული შენგულდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვები და ახალგაზრდები. იმედს გვაქვს, ისინი მოიაზრებოდნენ სხვაგვარად საგანმანათლებლო სფეროში.

რაც შეეხება ინგლუზიური განათლებას, პირველ რიგში, უნდა გაიმიჯნოს ერთმანეთისაგან ინტეგრირებული და ინგლუ-

ზიური განათლება და განისაზღვროს მათ შორის განსხვავებები.

– რას გვთავაზობს განათლების და მეცნიერების სამინისტრო ინგლუზიური განათლების სფეროში?

მადონა ხარებავა: ჩვენმა ასოციაციამ მიმართა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს თხოვნით, განემარტა ჩვენითვის, კონკრეტულად რა ნაბიჯები გადაიდგა ინგლუზიური სწავლების დაწერვის ხელშეწყობად.

სამინისტრომან მივიღეთ პასუხი, რომ სამინისტრო ქართული კანონმდებლობის შესაბამისად, ინგლუზიური განათლების დაწერვის ხელს შეუწყობს:

ინგლუზიური განათლების დაწერვაზე ზრუნავს განათლების რეფორმის პროექტი „ილია ჭავჭავაძე“, შემუშავებულია სამუშაო ვერსიები დოკუმენტებისა: ინგლუზიური განათლების მიზნები, ინგლუზიური განათლების ზოგადი პრინციპები, ინგლუზიური სწავლების სტრატეგია.

სტრატეგია გულისხმობს იმ უზარების განვითარებას, რომელიც მოსწავლეს არსებულ პრობლემათა გადაწყვეტასა და ხელშეწყობას რესურსების გამოყენებაში დაეხმარება.

მიმდინარეობს კვლავი ტრენინგები შენგულდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებთან მუშაობის პრაქტიკული ჩვენების ასპაძლეობად.

2005 წელს ეროვნული გამოცდების შედეგად ხუთი შენგულდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვი ჩაირიცხა უმაღლესი სასწავლებლებში. აქედან ერთი ბავშვი (კურებრალური დამბლით იყო დაავადებული, ხოლო ოთხი – უსინათლო).

ჩვენი მუშაობის ძირითადი აქცენტი სწორედ საზოგადოების მომზადებაზეა გადატანილი. უნდა „შევიცვალოთ“ ამ ხალხის მიმართ. პროექტის განხორციელების ამ ეტაპზე გათვალისწინებული ტრენინგების ჩატარება ოთხ სამიჯნე ჯგუფთან: სკოლა, (დირექცია, მასწავლებლები), მშობლები, ბავშვები და მედიის წარმომადგენლები.

ჩვენი საზოგადოებაში ხელვა უკვე არსებობს, მაგრამ ამ ხელვას განხორციელება უნდა.

ლუბა პარპიანი

ლაილა იაზვილი

ის კრები არ იყო, მართულ გადღიან სიტყვას იყო შემყარაველი ძეგლი, მანინ ფარდა, რიცა ფული საიმპლს ვერ დაიტავს. განგარტოვდგომლ და სინარული თუ დარდი უზრალო, ალალ სტრამონვალ ბაგმოილგამკოლა, ფარდა სინარულუნ, მართულვარვამ, სიკამოვამ, რადან თვავლაც ამ ამიოლოვოვოლი გრანოვამის განსახივრამ იყო. სიფოცხლის მიმფურს ყავილვამისგან ულვავამს მომამინივამს კამინვამს, ვიბ თხავილი ხელის ნაწილს ასსრვამს და ახლოვლვამს უსახროვრვამს. სიფოცხლს შესტავრვამს და შეხაროვრვამს. მიხელი ცხოვრვამს ღიმილიანს გაატარა და სიმპლილვამს ღიმილით უშვავს.

ალოონს ვღვები თქვენი დაყოლიოი, რომ შიბს ზაქოვბი დაჯიჯიოი, ნიკვ, შირქოონ, მოვოც ყსიშრავი, ნიჯას მოვჯიჯიო პირიქიოი ყოცს, ევოციბ, ფაწო ლავინაწიოი და სოწარყოლიო დაჯიჯივები, თან გამორეგვან შე შიბი სოწიქვ, შიბი კოპაშვი, ვიმწიბს თოქოიბი.

იქნე მიმწიქარე შე შეიქს ბილი, ზაქოვტიქიოი ჭავიქიას ორწიბოიბ, შე ვაქოვტიქიოვ ვაწარბიქიოი, ყოვო სრბს წინაშე ირბიოი მოქოიბ, იქნე, მიმწიბს შეიქს ვიქოიბს და ავიჯიჯიოს სოლი მვიოვას, მვიოვას, თიოიბი შეიქსხას, ნივოვტიქიოი ცოწიოვოვას, მანქა ვიქარე შინვას, ზაქიქიბინ, ვარევიქიო...

გზით ავსებელი დღეები

1966 წლის იანვარი. ქალაქში ჯერ კიდევ არ დამცხრალიყო ახალი წლის განწყობლება. დავიჭრებოდი მავუყვებოდი ელბაქის ადმართის. ზეფლზე, შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გვერდით რომ ავითავი იყო, იქ ჩემი პროფესორი ბატონი ანდრო ჭილაია შემომხვდა, რომელსაც უნებურსიტეტში ლიტერატურათმცოდნეობის კურსის გვეთხოვდა. უფერესიტეტი ახალი დამთავრებული შეინდა და, ბუნებრივია, გულისხმობრები გამოეითხა, რას ესაკეხინობდი. მეც ვუამე ჩემი გვეძების

შესახებ, რომ თეატრმცოდნეობის განხრით მინდა გავაგრძელო მუშაობა, ბატონი პროფესორი კეკელიძის რეკომენდაცია-დახასიათებით და ბატონი შალვა ამირანაშვილის თანხმობით ახლა ბატონი დიმიტრი ჯანელიძის ხელმძღვანელობით ამჟამად ბეული ქართული თეატრალური სახასიათოთი კულტურის საკითხებს ვამუშავებ-მეთქი, პარალელურად მინიშუმის ჩასაბარებლად ვუზახდი, თან გამოიცემოდა „ნაკადულში“ ვუშაობ კორექტორად და ამ სამუშაოებთან ერთად იკორექტორის კითხვა მუქნულა-მეთქი. ბატონმა ანდრომ იცოდა, რომ მე ტექსტოლოგია ვიყავი და მირჩია, აყადემაში გიორგი ლიონისთან მივსულეფივი, უსათუოდ დავგებარებო. არც დამიყურებია, 11 იანვარს მივედი ლიტერატურის ინსტიტუტში, მაგრამ დირექტორის მისაღები ოთახის კარი დაუტეხილი იყო. თანამშრომელმა მითხრა, რა საკითხზე ვიყავი მისული, შემატყი, რომ ველევადი. როცა მისცეს მინახი გავეცანი, მიიხრა, უფრო სწორად, გამამხრება, დაულოდლო, ავიტეხლად დარბუნდება, აქვე, საზოგადოება „ცოდნაში“ ფერდულ ქართულეთთან მუხედრანვა მიწყეულით. გოგლა ვეიტეხლად დავეხმარებო. გროორც ასეთ დროს ხდება ხოლმე, რაღაც უხერხულობის გრანძმად შემბაჭი, მოსაცდელში ვეღარ ვაჭერდი და ვესტიბიულში, კიბესთან დავდექი. არ გასვლა ბევრი ხანი, რომ დაიანებე, კიბეზე საკაოდ ჩქარი ნაბიჯებით ამოდის ბატონი გიორგი.

– მე მელოდებით? – შემოსვლისთანავე მეთხა მან.
– დახ, – ძლივს გასაკონად მიუთქე.
– ვინ გამოგავანა, ქალ! – თითქოს მკვახედ ხმაამალეებით ითხრა. ასეთ ტონს არ ვულოდი. შერითალმა და გაკვირვებულმაც კი ისევ ძლივს გასაკონად ვითქე:
– არაგინ.
– შემოდი, – მიიხრა. დავჯექი თუ არა, მაშინვე თეატრალური ინსტიტუტში წარსავგენი ბატონ პროფესორი კეკელიძის მოცემული რეკომენდაცია-დახასიათება გავუწოდე, რომელშიც სულეფრბის დროს წაითხოული ჩემი სამეცნიერო თემების იყო დასახელებული. მათ შორის ხანა თქმა გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედებას შეეხებოდა. ბატონი გიორგი რეკომენდაციის კითხვას შეუფა. ოთახში მამისისებული სიმუქე ჩამოდა. თითქოს საყუთარი გულისცემა შესინდდა. დასაბული შეეცქერილი პოეტს, რომ მის სახეზე შთაბეჭდილება ამომეითხა. ბატონმა გიორგიმ მყისიერად თავი ასწია, სათავად

შუბლზე აიწია და თითქოს ჯიქურ შემეკითხა:
– ლეონიძე არ გიყვარს? შეკითხვას მიუხეზდი, სარეკომენდაციო ბარათში გალაკტიონი ხომ სამჯერ იყო მოხსენებული.
– როგორ არა, – ვუპასუხე მყერადლებით.
კითხვა დაამთავრა თუ არა, მაშინროს მოუკედა და კუთხებში, ვაგას ბიუსტს მიამაყრო მზერა. ცოტა ხნის შემდეგ მიიხრა:
– ახლა დავაკეხული ვარ, არა მაკელიან, ხვალ მიიდი და მოვიფიქროთ, ან ასე იქნება, ან – ისე. აღარც ვფიქრობდი მისვლას, მაგრამ „ცდა ბედის მონახვერეაო“, იტყვიან და მეორედ დღეს, რაკი დაბარებული ვიყავი, მაინც მივედი ინსტიტუტში. პოეტი მაგიდამდე დალავებულ ქაღალდებსა და წიგნებს ჩასცივინებდა. ღრეზოდ დარჩენილი კარდესან ველოდი, როდის ასწევდა თავს, არ მინდოდა მისი მყუდროება დამეღრევი. კარგა ხნის გასტანა ასე. დამინახა თუ არა, დამიძახა, შემოდი, მანდ რასა დგახარო. წინ განიხილი ფურცლები საქაღალდემი გულდავულ ჩაწყაო, სწრაფად წამოდა და კარადმი შეინახა. მერე მავიდას მოუვდა და მითხრა:
– ახლა რას ითხოულობ? – არაო შეკითხვა მაშინ სრულიად უადვილოდ მოულოდნელი მქევენა, მაგრამ პასუხი არც კი დამიყოურებია:
– თამარის ცხოვრებას-მეთქი.
– ნეტავი მართლა ასე იცისო, – ბრძანა.
პოეტის დავეკვება ბეული დამწყებება. ამიტომ იმულებული ვიყავი განმეჩრტა: ბეული ქართული სახასიათოთი კულტურაზე ვუშაობ ამჯერად და ამ მიზნით ვეცნობი ბეული ტექსტების, ვისრიაინი უკვე დავამუშავე-მეთქი.
– ქალი, მუქნეირი დარევი ავირჩევი და დავითავრებია, როგორც ჩანს, მუშაობაც გვეყვარება, თუ მუშაობა გინდა შენს სპეციალობაში იმუშავე, რას ავირჩევიბა თეატრიო. მერე მდევან ქალს დავუძახა და დავალო:
– აი, ეს განცხადება ვაღამეკვე. ყველაფერი ასე დატოვე თეატრამეო. შემდეგ მიიხრა:
– ახლა, ამჟამად არა მატქეს სამუშაო, იენისმი მოვიზერებ რამებს, მანამდე კი ქართულ მყერლებზე მოვინებებს ვავრებუბ და თუ ზურგილი გექნება, ამ საქმეზე იმუშავე – და თან სიაც მოამწოდა, – აირჩიე ვისზე გინდა იმუშაო. რა თქმა უნდა, „ცისფერ ყანწულში“ ავირჩიე. ბატონმა გიორგიმ იმწადაცე თავისი ხელით დამწერა ვახტანგდის ნიმუში. „თქვენი დავალებით მსურს ჩავსწერო მასალები და მოვინებები ვალაქტორ ტაბიძეზე, ტციანი ტაბიძეზე, ლეო ქაიხეზე. პაილო იამწელებ. ნეო ლეოთფიანბიზე. ვიხოვე წერილობით დამდასტურეო.“ იმ დღეს ჩემი სამუშაო გვეცდა შეადგინას: 1. ლეო ქაიხელი, 2. კოტე მავაშვილის მუდლე. 3. ვალერიან გაფრინდამეო. 4. სანდრო შანშიაშვილი. ამავე ქაღალდზე მაიწერა ქალბატონ ნუკემა მავაშვილის ბინისა და ტელეფონის ნომრები. შემდეგ მისვლამე ბატონმა გიორგიმ თავისი ხელით ჩამომწერა საკითხები: 1. ტციანი და ბალმონტი, 2. ტციანი და ქართული სათესტრომო, 3. ტციანის პირველი სიყვარული, 4. ტციანის მეგობრები მოსკოვში.
საგანებულ უნდა აღნიშნო, რომ ამგვარი სამუშაოებისათვის თუმცა პრაქტეული გამოცილება არ მქონდა, შინაგანად უკვე შეზავდებოდი ვიყავი: უნებურსიტეტში ტექსტოლოგიის კურსს გეითხოვდა ბატონი პროფესორი კეკელიძე, რომელსაც ღრმად გვიწერავდა არამხოლოდ მყერლობის სიყვარულს, მისაც ვეგასწავლიდა, თუ როგორი გულისხმობრები უნდა ვეყვენდა მყერლის შემოქმედებით ლაბორატორიაში, დიდი ქართული პროზაიკოსი კონსტანტინე ვამსახურედა „მყერლის სახელოსონს უკანა კარებს“ რომ უწოდებს, თუ რა მნიშვნე-

ლობა ქონდა ავტორის შემოქმედების შესასწავლად მის ცხოვრების თვით უმნიშვნელო დეტალსაც კი უნდა გაგვეჩვენა, როგორ მუშაობდა, როგორ ქმნიდა ლექსები თავის ნაწარმოებს, როგორ აღწევდა იგი სრულ შეფინიჭიერ დღენამდე. ასე რომ, სრულიად მოულოდნელად და იოლად ბატონი გიორგის ხელდასმით ჩემი სულიერი სამყარო ვიპოვე და იმ დღეებშივე შეველექე მუშაობას. საირეზივტილო ბატონმა გიორგიმ რამდენიმე ეპიზოდი გაიხსენა თავისი ცხოვრებიდან: „ჩემი წინაპარი“, „ფედაჩემი“, „სასულიერი სასწავლებელი“, „ფრანუი „ფინდური“... ჩემთვის მოლოდინად უჩვეულო გარემოში აღმოჩენილ და ისე მერიდებელად, ჩაწერას ძლივს ვახერხებდი, შეითხვებოც კი ვერ დაეუფე. ჩანაწერიც შესაფერისი გამოვიდა. რა თქმა უნდა, ბატონმა გიორგიმ ეს არ მგარბნობდა, მხოლოდ მიიხზრა, ნაწიჭარველ გაქვს მომზადებული და თავისი ხელით ჩაასწავრა. წესობა კი იმდენი იყო! როგორც მნიშვნელოვანი და ძვირფასი მასალა, შემდეგში იგი საქართველოს გიორგი ლეონისის სახელობის ლიტერატურის მუზეუმს გადავიცე.

ბატონი გიორგი ყოველ ჩემს ჩანაწერს ეცნობოდა, რომ რაიმე უსწრებად არ გაპარულიყო ტექსტში. ასე რომ, საფუძვლიანად დავსახლდი ლიტერატურაში, თუცა თეატრის და ხელოვნების სიყვარული და მისდამი სამსახურის გრძობა ჩემში აღინაგადც არ შექნებულა. ამის დასტურება ჩემი ფუნქციონირების ნაშრომი (პირველი ცდა ქართულ თეატრალურ კრიტიკაში) მიძღვნილი დიდი ქართული მსახიობის, მუდმივ დასის ფუქსიდეზის, მისი ერთ-ერთი მესვეურის, ქართული თეატრის თეორეტიკოსის, რეჟისორის, დრამატურგის, რედაქტორ-გამომცემელის და საზოგადო მოღვაწის ვალერიან ვენისაღმი (ვალერიან ვენისა ლიტერატურულ-საგამომცემლო მოღვაწეობა, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1989; წიგნი-აღბოში - „სიცოცხლე ქვაში“, ცნობილ ქართულ მონუმენტალისტზე, საზოგადოების პრემიის ღაურეატზე იმხანად თბილისის საზაბტური კავადების ქანდაკების კათედრის პროფესორზე, რუსულენოვანი დამსახურებულ მზატარზე მოქანდაკე ანზორ გომართიულე (გაბოსაყვანიძე) მომზადდა გამომცემლობა „ხელოვნებაში“ 1994 წელს და დღემდე ელის სპონსორს).

ბატონ გიორგისთან მისვლის შემდეგ დაიწყო ჩემთვის სრულიად უჩვეულო, საინტერესო დღეები. ისინი რადიკალურად ამაღლდნენ ჩემს თვალში, მათ სხვა აზრი, სხვა ფერი შეემატა: ბერე საინტერესო ადამიანს შეუხებ და ვესაუბრე „ციციყერ ყანწილებზე“. დღერთი ჩემი, მათი მოგონებების ფონზე რა აზრის ვხვდაკენიყავითა ამ დორსულე სახეებს, რა ცხადად წარმოსახება თვალწინ იმეათით სიღარბასილითა და მშვენივრით სპეკ კრებე მაცაშეილის სილუეტტი, მოგონებებით რომ დგას პოეტო აკაკის წინაშე და გულდასმით ისმენს მგოსნის სიტყვებს თუ შეგონებას:

„ა, თითო არ მოყავი, მეც არავითხელ ვყოფილვარ შენს დღეში, მხნელ იყავი!“ ახლაც ყოველთვის სხვაგვარი სიმაფრით ვეითხულობ ტტიცან ტტიბის ლექსთა სტრიქონებს და რაღაც სხვაგვარი განცდით შევიგრძობნო ამ სტრიქონებში გამოვლენებულ პოეტის სულიერ ტკივილებს.

ამ ორობოგადიულ ნიშნებს, პოეტურ შევიხვებასა თუ შორისდებულებს, რომელიც საოცარი სიხვადით შემოაქვს ჩემში ტტიციანის ნერეოული ხმის ნაკადი: „ვარ თამბდალი, გულით საწყალი -

სთვის ჩამიდგეს გული საგულეს, მაგრამ ქართული მისე და წვალი ვერ ნახავს პოეტს ჩემს უერთგულესს.“ ალბათ, ამიტომ უთქვამს დიდ რუს პოეტსა და რომანისტს ივან ტურგენეფს ასეთი გრძნობით: „მე ვაღმერთებ წარსულის ნაკვეთებს“.

ერთხელ, ბატონმა გიორგიმ ოჯახური ამბები გამომიყვინა და ჩემი საღაურბოც გავიკო, გაუკვირდა, შენი გვარი მაგ მხრინდან არ უნდა იყოს, მიიხზრა. ინტერესით მისმენდა პოეტს, როცა ჩემს ჩამომავლობას ვაცნობდი: ბაბუა - ილია ხეთერელი - ქუთაისიდან აკო წარბოზობით, თვორ ხიდიან წივნის მალაზია ქოჩინა და ივერ-პატარა წივნებსაც გამოსცემდა, რომ კითხვის მოყვარული ხელმოქმე მოსახლეობისათვის წიფნი ხელმისაწვდომი გაუხდა, აგრეთვე, ხშირად ათავსებდა წიფილებს იმეპაზინდელ პრესაში სხვადასხვა საჭიროებოტო საყთხებზე/ სხვათა შორის, მოგვაგონებთ წიფაწილდ ილია ხეთერელის მეტად საინტერესო მოგონებთა აუქსიანდრე ყანბებზე 1904 წლის გაზთი „ივერიაში“, როდესაც ვაშხადუბილ ნაწივევს ცნობილ ქართულ ოფთალმოლოგე გიორგი ტტიციანზე; ცხოვრებად იანთხილ და მამაც ექ დაბადებულა, ხილო დედა, გვარად ხურციკი, ენას რაოინდანდა და ამიტომ გავლაციონისა და ტტიციანის სახელობე ბაგეშობიდანვე ქმინდა მესხისზობრეცებულა. აქედან მოდის მათდამი ჩემი დიდი სიყვარული.

- რაი ვალაციონი ასე გიყვარს, კორნელი სანაძე უნდა იცნობდე, ის ხომ ვალაციონის მზატყარია, - მიიხზრა ცოტა ხნის შემდეგ.

- არ ვიცი, არც მის მიერ დაზატული ვალაციონის სურათი მინახავს-მეთო.

- ხვალ მიდევარ კორნელისთან, წამოდი, გავაცნობ, ბერე საინტერესო რაქს ვტყვევის ვალაციონზე.

1966 წლის 20 მარტი. კორნელი სანაძის ატელიე. იმხანად ფერმწერი გიორგი ლეონისის პორტრეტზე მუშაობდა და ფოტოგრაფს პოეტის რამდენიმე სურათი გადააღებინა. მახსოვს, მზატყარმა პოეტს მაგიდანვე წიფნი დაული და დასმინა:

- ვითომ ლექსს წერთ, ბატონო გოგამა. ამაზე ბატონ გიორგის გალიდა და ერთი ფაზა გაიხსენა თავისი შეხვედრებიდან, კონფერანსის თემა გამოცხადებია:

- ახლა საკუთარ ლექსს წაიყვინავს საქართველოს საზალხო პოეტი გიორგი ლეონიძე. არ გასულა რამდენიმე წელი და სახელსონში გაისმა მგოსნის ხმა. იგი მისეგვრი დიღოსტრეობით კითხულობდა იმწამს დაწერილ ექსპრომტს: „ნაიფნებში, პარინოაში სიძის იალწით მივაგბო სიტყვს, მე მინდა, გული საქართველოს მშგს და პოეზიას უკლებლივ მივცე!“ შემდეგში, ეს სურათი, რომელიც ბატონმა კორნელმა იმხანავე დაზატა, ჩემს წიფნისთან ერთად გამოქვეყნდა გზით „ახალგაზრდა კომუნისტში“, გიორგი ლეონისის გარდაცვალების დღესთან დაკავშირებით. ეს სურათი მზატყარმა მისახსოვრა კიდევ. იმ დღეს ფერმწერმა თავისი ატელიერაფოთი მის მიერ შესრულებული ვალაციონის ის სურათიც მჩქუქა, რომლითაც იწეება ვალაციონ ტტიბის თორმეტობეშულის პირველი ტომი.

ამის შემდეგ, როდესაც ინსტიტუტში ვალაციონზე კორნელი სანაძის მოგონებების ჩანაწერიც მიუტანენ, ბატონმა გიორგიმ მაგიდიან 1959 წელს გამოცემული ვალაციონ ტტიბის რჩეულ ლექსთა კრებული აიღო და მიიხზრა: „ვალაციონი რომ ასე გიყვარს, ეს კრებული მოგაძინაო და, მო, საძინებლებე! - მძქვს-მეთი - ვუთხარი. პოეტს არაფერი უთქვამს, წიფნი ვაღამალა და კრებულიდან რამდენიმე ლექსი წაიფთხა. ის უხერხულობის გრძობებსა ახლაც არ მტყობის, თავადვე მიყვარს: პოეტის ხელით ნაწერ ტელეფონის ნომერსაც კი საითუად ვინახავდი და ეს უსაზური უტაქტობა როგორ მომიხვია. ახლაც ვნაღვლობ ამაზე.

მუზინარი

წეტეები ბუბა კიკებიდისეჯან

„უბა“ (თევის წინანი)

მოხარული დედალი, ამოიღეთ ქაბიდან, მარტილი მოყარეთ და ცალკე კერძისთვის გადაინახეთ. მზა ბულიონში ჩაყარეთ სხვადასხვა ჯიშის წვრილი თევზი (კარგია, თუ კობრის თავებსაც დაუმატებთ, რადგან სიმკვრივესა და ცხიმინობას მატებს კერძს). ყველაფერი კარგად უნდა ჩაიხარშოს. შემდეგ თევზი გადაყარეთ, წვენი კარგად გაწურეთ. მეორე ქვაბში ჩვეულებრივი წესით მოხარული თევზის ის დიდი ნაჭერი, რომელიც უნდა მიირთვიან (საშუალებას გაანინა - ზუთხი, თართი... არის იაფფასიანი დიდი ზომის თევზებიც). მოხარული თევზი ამოიღეთ და მოხრდილ ნაჭრებად დაჭერით. ბულიონი გააცხელეთ, გემოვნებით დაუმატეთ მარტილი და პილაპილი და რამდენ სტუმარსაც ელთი, იმდენი ცალი ჩანგლით დანახვუტილი წითელი პამიდორი ჩააწყვეთ შიგ, დაუმატეთ მრგვალად და თხლად დაჭრილი სტაფილო. შემდეგ თითო ნაჭერი თევზი მოათავსეთ ღრმა თევზში, გვერდით ჩამოთ მოუწყვეთ თითო პამიდორი, რამდენიმე ნაჭერი სტაფილო და ბულიონი მოასხით. ამ კერძის მოვლი ეფექტი იმაში მდგომარეობს, რომ დედლის ბულიონში მოხარულ თევზს სუნი არა აქვს!

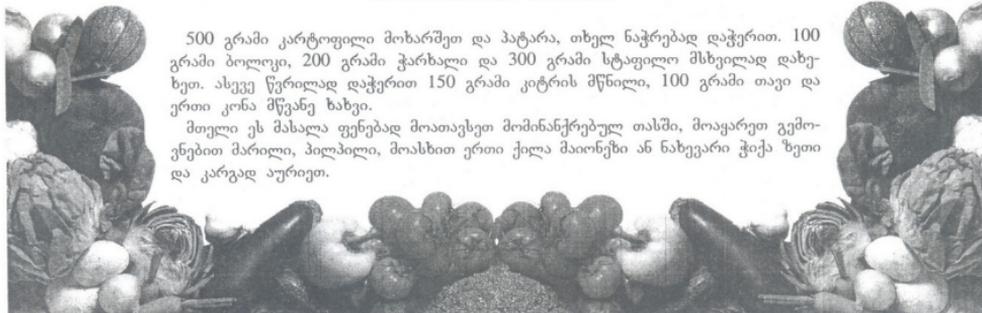
გემოვნარი კარტოფილი მარკ-კვერცხით

ჩვეულებრივ ნაჭრებად დაჭრილი კარტოფილი მალაღ ცეცხლზე შეწით. გადაბრუნების შემდეგ ცეცხლს მოუკლეთ და ტაფას ხუფი დაახურეთ, რათა დაბრაწული კარტოფილი ორთქლში დარბილდეს. ცალკე ათქვიფეთ რამდენიმე კვერცხი, დაუმატეთ გემოვნებით მარტილი და მზა კარტოფილს მოასხით. მაშინვე აურიეთ და გამოირთეთ, რომ წვენი არ შეიშროს.

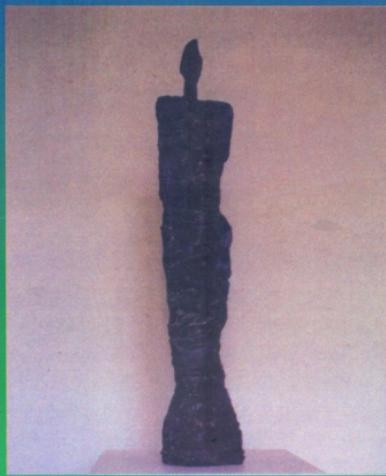
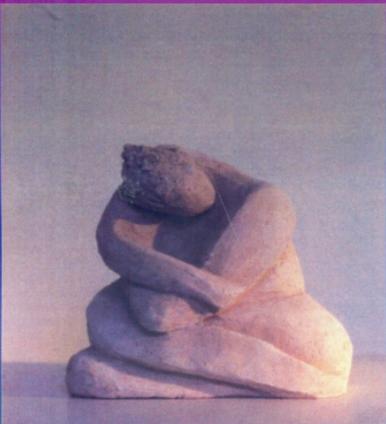
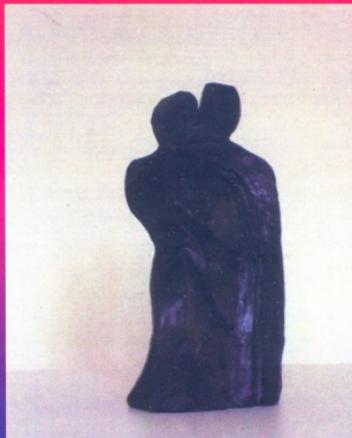
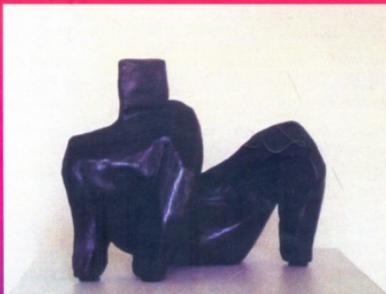
არსტნაშლის სალათა

500 გრამი კარტოფილი მოხარული და პატარა, თხელ ნაჭრებად დაჭერით. 100 გრამი ბოლოცი, 200 გრამი ჭარხალი და 300 გრამი სტაფილო მსხვილად დახეხეთ. ასევე წვრილად დაჭერით 150 გრამი კიტრის მწილი, 100 გრამი თავი და ერთი კონა მწვანე ხახვი.

მთელი ეს მასალა ფუნებად მოათავსეთ მომინანქრებულ თასში, მოყარეთ გემოვნებით მარტილი, პილაპილი, მოასხით ერთი ქილა მაიონეზი ან ნახევარი ჭიქა ზეთი და კარგად აურიეთ.

დარეჯან ბერეკაშვილი

მასალა
იხილეთ
მე-12
გვერდზე

Hand Made by Nia

ინდექსი 76178

533 / 26

გოლის საყაროვი
ნია ნალირაშვილი
განსხვავებული

ხელნერის
საკუთარ
სტილს ქვნი

ფასი 1 ლარი